

ပိုင်ရှင်၊ ပိုင်ပိုင်၊ ရှင်ခင်းပိုင်ခင်း [ဘဝယမ်းသိုင်း]

ရွှင်၊ သီ၊ ကပ်ခိုခင်း၊ ရှင်ခင်း၊ တံး

လမ်းခဏ္ဍ

စဉ်းမံ	လွင်းတင်း	ဆေးလိက်
1.	ဂခဲ(1) ပေးလသီ,ဈေးကီခဲးကါခဲးခွင်,သီ,ကပ်ခိုခဲးလိင်းတံး	1
2.	ဂခဲ(2) တွခဲးဂါခဲကုပ်,ပိုင်,ဗွင်းငမ်းဂူခဲးမိုင်းလိင်းတံး	12
3.	ဂခဲ(3) ကပ်တံးတင်းဗိတ်း ကီပ်,လူလုးဗူးရှပ်,ထါမ်းဂါခဲ	16
4.	ဂခဲ(4) တွခဲးသုခဲ,လံးသုခဲ,ပီခဲဂူခဲး	20
5.	ဂခဲ(5) တွခဲးတံးတတ်းတြး	30
6.	ဂခဲ(6) လွင်းယုးမဝ်းဂမ်	36
7.	ဂခဲ(7) လွင်းတေး,လွင်း	40
8.	ဂခဲ(8) လွင်းတုမ်,တိုင်. ခွင်းခွင်လးတုင်လုံ	43
9.	ဂခဲ(9) လွင်းထိင်းသိမ်းခိုမ်းခွမ်း	48
10.	ဂခဲ(10) ဆေးဂါခဲဗေံ,ကုပ်,ပိုင်,ဂူခဲးမိုင်း	51
11.	ဂခဲ(11) ပိုင်ဂါခဲ ခွင်းဂါခဲမံ(1)ထိုင်(5) ခဲးကိုင်,ဝါခဲး	59

“**ရွာမ်းခဏမ်း**”

“**ဂၢၤခဲၣ်က့ၣ်ပိုင်**” ကဆဲၣ်ဝဲးဆဲၣ်။ တၢ်ဒဲးတၢ်ဂ့ၢ်ခဲၣ်ခိၣ်လၢ ဝါခဲၣ်ခိၣ်လုၣ်ဒဲး
တၢ်ထိုင် မိုၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဆဲၣ်။ တိုၣ်ခဲၣ်မိၣ်ဂၢၤခဲၣ်က့ၣ်ပိုင်၊ ဗွၢ်ဒဲးဝဲးယုၣ်ယဝ်။
“**က့ၣ်ပိုင်**” ကဆဲၣ်ဝဲးဆဲၣ်။ လုၣ်က့ၣ်ပိုင်၊ ဂ့ၢ်ခဲၣ် က့ၣ်ပိုင်၊ လွၢ်မးဂ့ၢ်တဲးမံၤ
ခဲးဂ့ၢ်တဲး တၢ်ဝဲး ဝါခဲၣ်ခိၣ်၊ မိုၣ်ဆဲၣ်ယဝ်။ ဂ့ၢ်ခဲၣ်ခိၣ်လၢ ဝါခဲၣ်ခိၣ်လုၣ်ဒဲး
လိုင်မိုၣ်ခိၣ် ခိၣ်မိုၣ်ခိၣ် ပေးကမ်၊ မိၣ် ပၢ်ပိုင်က့ၣ်ပိုင်၊ လိုင်
ဝါခဲၣ်ဂၢၤတေသုၣ်ယုၣ်။ ကမ်၊ ဂၢ်တဲးယီၤခဲၣ် ဂ့ၢ်ခဲၣ်ဂၢၤတေကမ်၊ မူခဲၣ်
ကမ်၊ ခိုၣ်ခဲၣ်ယုၣ်၊ လိုင်မိုၣ်ခိၣ်ဂၢၤ တေကမ်၊ ခိုၣ်ခဲၣ်ယုၣ်၊ ဂၢ်တဲးယီၤခဲၣ်သေ
ဖေးခိၣ်ခိၣ်ဂၢၤဆဲၣ်ဆဲၣ်ယဝ်။ ဂ့ၢ်ခဲၣ်ခိၣ်လၢ ဂၢၤခဲၣ်က့ၣ်ပိုင်၊ ကဆဲၣ်ဝဲးဆဲၣ်
လမ်၊ လွၢ်ဒဲးတၢ်ဒဲး။ ပိုင်က့ၣ်ပိုင်၊ ဆဲၣ် မိၣ် (၄) မိၣ်။

- (၁) က့ၣ်ပိုင်၊ လွၢ်မး ဗွၢ်ဒဲးထိုင်ဂၢ်၊ ဂေ။
- (၂) က့ၣ်ပိုင်၊ လွၢ်မး ပၢ်ပိုင်လိုင်မိုၣ်ခိၣ်။
- (၃) က့ၣ်ပိုင်၊ လွၢ်မး ခဲးဂ့ၢ်တဲးတၢ်ဝဲး ဂ့ၢ်ခိၣ်၊ ဝါခဲၣ်။
- (၄) က့ၣ်ပိုင်၊ လွၢ်မး ခဲးဂ့ၢ်လိသင်။

ကိၣ်ခိၣ် ပိုင်က့ၣ်ပိုင်၊ ကဆဲၣ်မိၣ်ဝဲးလၢ ကဆဲၣ်ဂီၢ်တဲးကွၢ်၊ မးဆဲၣ်
ဂ့ၢ်လံးလိပ်၊ ဂီၢ်ခဲၣ်ဂ့ၢ်သေ ဂီၢ်တဲးသၢ်ယုၣ်သၢ်လွၢ်မးပၢ်ပိုင်ဂ့ၢ်ဂၢၤဂ့ၢ်ခိၣ်၊ ဝါခဲၣ်၊
ဂ့ၢ်ခိၣ်၊ မိုၣ်ခိၣ်ခိၣ် လၢ ဂၢ်တေလၢ်း ခိုၣ်ခဲၣ်ယုၣ်၊ ဂၢ်တဲးယီၤခဲၣ်ယဝ်။

(ယွတ်းသိုၣ်ဂိၣ်)
ဂ့ၢ်ပဝ်းလုၣ်

ဂဓိ (၁)

ပေးလဒ်၊ ဈေးကိစ္စကိစ္စ၊ ခွင့်၊ သီ၊ ကပ်ခိုခင်းလှိုင်းတံး (ဗွင်းယမ်းသိုက်)

[1] ဈေးယုမ်၊ ယမ်လေးရှပ်. ခါမ်။

1. ဝါခင်းမိုင်းလှိုင်းတံးရှပ်ခံ။ ပေးဝုးရှပ်ကမ်၊ မီးကစွာင်. ကျ၊ ဖျေ၊ တီမ်ထူခင်းလေး ပူဂ်းပွင်ဝါခင်းမိုင်းရှပ်ခေအခမ်း။ တျ၊ လှိုပ်. လာတ်း၊ လာင်းခိုဝ်းကမ်ယူ၊ သင်းခင်း ဝါခင်းမိုင်း လှိုင်းတံးရှပ် တေခိုခင်းယုမ်၊ သင် ခိုတ်းဗင်၊ ပိုင်းပိုင်းခင်းလှိုင်းခင်းဂမ်၊ ဗျေ၊ တိုခင်းတေကမ်၊ မီးတင်းသေကမ်၊ ဂျေ လှိုပ်. လာတ်း၊ ဝါခင်းမိုင်းလှိုင်းတံးရှပ် တိုခင်းတေ လှိုင်းရှပ်၊ ခင်းစဂေဂင်လှိုင်းယိပ်းဂမ်ကျ၊ ဖျေ၊ ကမ်ကမ်၊ တြေးခမ်း. ကမ်၊ ရှပ်. ယုမ်၊ ယမ်ခင်းခံ။
2. ဂ်ပ်၊ ဂပ်းလူလှိုင်းဂါခင်းပံးမိုင်း ခင်းဂမ်၊ ဗျေ၊ လေးသင် ခင်းကျ၊ သျှု. လေးသင် ခင်း မိုင်းမာခင်းမိုင်းတံးရှပ်လေးသင် လီဂ်းလံးမုးခင်း၊ ရှိုပ်ဂေးယပ်. မုဂ်. လှိုင်းခွင်၊ သီ၊ ကပ်ခိုခင်းလှိုင်းတံးရှပ် တေပံ၊ လာင်းလီဂ်းလံးသင် တေသိုပ်၊ ရှိုတ်းသင်းဂါခင်းဝါခင်း တျ၊ ပူတ်းပွံ. လှိုပ်. လာတ်း ဝါခင်းမိုင်းလှိုင်းတံး တေ၊ ပေးထိုင်တီးဂ်ခင်းကါခင်း ခမ်း. ယူ၊ ယပ်.။
3. တွမ်းတျ၊ ခပ်းပုးလှိုင်းထီမ် ဂါခင်းခင်းမုဂ်. လှိုင်းရှပ်၊ ခမ်း. ယိင်း/လံးကမ်၊ လှိုင်း လှိုပ်. ခိုဝ်းကမ်၊ လှိုင်း ဗျေ၊ သျှု၊ ကမ်၊ လှိုင်း ပေးဝုးရှပ်. ခါမ်၊ ရှပ်ခင်းလီခိုင် ဈေးယုမ်၊ ယမ်လေး လဂ်းခမ်း(၆) ဈေးလှိုင်း မုဂ်. လှိုင်းခွင်၊ သီ၊ ကပ်ခိုခင်းတံး တေရှပ်. ခါမ်၊ ကပ်ခပ်းရှိုတ်းသင်းဂါခင်း ခင်းမုဂ်. လှိုင်းယူ၊ ယပ်.။
4. တွမ်းတျ၊ ပူတ်းပွံ. ကပ်လှိုပ်. လာတ်း လာင်းခိုဝ်း ဝါခင်းမိုင်းလှိုင်းတံး ရှပ်ပေးမီးကျ၊ ဖျေ၊ ပူဂ်းပွင်လံးခမ်း. မုဂ်. လှိုင်းခွင်၊ သီ၊ ကပ်ခိုခင်းလှိုင်းတံးရှပ် တိုခင်းယုမ်၊ ယမ်ကပ် လဂ်းခမ်း (၆) ဈေး ကမ်တမ်းဝါင်းပံ. ခံ. ရှပ်လှိုင်းယူ၊ ယပ်.။
5. မုဂ်. လှိုင်းခွင်၊ သီ၊ ကပ်ခိုခင်းလှိုင်းတံးခံ. ရှပ်. ခါမ်၊ ယုမ်၊ ယမ်ကပ် ခမ်း. လှိုင်းခွမ်း ပီခင်းယုမ်၊ လေး ကပ်လံးရှပ်ခွမ်းဂမ်ကွမ်းရှပ်ခမ်းခမ်း ဂျေ၊ ကမ်၊ ရှပ်တံးထိုင်သပ်မွဂ်၊ လှိုင်းယိုင်းကါခင်းခမ်း. ယူ၊ ယပ်.။

[2] ထွတ်များ (4) ယိုင်း။

တူဆိုးခိုင်းတူဆိုးဂါဆင်းစပ်ဆံ့။ မီးသင်မီးလက် ကင်းကင်းခိုဆိုးယို,တူဝ်းတွဆိုးလံ့။ ဂူဆိုးဆံ့ဂေး ပေးမီးသင်လက်ထွတ်များလူင် (4) ယိုင်းဆံ့။ ကင်းကင်းလံ့ကမ်,ပူလ်း သုဆံ့,လံ့လွင်းခိုဆိုးယို, လွင်းဂတ်းယံဆံ့လေး လွင်းထာင်,ရှာင်းယပ်။ ထွတ်များ (4)ယိုင်းဆံ့ကိုင်

1. ကိုဝ်.ကတ်း။
2. ဝါဆံ့မိုင်း။
3. ဇေး,သျှ။
4. သျှ,သဆေး။

ကိုဝ်.ကတ်း။

ကိုဝ်.ကတ်းကဆံ့တုးဆံ့။ ပီဆံ့ဂူဆိုးမိုင်းဂူးကင်းခိုဝ်း ကဆံ့ဂိုတ်,ဂိုက်ဆံ့.လိဆံ့ ရှိဆံ့ဇေးလိဝ်ဂဆံ့သေ ကျ.ရှုမ်းခါလီရှုမ်းကမ်,မး လီမ်ဂွဆံ့,ဆဆံ့.ယပ်။

- ဂ. ကိုဝ်.ကတ်းဆိုးဇံဆံ့,လိဆံ့ကိုင်းတံးဆံ့။ ကဆံ့ပီဆံ့ကင်းခိုဝ်းတံး မီးရှုင်ဂူဆိုးဆံ့ လိုဝ်ပိုဆံ့၊ ရှုင်ဂူဆိုးဆိုင်းပက်,ဆံ့။ မီးရှုက်းသိပ်းပိတ်,ဂေး။ 68% ဂူဆိုးခိုဝ်းတံးဆံ့ ယူ,လွမ်းထုင်.ပီင်းဂမ်.ဆမ်။
- စ. ကင်းခိုဝ်းပလွင်း ရှင်. “တကင်း” ဆိုးမိုင်းတံးဆံ့။ ရှုင်ဂူဆိုးဆိုင်းပက်,မီးလိတ်းဂေး။ 7% ပလွင်းဆံ့.ယူ,လွမ်းသဆံ့လွံဂမ်ဆမ်။ ကဆံ့ယူ,မီးဆမ် ပီဆံ့သဆံ့လွံဆမ်.သဆံ့, မိုင်းတံးပွတ်းရှင်, သူင်ယူ,တီးသူင်တီးဂတ်း ရှိတ်းသူဆံ့ဆံ့ငံ့ဂိဆံ့ဂမ်ဆမ်။
- င. ကင်းခိုဝ်းပကူဝ်း ဆိုးမိုင်းတံးဆံ့။ ရှုင်ဂူဆိုးမီး 7% ယူ,လွမ်းသဆံ့လွံဂမ်ဆမ်ဆင်,ဂပ်။ ရှိတ်းဂိဆံ့သူဆံ့တွင်လေးရှံးဆေး ကျ,လူး ဇေး,မီး, ဂမ်ဆမ်။
- လ. ကင်းခိုဝ်းဝဲ. ဆိုးမိုင်းတံးဆံ့။ ရှုင်ဂူဆိုးမီး 5% ယူ,တင်းကွက်,ရှုင်း ရှိတ်းဂိဆံ့ဂါဆံ့ ရှံးဆေးဂမ်ဆမ်။
- သ. ကင်းခိုဝ်းစာင် ယူ,မိုင်းတံးပွတ်းရှင်, ယူ,လွမ်းသဆံ့လွံဆိုင်းကိတ်းဆိုင်းကီးသေ ရှိတ်းဂိဆံ့ရှံးဂမ်ဆမ်။

- ၈၃. ကောင်းစိုင်းထနွဲ့ ယူ့မိုင်းတံးပွတ်းတူဂ်း ယူ့ကွမ်းတီးပာင်ပိုင်းဂမ်းဆမ် နှိတ်းဂိမ်
ရှ်းဆေး။
- ၈၄. ကောင်းစိုင်းကောင်းသား ယူ့ဆွဲဆွင်ရှ်းယား(ကောင်းလေး) နှိတ်းဆေး နှိတ်းသူမ်
ဇင်းဂတ်, မေတ်ဆမ် မေ့မိုင်း တေးဇေးတေးဇ်ဆမ်, နှိတ်းဇေးမိတ်း။
- ၈၅. ကောင်းစိုင်းလားရှူး ယူ့မိုင်းတံးပွတ်းကွဂ်း,ခိုင်း ယူ့ကွမ်းသမ်လွံဂမ်းဆမ် နှိတ်းရှ်း
နှိတ်းသူမ်ဂိမ်။
- ၈၆. ကောင်းစိုင်းကားဗျး(ဂေး) ယူ့တိုင်းမိုင်းတံးပွတ်းကွဂ်း,ခိုင်း ကွမ်းလီမ်လိမ်လောင်း။
ယူ့ဆိုင်သမ်လွံဂမ်းဆမ် နှိတ်းရှ်းဆေးဂိမ်။
- ၈၇. ကောင်းစိုင်းဂိုင်းဂင် ယူ့မိုင်းတံးပွတ်းရှင်,။ နှိတ်းဆေး နှိတ်းသူမ် လီင်သတ်းစလး
ဂျးခါဂိမ်။
- ၈၈. ကောင်းစိုင်းပတွင်, ရှင်. ဂယင်း ယူ့ပွတ်းမိုင်းပံး မိုင်းတံးပွတ်းကမ်း။ နှိတ်း
ရှ်းဆေးဂိမ်။
- ၈၉. ကောင်းစိုင်းလီသေး ယူ့မိုင်းတံးပွတ်းကမ်းဂမ်းဗွင်း ယူ့မိုင်းတံးပွတ်းရှင်,ဂမ်းဗွင်း။
ကမ်,ယူ့ပီမ်မုဂ်,ဟ်,မုဂ်,လူင် ယူ့ကွမ်းသမ်လွံ နှိတ်းရှ်းဆေးဂိမ်။
- ၉၀. ကောင်းစိုင်းယင်းလမ်၊ ယင်းလီင်၊ ယင်းလံး ဆွဲမိုင်းတံးဆံ. မီးပွတ်းကမ်း
ပွတ်းဂင်။ ကွမ်းဆမ်.ကင် ဂေးသီး မိုင်းသူးလှိုင်းဆံ.သေ နှိတ်းရှ်းဆေးဂိမ်။
- ၉၁. ကောင်းစိုင်းတွင်,လှိုင်း ယူ့မိုင်းတံးပွတ်းကမ်းဂမ်းဆမ်။ နှိတ်းရှ်းဆေးဂိမ်။
- ၉၂. ကောင်းစိုင်းစမ, ဆွဲမိုင်းတံးယူ့ကွမ်း,လိမ်ဂူးတီး။ ဂမ်းဆမ်နှိတ်းဂမ် ဂျးခါစလး
လီင်သတ်းဂိမ်။
- ၉၃. ကောင်းစိုင်းဂလား(ပုးလိမ်ဂေး,ဂျး) ယူ့ဆွဲမိုင်းတံးပွတ်းရှင်,။ လှ်းမိုင်းဂိမ်းတီးယား
မားယူ့ဆွဲမိုင်းတံး မိုင်းပာမ်ဂိုင်းဂလိတ်း နှိတ်းဂမ်လီင်သတ်းစလးရှ်းဆေးဂိမ်။
- ၉၄. ကောင်းစိုင်းကွမ်, ကမ်ကမ်း,ပေးမီးရှင်ဂူမ်းဆမ် မိုမ်ဆင်,ဂီမ်, ဗမူ, ထဆေး,၊
ပစလး လှိုင်းဆံ.ဂေးမီး ဂမ်းဆမ်နှိတ်းရှ်းဆေးဂိမ်။

လင်းစိုင်းရှမ်းမိုင်းတံး ကမ်းလတ်းမုးလှိုင်းဆံ. ပီဆဲးရှမ်းမိုင်း လှိုင်းလတ်း လိပ်ကမ်း ရှိုတ်,ဂိုက်းဆမ်.လိမ်ခိမ်ဗေမု ရှမ်းကမ်းမုးပာဆဲးသိုပ်,ပာဆဲးယပ်. ပီဆဲးသင်မုးဂေး လျှမ်းစီ၊လီရှမ်းလမ်း,မုးလွမ်းကမ်း ကာဆဲးရှင်ရှင်ပီယပ်. လင်,ရှင်.ဝုးပီဆဲးလှိုင်းလတ်း (Nation)။

ဝါဆဲးမိုင်း။

မီးလှိုင်းလတ်းယပ်. ပေးကမ်,မီးဗေဆဲး,လိမ်ဝါဆဲးမိုင်း တီးပိုင်းကိင်ယူ,သင်းဂေး ပီဆဲးတီးပိုင်းကမ်,ဆပ်.ကမ်,ယမ် လင်းတံးယိပ်,ယမ်းပူဆဲး.ပီဆဲးတံးတိင်ကမ်းခလး ဗေဆဲး,လိမ်ဝါဆဲးမိုင်းဆဲးဆမ်.ဂေး ပီဆဲးသင်.လင်းထွတ်းမုတ်းလှိုင်းကမ်းခိုင်း ပုဆဲးတု, ရှမ်းရှူးဂေး.ယပ်.။

၈. ဗေဆဲး,လိမ်ဝါဆဲးမိုင်းလှိုင်းတံးဆံ. မီးဂိုက်းပိုင်းလုမ်းဗေမု,မုးပာဆဲးသိုပ်,ပာဆဲး။ တိုဆဲးမီး ခုဆဲးကုပ်.ပိုင်,မိုင်း မုးရှင်းမေ။ တိုဆဲးမီးသိုက်းဂိတ်,ခမဝါဆဲးမိုင်းမုးယူ, ပာဆဲး သိုပ်,ပာဆဲးယပ်.။ ဗေဆဲး,လိမ်လှိုင်းတံး ကမ်းကိင်ဂလိတ်း,ခမ,ခလးထံး ဗပ်မုး တံးတတ်းလိမ်လိမ်ပမ်မိုင်း 1894 ဆမ်. တင်းရှင်းယွမ်းမီးယူ, 62,500 ခွံ,လင်းယူ,ယပ်.။

၉. ဗေဆဲး,လိမ်လှိုင်းတံးဆံ. မီးဆမ်.လီလိမ်လီ တီးဗေဂု,သွမ်းယွမ်းရှင်းခလး ပုဆဲးတု, ရှမ်းမိုင်းတံးရှင်း ရှုရှိုတ်းဂိမ်လိင်.တွင်.ဆမ်. ကမ်,မီးတင်းယပ်,ဗေဂု,ဂေးရှိုပ်။ ပီဆဲးကမ်းကမ်,လှိုင်းပိုင်းပေးလီယူ,ယပ်.။ ကမ်းဝါဆဲးဗေဂု,သွမ်းဆဲးမိုင်းတံး လိမ် ပာဆဲးပူ,မုဆဲး,ဆမ်. လှိုင်းရှမ်းရှင်းသတ်းသေရှိုတ်းမုး။ တေး,ထိုင်ယမ်းလိပ်ဂေး တိုက်.လံးလှိုင်းရှမ်း ရှင်းသတ်းကမ်.ပုးဆမ်။ မက်,ခပ်းတပ်းဆမ်.ခလး နှပ်းခွင် ကွက်,ဆဲးမိုင်းတံး ကမ်းလှိုင်းယွမ်း,ဆံ. ခပ်းသါဆံ၊ ခပ်းဂပ်,၊ ငုး၊ ထုပ်,လိမ်၊ ထုပ်,ဆပ်း၊ မွက်,ဝမ်းဝံ,၊ ကျ,လှူး၊ ဗေဂု,မီး၊ ဆိုင်း၊ ဂု,ဗေ, တွင်လိမ်ယေး၊ ယေးလုတ်,ပု,ဂျီဆီးယိုပ်,၊ မက်,လွက်,၊ မက်,ဂေး,၊ မက်,ဂိင်၊ ယေးဗြဲဆံ,၊ မက်,မူ,၊ မက်.ပပ်.(မက်,ကုဆံ) လှိုင်းဆံ.ယပ်.။

ဇေယျသျှာ

ဇေယျသျှာကန်တူးဆွဲ၊ ပီဆင်ဂွမ်းလာတံး၊ လိက်လံး၊ ဗြဲဒိုင်းစဉ်း။ လှိုင်၊ လာတံးတံးရှင်းဆဲ။
မီးပိုဆင်းဂိုက်မိုင်း မိုဆင်ပိုဆင်းယူ။ ဆင်းမိုင်းတံးဆဲ။ ဂွမ်းတံးပီဆင်ဂွမ်းဂင်။ တီးဆင်းလားခိုင်း
ဗြဲမဆင်းဆဲ။ လာတံးဂွမ်းလှိုင်၊ ခိုင်းလင်းဂင်၊ သေ ဂမ်းဆမ်မေုလာတံးဂွမ်းတံးစလး
ကပ်ဂွမ်းတံးရှင်းပီဆင်ဂွမ်းစားခံ ဂွမ်းပွင်၊ ဂမ်းဆဲဆဲ။ ယူ၊ ယဝ်။။

လိက်ကန်လှိုင်၊ ယူ၊ ဆင်းမိုင်းတံးဆဲ။ လိက်တံး၊ လိက်စား၊ လိက်မာဆဲး၊ လိက်တံးခိုဆဲ၊
လိက်ပလွင်း၊ လိက်ပကုပ်၊ လိက်ဝါ၊ လိက်လျှော့၊ လိက်ကိင်းဂလီတံးလှိုင်ဆဲ။ ယဝ်။။
ယွဆဲ၊ တံးကမ်၊ မီး လွင်းထင်၊ ရှင်းလွတ်၊ လိက်စလး၊ လိက်တံးဆဲ။ ဂိုက်ပိုဆင်းလှိုင်၊ ခိုင်း
မားယူ၊ သေတု၊ ဂေး လိက်တံးရှင်းဆဲ။ ကမ်၊ လင်းသွဆင်ခိုဆင်းပီဆင်လဆဲ။ မိုဆင်တင်၊ မိုင်းလံး။
ပိုဆင်းလိက်တံးဆဲ။ မီးဂိုက်လှိုင်၊ ခိုင်းပာဆဲသိုပ်၊ ပာဆဲမားယူ။။

ဗြဲဒိုင်းစဉ်းပွင်တံးဆဲ။ ခွင်းဆင်းဂွမ်းလား ပီဆင်ဂွမ်းစာယာဝ်း သိုင်းတံးပုင်၊
(သိုင်းတံးပုင်) စီဆင်းစီဆင်းရှင်ဂမ်းဆမ်။ မီးခွင်းဆင်းယိုင်းဂုလ်း ကန်လံးရှင်းပီ၊ ပိုင်းဂမ်း။
လားခိုင်းဗြဲမဆင်း မီးလံးဂေးပီဆင်ခွင်ဗြဲမဆင်းယူ။။ လံးဂေးပီဆင်ခွင်တံးဆဲ။ လာတံးသိုင်း၊
လံးဂေးဆူဂ်၊ ဂေးတုင်း၊ လံးခွမ်း၊ လံးလိက်လှိုင်ဆဲ။ ယဝ်။။

သျှာသဆျာ

သျှာသဆျာကန်တူးဆွဲ၊ ပီဆင်တီးဂွမ်းပိုင်းကိင် ယုမ်ယမ်ဆပ်၊ ထိုင်။ လှိုင်၊ လာတံး
လားခိုင်းမိုင်းတံးဆဲ။ ဂမ်းဆမ်ယုမ်၊ ယမ် ပိုင်းကိင်သျှာသဆျာပုတ်၊ ထဖြေးပီဆင်လင်း။
ဆင်းရှင်ဂွမ်းမိုင်းတံးဆင်းရှင်ပာဂ်၊ ဆဲ။ ယုမ်ယမ်ပုတ်၊ ထဖြေးပီဆင်လင်း 85%။ လှိုင်ဆဲဆဲ။
ယုမ်၊ ယမ်ယေ၊ သူ၊ စလးယုမ်၊ ယမ်ဗီ။ ယုမ်၊ ယမ်ရှိဆဲ၊ တူ၊ စလးကိတ်၊ သလမ်၊ လှိုင်ဆဲ။
ဂေးမီးယူ။ ပုတ်၊ ထဖြေးပီဆင်လင်းဆဲ။ ဂုင်၊ မုဆမ်မဆင်းလင်းထွတ်၊ မျာတ်၊ ဆေ၊ ဂွမ်းသင်၊
သွဆင်မဆင်းလင်းဆဲ။ ကမ်၊ မီးတီးတံးခိုင်း။

- သွဆင်ရှင်းဂွမ်းဂူးဂေး၊ မီးပန်းပိုင်။ တိုင်းဂမ်ပန်းပိုင် (သီ၊ လ)။ မီးလှိုင်မဆင်းလှိုင်ဆမ်
(သမာ၊ ထိ) စလး မီးဆမ်၊ ဂတ် (ပဏျာ)။

- သွန်ခွေးကုန်းကုန်းဂေး တိုင်းဂမ်လဂိုယသမ်ပိုင် (ပုဆင်းတု,တုဂ်ဂပ်,လီ၊ လိုဝ်.လတီး လီခလး သတီးတဝု,တင်းလံလီ)။
- သွန်ခွေးကပ်လွင်းဗွမ်.သီင်ပိုင်းပာဂ်,ဂမ် ဆင်းကုန်းစွပ်,ပိုင်းကုန်း။
ဗွေဗွေလှိုတီးကွမ်း ဂျင်.ဂမ်ကွမ်းလံးဂေး လံးယု,တုဂ်လှိုခိုဆင်းယွ, ဂတီးယီဆ် ထင်,ရှင်းစတ.စတ.။ ဗြေးပီဆ်လင်းဆ်. မဆ်းလင်းဝုဆ်.ရှင်ဆ်ဗေ,ဆေးဗေ,လင်စတ.စတ.။ ပိုင်းဂိုင်ဗြေးပီဆ်လင်းဆ်. မိုဆ်ရှင်းလံးယု,ရှမ်းစား ရှမ်းရှိုဆ်း ရှမ်းရှင်း ရှမ်းရှ်းသေ ဂျးမိုဝ်းဗုဆ်တုဂ်းလီတ်,မံးဂေး တိုဆ်းကမ်,ဂုဂ်သင် လံးယု,ဂတီးဂတီးယီဆ်ယီဆ် ယု,ဆဆ်.ယပ်.။

3. လက်ဆမ်း (6) ဈေး။

တု,တေဂိတ်,ခစပုဂ်းပွင် ထွတ်းမုတ်းသီ,ယိုင်းဂျ,ဆဆ်. မီးဝံ.လက်ဆမ်းရှ်းဈေး ဆင်,ပုးတုးဆ်.ယု,ယပ်.။

1. လွင်းဗွမ်.ရှမ်းလိုဝ်.လတီး။
2. လွတ်းလီဝ်းဂွမ်းဈေး။
3. တီ,မုဂ်,ခဂေ,သီ,။
4. ပုဂ်းပွင်ဗုဝဂုဆ်းမိုင်း။
5. သါဆ်စတီးယုးမဝ်းဂမ်။
6. လွင်းဂတီးယီဆ်။

ဈေးသင်းလင်း လွင်းဗွမ်.ရှမ်းလိုဝ်.လတီး။

ဂ. လွင်းဗွမ်.ရှမ်းလိုဝ်.လတီးကမ်ဗုးဆ်. ကမ်ဂုဆ်းလဝ်းစိုဝ်းမိုင်းတံးရှင်း မုင်းမုင်း လွင်းမာဂ်းမီး လွင်းခိုဆ်းယွ, လွင်းဂတီးယီဆ်ယု,ဆဆ်. ပေးဝုးရှင်းကုးလဝ်းစိုဝ်း ဆ်းမိုင်းတံး ကမ်,ဗွမ်.ဂမ်လိုင် လွင်းမုင်းမုင်းလူင်သမ်ပိုင်ဆဆ်. ကမ်,ဗီဝ်ဆ်းကုဂ်း ရှပ်လှိုရှင်းခလး ကမ်,ထိုင်ယိုင်းမံဂတီးယီဆ်လံး။ ပေးရှင်းစားစွ်းလံး ဈေးမုင်း

မွင်းလူင်သာမ်ပိုင်ဆမ်း၊ ရှမ်းစားလူင်၊ကပ်တူင်ရှိုတ်း သူပီးဝါး လုံဂျာမ်၊ တင်းသာမ်ပိုင်
သေ လတ်းသင် ရှိုတ်းသင် ဝူဆ်းသင်ဂေး၊ ရှိုတ်းယုမ်၊ယမ်ဆပ်.ထိုင်ထွတ်းမျာတ်း
4 ယိုင်း၊ ရှိုတ်းရှမ်းလွင်းဗွမ်းရှမ်း ပုဆ်းတျ၊တေခွတ်၊လိုတ်းဂမ် ပုဂ်းပွင်လံးခိုဆ်း
လွင်းခိုဆ်းဟွံ၊ ဗေဝဂူဆ်းမိုင်းတံးရှမ်း ဆမ်.ယပ်.။

စ. ဆ်းလုမ်းဗျာမ်. မိုင်းလွံဂေး၊ ပိုဆ်းရှမ်းထွတ်းမျာတ်း 4 ယိုင်း၊ နွင်ဗွင်မမ်းဂူးမိုင်း။
ယွမ်.ပိုင်းဗွမ်းဂမ်ခလး ထွတ်းမျာတ်း 4 ယိုင်း၊ခွင်ပိုဆ်းဂေး၊ ခိုဆ်းဟွံ၊မု၊သုင်
ဆမ်.ယပ်.။

င. လိုဝ်.လတ်းလင်းခိုင်းမိုင်းတံးရှမ်းစားဂေး၊ မီးထွတ်းမျာတ်း 4 ယိုင်းယု၊ခလး
ထွတ်းမျာတ်း 4 ယိုင်း၊ခွင်ရှမ်းဆ်. သုဂ်.ယုင်းလိုတ်၊မံး လုမ်.လုမ်ယု၊ဆ်းမိုင်း
မာဆ်းဗွမ်းစွာဂ်းမိုင်း။ ပေးရှမ်းစား ကမ်၊ခွတ်၊လိုတ်းဗွမ်းရှမ်းဂမ်လိုင် ကမ်၊လင်း
ပုဂ်းလုဂ်.ခိုဆ်းထွတ်းမျာတ်း 4 ယိုင်းရှမ်းသေကမ်၊ဂေး ထွတ်းမျာတ်း 4 ယိုင်းရှမ်း
ဆ်.ဂေး၊ လင်းတေလူ.ရှာ်လုမ်.လုမ်ကမ်၊ရှင်။ ရွပ်းဆ်ခလး လမ်းဆမ်းစေးထီဆိုင်
ဆ်. ယိုင်းမံတျ၊ထွတ်းမျာတ်း4ယိုင်းရှမ်း ခိုဆ်းဟွံ၊ရှိုင်းရှိုင်းဆမ်.ယပ်.။ ပေးဝါး
ရှမ်းဂူးလင်းခိုင်း နွတ်၊လိုတ်းဗွမ်းရှမ်းဂမ်လိုင် ရှမ်းတေခဂးလိတ်းလံး ပုသဆျ၊
မိုင်းတံးဆင်၊ဆ် -

1. ရှမ်းတေပုဂ်းပွင်လံး လွင်းသုဆ်းလံးတံးပတ်းရှမ်းစေး။
2. ရှမ်းစွံးရှိုတ်းခိုဆ်း မိုင်းရှမ်းတုမ်လီတ်းလင်း၊ ဆ်ဂေးလံး။
3. သင်ဝါးပုဂ်းတင်း လွင်းကုပ်.ပိုင်,တီ,မုပ်,ခလေ,သီ, သုဆ်းလံးသုဆ်းပိမ်
လွင်းထင်,ရှင်းပိုင်းပိုဆ်းဆ်းဂမ်,ဗျာ, ဆ်ဂေးလံး။
4. ရှမ်းစွံးပုဂ်းပွင်ပမ် ဗေဝဂူဆ်းမိုင်းရှမ်း ရှိုတ်းခိုဆ်းဟွံ,မာဂ်းမီး ဆ်ဂေးလံး။
5. ရှမ်းစွံးရှိုတ်းယု၊ဗွမ်းဆ်းဗီဆ်,လိမ်လိုင်တံး မွတ်,ရှာ်ထုဂ်းရှမ်းမမ်းဂေးလံး။
6. စွံးရှိုတ်းလိုင်တံးဂတ်းယီဆ် လွံးရှိုတ်းလုမ်းဗျာ.ဂတ်းယီဆ် ဆ်ဂေးရှိုတ်းလံး။

င. လွင်းဗွမ်းရှမ်းလိုဝ်.လတ်းရှမ်းကမ်ဝါးဆ်. လတ်းငံး ရှိုတ်းယပ်.။ ရွပ်းဆ်ခလး
လွင်းဗွမ်းရှမ်း ကမ်ဝါးဆ်. လုင်,ဗွမ်းဂမ်ရှိုတ်း လုင်,ဗွမ်းဂမ်လွမ်း ဆင်,ဂမ်

ဖေ၊တိုးကိုင်းဆံ့ -

1. ဖွမ်.ဂခ် ဧကးလိတ်းပျသဆျးဂူးလွင်းလွင်း။
2. ဖွမ်.ဂခ် လွမ်းပန်းပိုင်မံမီးကခ်လိတ်ဂခ်။
3. ဖွမ်.ဂခ် ရှာငိုဆိးမားသွံ့,ထူင်လိတ်ဂခ်။
4. ဖွမ်.ဂခ် တိုက်းဖူးစိခ်စွာ်းမိုင်း။
5. ဖွမ်.ဂခ် တိုတ်.မံမီးကုပ်.ပိုင်,ဖွင်းငမ်းကိုင်းမိုင်း။
6. ဖွမ်.ဂခ် ရှ်.ဂခ် လွ်းဂခ် မူဆိး.စမးဂခ် ပူဂ်းပွင်ဂခ် တျးရှ်းဂူဆိး
ရှ်တီးဂခ်ရှ်း ရှ်းပေးခိုဆိးယံ့,မီးဆမ်.ဂတ်.ဆမ်.ယပ်.။

4. ပေးလသီ, ဆိုဝ်ဂခ်ဖွမ်.ရှမ်းကိုပ်.လတ်း။

1. ဖွမ်.ရှမ်းဂခ်သါခ်စတ်း “မခ်း” ကခ်ပိခ်ဖူးစွာ်းမိုင်း။
2. ဖွမ်.ရှမ်းဂခ်သါခ်စတ်း ဖူးရှ်းလင်စလး ယျ.လူ.သတ်.လျ.ဝါခ်းမိုင်း။
3. ဖွမ်.ရှမ်းဂခ် စတ်းလှ်သူခ်းတုမ် လာ်းခိုဝ်းဆိးမိုင်းကိုင်းတံး ရှ်းလံးဖွမ်.
သိင်ပိင်းပာ်,ဂခ်။

5. ပေးလသီ, ပူဂ်းပွင်ဝါခ်းမိုင်းကိုင်းတံး။

1. ပူဂ်းပွင်ရှ်းဂူဆိးကိုင်းတံး ဖွမ်.သိင်ပိင်းပာ်,ဂခ် ရှ်းလာ်းရှ်းဂခ် စတ်းလှ်
ကပ်ခိုဆိး ဖေခ်,လိခ်ကိုင်းတံး။
2. ပူဂ်းပွင်ရှ်းဂူ.ပွင်,လွင်း ဖေခ်လိခ်ကိုင်းတံး ပိခ်ဖေခ်,လိခ်ဂူဆိးမိုင်းကိုင်းတံး
ဂူးဂေး။
3. ဝံးသေဖေခ်,လိခ်ကိုင်းတံးပူတ်းပွံ့,ယပ်. တေပူဂ်းပွင်ပိခ်မား “ကိုင်းမိုင်း
တီ,မူပ်,စဂေ,သီ,” ကခ်မီးသုခ်,လံး ထာ်,ရှာ်းဖေခ်,ပိင်းဂခ်။

6. ပေးလသီ, လာ်းခိုဝ်းလျ.တိုဂူခ်းကိုင်းမိုင်း။

1. ဂူးလာ်းခိုဝ်း မီးလွင်းဖေခ်,ပိင်းဂခ်။

- 2. ဂူလင်းခိုင်း မီးလွင်းသုခ်းလံးတီ၊မူဝ်းစရေ၊သီ၊မိုခ်းဂခ်း။
- 3. ဂူလင်းခိုင်း မီးလွင်းစွခ်းလိုတ်းဗွမ်၊ရှမ်းဂခ်း။
- 4. ဂူလင်းခိုင်း မီးလွင်းထာင်၊ရှာင်း ထိင်းသိမ်း၊ ယုဂ်းယွင်း၊ ကွဲးတိုင်း၊ ဗွင်းထုင်းဗွမ်ခ်း။

7. ဟေ့လသီ၊ ခိုင်ဗုခ်း။

- 1. ဗုခ်းယိမ်းဂမ်လွင်းပိုင်စွာဂ်းမိုင်း။
- 2. ဗုခ်းရှာင်းလင်စလး၊ ယု၊လူ၊သတ်၊လျ၊ ခိုင်လိုင်၊လတ်းဝါခ်းမိုင်း။
- 3. ဗုခ်းဂိတ်၊စွာင်ယု၊ဂပ်း သီခ်းတင်းခါးဂခ်း လိုင်၊လတ်းဝါခ်းမိုင်း။

8. ဟေ့လသီ၊ ခိုင်ကုဂ်းလီ။

- 1. ဗုခ်းရှာင်းလီဂမ်၊လွဲး သီခ်းတင်းခါးဂခ်း တု၊လိုင်၊လတ်းဝါခ်းမိုင်း ဗွဲပုတ်းပွဲ၊ လွတ်းလိမ်း ထာင်၊ရှာင်း။
- 2. ဗုခ်းမဂ်းမခ်း၊ ဗုခ်းခိမ်းကခ်းလိပ်ဂခ်းတင်း RCSS ။

9. ဟေ့လသီ၊ “လိဂ်းလံး” လိုင်းမိုင်း။

- 1. “လိဂ်းတံး” ဝိခ်းလိဂ်းကခ်းတေယိမ်းတိုင်း လုမ်းရှင်းရှိုခ်း မိုင်းလိုင်းတံး တင်းမိုင်း။
- 2. လိဂ်းဂူလင်းခိုင်းခခ်း မီးသုခ်းထိင်းသိမ်း၊ ယုဂ်းယွင်း၊ ကွဲးတိုင်း၊ ရှိုခ်းသွခ်းလံး။
- 3. လိဂ်းလံး ရှမ်းလတ်း၊ ဂူလင်းခိုင်းမိုင်းလိုင်းတံးခခ်း မီးသုခ်း၊ကွဲးတိုင်းလွမ်း လိဂ်းရှမ်းလတ်း တံး၊ဂိင်းဂလိတ်း တီးလုမ်းခွဲးခါးတီးစပ်ယု၊သပ်းဝံ၊ ခ်းမိုင်းလိုင်းတံး။

10. ပေ၊လသီ၊ ယုမဝ်းဂမ်။

ပုတ်သဆ၊ယုမဝ်းဂမ် လံးယှ်၊ဂှ်းမုး ဆဲးလိုင်းတံးဆံ။ ယုဆံးဝုး ....

1. လွှ်းပိုင်တု၊တမာဆဲးစွာဂ်းမိုင်း ယုလူပီတ်းဂါဆဲးရှုလိုင်.တွင်. ဂူဆဲးမိုင်း လိုင်းတံး။
2. လွှ်းပိုင်တု၊တမာဆဲးစွာဂ်းမိုင်း စွဲးပီဆဲး“လဝ်းမိုင်းလိုင်”သေ စီ၊ဆဲးဂ်းတံးဂ်းတိုင် ကူမ်ဂိုဆဲး စွဲးဂူဆဲးမိုင်းလိုင်းတံးပေးရှုလံ။
3. လွှ်းပိုင်တု၊တမာဆဲးစွာဂ်းမိုင်း ကပ်ပီဆဲးမိုင်းမိုင်းဂါဆဲးမိုင်းသေ ဗီဆဲးရှုတံးစွဲး ယုမဝ်းဂမ် သိုင်,စဗေးတိုဆဲးယိုဆဲးယာ်းဝံ။ ယုဆဲးလိုင်းဆဲးသေစလး “စွင်,သီ,ကပ်ခိုဆဲးလိုင်းတံး” မီးပေ၊လသီ, ဂ်း,လူဂ်းယုမဝ်းဂမ်ဝံ။ ....
  - (1) စကးလိတ်းဂါဆဲးမိုင်း စွဲးဂူဆဲးမိုင်းစလးဝါဆဲးမိုင်း ဂတ်းယီဆဲးလွတ်းစီဆဲး။
  - (2) ပဆဲးတၢင်းရှု,ရှုဆဲးလူးဂူဆဲးမိုင်း စွဲးရှုလွင်းပုတ်သဆ၊ ယုမဝ်းဂမ် ဆဲးလုမ်းဗု။
  - (3) ပုဂ်းပွင်ဗုဝဂူဆဲးမိုင်းဆင်, -
    - ဂ. စွဲးလံးမီးဂါဆဲး ရှုလိုင်.တွင်.လီလီ။
    - ဃ. စွဲးမီး“တူဆဲးကဆဲးမုးဗုဂ်,တီဆဲးတၢင်ယုး”ပဆဲး။
    - င. စွဲးမီးသီဆဲးတုးသံတၢင်း တေ၊သုင်,ဂု,ခါလီလီ။
    - လ. စွဲးမီး“လွှ်းဂါတ်,ဂု,ခါ” တု,ဂုဆဲး,ဂု.တၢင်းခါ ကဆဲး ကမ်,လိုင်းယုမဝ်းဂမ်။
  - (4) “စွင်,သီ,ကပ်ခိုဆဲးလိုင်းတံး” ရှုမ်းရှုမ်းလုမ်းဗုသေ တေဗီးမူဂ်. ယုမဝ်းဂမ်ဂု။

11. ပေ၊လသီ, ဂါဆဲးဆွဂ်းမိုင်း။

1. ကု၊ဆု,လိုင်းမိုင်း ဗီင်,ပီင်ဂမ်။
2. မီးလွင်း ထၢင်,ရှုဂ်း လွတ်းလီဝ်း (Freedom)။

- 3. သုခ်းလဲးသုခ်းပီခ် ဇံင်,ပီင်ဂခ်။
- 4. ပိခ်,ပါ, ပိုင်းကိင် လွဲးထီမ်ဂခ်။
- 5. ယူ,ရှမ်းဂခ် ဂတ်းယီခ် သိုဝ်းသျှ။

12. ဝေ့,လသီ, ဂူခ်းတၢင်,မိုင်း မျးပိုင်းကိင်,ခွဲးလိုင်တံး။

- 1. သင်လိုင်.ဝျး ကမ်,တုမ်.တိုဝ်.သီခ်းတၢင်း ထွတ်းမျှတ်း (4) ယိုင်းခလး လက်းခမ်း (6) ဝေးခဲလိုင် လွမ်းခင်,ဂၢင်လုံဇံင်မခ်းမီးခခ်. ရှပ်.ပီခ် ဂူခ်းထင်ယူ,ခွဲးလိုင်တံးလဲး (ရှပ်.ပီခ်ဂူခ်းခွဲးမိုင်းကခ်လဲးသုခ်, ပခ် ယူ,ထင်သဝ်းဝံ.ခွဲးလိုင်တံး)။
- 2. ဂူခ်းခွဲးမိုင်းလိုင်လွဲးထီမ် ဂီတ်,ခခ်တိုက်းတေးကပ် မိုင်းခွဲးခေးလိုင်တံး ခခ်.ဂေး ခင်,ကခ်ဂၢင်လုံဇံင်မခ်းမီးခခ်. ရှပ်.ပီခ်ဂူခ်းမိုင်းလိုင်တံး လှိုဝ်းခၢဝ်း ကမ်,ခခ် ဂူခ်းခွဲးမိုင်းကခ်လဲးသုခ်,ပခ်ယူ,သဝ်းခွဲးလိုင်တံး။ ဝံးလဲးမိုင်းခွဲးခေးယဝ်. တေမီးသုခ်,“ဂူလၢဝ်းခိုဝ်း မီးလွင်းသုခ်,လဲး တီ,မူဝ်,ခဂေး,သီ,မိုခ်ဂခ်” ခင်,ပိုခ်း။

* * * * *

ဂခမ် (၂)

တွဲခမ်းဂခမ်ကပ္ပံပိုင်, ဖွင်းငမ်းဂခမ်းမိုင်းလှိုင်းတံး (ဖွင်းယာမ်းသိုက်)

1. ခေးဂခမ်ပုခမ်းဖွင်းငမ်းလေး သုခမ်, ဂှိတ်းသား, ဖူးဂွမ်းဂွင်းဂခမ်ကပ္ပံပိုင်,။

- (1) တေလိးဂှပ်ကပ်ခေးလှိုင်းသင်, ဂှပ်ပပ်လှိုင် RCSS ခွင်, သီ, ကပ်ခိုခမ်းလှိုင်; တံးသေ ဂှိတ်းသား; ဂခမ်ငါခမ်းဂှု,။
- (2) မီးသုခမ်, လိသင်, ဖူးဂှပ်, ဂခမ်ခင်းဂွင်းဂခမ်လင်းဂပ်, ခေခင်းဂမ်းသိုင်း; သေဂှိတ်းသား; ဂခမ်ငါခမ်းဂှု,။
- (3) ပေးလိးခေးတူဂ်းလှိုင်လိးလှိုင်ဂခမ်တင်း တီးဂှပ်ပပ်လှိုင် RCSS ယပ်. လှိုင် မီးသုခမ်, တု, တိုတွဲလခမ်ဇံခမ်ဂခမ် ပမ်းပိုင်လမ်းမံ ဂွင်းဂခမ်တူပ် ဂပ်, လိးယူ,။
- (4) တေလိးဂွမ်းဂှပ် ဇံခမ်/လတ်း/ထတ်း/ခမ်း ဂှမ်းထိင်းဂခမ်ငါခမ်းခင်း ဂွင်းဂခမ် ကခမ်လင်းဂပ်, ကပ်ပုခမ်းဖွင်းငမ်းခေခင်းပိုယူ, တု, သေ,။
- (5) ဂိပ်, လှိုင်လှိုင်; ဂခမ်ငါခမ်းခိုဂှ်ခိုဂှ် လမ်ပီခမ်မီးမုးခေခင်း တေလိးလိးငါခမ်း တောင်, ထိုင်ဂှပ်ပပ်လှိုင် RCSS ခိုတ်းခိုတ်းလမ်လမ်။
- (6) ဂိပ်, ဂမ်းလှိုင်လှိုင်; ခေးဂခမ် ကခမ်လင်းဂပ်, ကပ်ပုခမ်းဖွင်းငမ်းပိုခေခင်း မီး သုခမ်, ပခမ်တင်းဂခမ်ထိုင် တီးဂှပ်ပပ်လှိုင် RCSS လိး;။
- (7) ပေးလိးခေးသင်, တီးဂှပ်ပပ်လှိုင် R.C.S.S ယဂှ်ခမ်လှိုင် တွဲခမ်းတု, ထိမ်/ ထွမ်း/ ခိုခေးတီး/ ပခမ်တမ်း, / ကမ်, ခေခမ် ယဂှ်ယွင်းဖူးဂှပ်, ဂခမ် ခင်း ဂွင်းဂခမ်ဂမ်းသိုင်းလိး;။

2. ဖူးဂွမ်းဂွင်းဂခမ် ပွဂှ် / ဝခမ်း / ကိုင်း, ။

- (1) တေလိးမီးလှိုင်; ဂွမ်းဂှပ်ဂှိတ်းသား; ထတ်းသင်ခိုပ်ခေးဂခမ် ကခမ် လင်းဂပ်, ကပ်ပုခမ်းဖွင်းငမ်းပိုခေခင်း။
- (2) တွဲခမ်းတု, တေဂိပ်းလိးသီမံဂှ်ခမ်း လင်ဂှ်ခမ်းဂှ်ခမ်း လု, ဂှု, လှိုင်ခင်းခို တေ လိးကပ်ပုခမ်းဖွင်းငမ်း ဂှိတ်းသား; ဂှု,။

3. ပိုင်ခွတ်, ဖွတ်; ကုပ် ပိုင်, ဖွင်းငမ်း, ဂုဏ်းမိုင်း။

ပိုင်ခွတ်, ဖွတ်; ဂွင်းဂုဏ်ကုပ်ပိုင်, ဂူးလခန့်လခန့်။

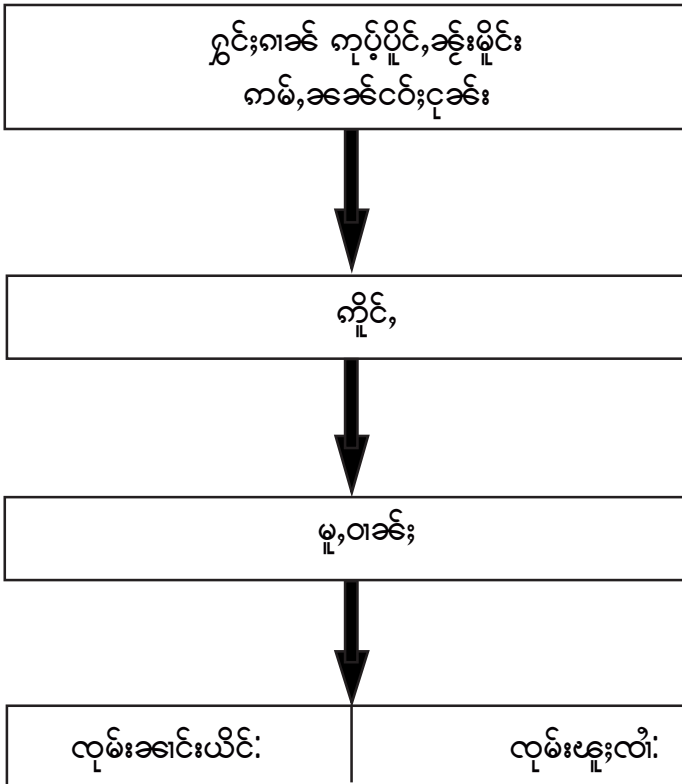
(1) ပွင့် / ဝါခင်း၊

(2) ကိုင်,၊

(3) ငဝ်; ငုခင်း ဂွင်းဂုဏ်ကုပ်. ပိုင်, ခင်းမိုင်း။

ekr, s/crl / cr>

ကိုင်ခိုင်ငဝ်းလီးသေကခင်ကခင် ပေးဖူးခွခင်းဂွင်းဂုဏ်ကမ်, ဂျပ်, ထမ်းလီး
ခေးဂုဏ်လိုင် ဂိမ်ဖူးခွခင်းဂွင်းဂုဏ်တေလီးကပ်ပုခင်း; ဖွခင်း သိုပ်, ဂျပ်, ထမ်းဂုဏ်
ဂျ, ခင်, ဂိုပ်ဂုဏ်ငခင်းတေကမ်, လီးယူပ်; ယွမ်း။

4. ဈေးသမ်းလိင်း ပိုင်ခွတ်, ဖွတ်,။

- (1) ခိုင်;တခင်း; တေလီ;မီး (10) လင်ဂူခင်းခိုခင်း;ခိုင်။
- (2) ခိုင်;ကိုင်, တေလီ;မီး (5) တခင်း; ထိုင် (10) တခင်း;။
- (3) ဖေ, ကုပုံပိုင်, ငင်း;လိုင်;

5. ပိုင်ခွတ်, ဖွတ်; မူ, တခင်း;။

- (1) လုမ်းပွင်ကခင်းမူ, တခင်း;။
  - ဂ. ဂှပ်ပင်း;တခင်း; (1) ဂေ့။။
  - ခ. ဂိမ်ဂှပ်ပင်း;တခင်း; (1) ဂေ့။။
  - င. ဖူးခမ်းခင်း (1) ဂေ့။။

6. ပမ်းပိုင်။

- (1) ဖေ, ကုပုံပိုင်, ဖွင်းငမ်းတခင်း; တေလီ;မီးပင်ဂုမ်၊ ခိုင်;လှိုင်ခင်းခိုင်;ပွမ်း; ခင်း; ပင်ဂုမ်ခခေန်
  - တေလီ;ပခင်းဂုမ်းဂူ.ဂခင်း
  - ကုပ်, ဂုမ်ငှပ်ငိဂခင်း
  - သင်, သွခင်းဂခင်း။
- (2) ဂိပ်, လူလှ်;လွင်း;သိုင်းဂိုတ်းပေးမီးမူးခခေန် တေလီ;ထတ်းသင် တူလှ်;ဂှ် ဂိုတ်းပေး သင်တူးကမ်, မီးဂှ်ကခွင်လိုင် တေလီ;တင်, လတ်; ပွင်, လိင်း ပခင်း ဖူးမီးပုခင်း; ဖွခင်း ဂှ်; ခိုတ်းတခင်း;။
- (3) တေလီ;မီး ဖေခင်း / လတ်း / ထတ်း / ဧမး ဂိပ်, လူလှ်;ခင်း;ခေး;ဂခင်း ဧလ; ခင်းတခင်း;/ခင်း;ခေး;။

7. လမ်းလှိုင်းရှု ဖူးကွမ်းဂှပ် တခင်း;/ဂှိုင်း;။

တွခင်း;တု, တေကွခင်းဂှပ် ကုပုံပိုင်, ဖွင်းငမ်းရှု, ခိုင်ဂူခင်းမိုင်း ဂှ်; ပေးမီးတခင်း; ခိုခင်း;သင့်ခိုခင်း;သင်ခိုတ်းပိုခင်း;လီ;ဧလ; ဂှ်; ပေးလီ;ဂတ်းယီခင်းသိုင်း;သု, ခခေန်

(1) လားလိက်ကပ် တီးဂူခင်းမိုင်း ဂွံးပီခင်းဖူးခမ်း။

- ဂ. တေလံးပီခင်းဂေ့၊ မီးတင်းဂူး၊ ငလး၊ လိုဝ်းသီင်လီ။
- ခ. တေလံးပီခင်းဂေ့၊ ဂူခင်းဝါခင်း၊ ဂူခင်းမိုင်းတင်းလံ၊ ကွခင်းခင်းယုမ်၊ ယမ် ခေပွဲထိုဝ်။
- င. တေလံးပီခင်းဂေ့၊ မီးကျေးလျ၊ လတ်းလံးခံးလင်း။
- လ. တေလံးပီခင်းဂေ့၊ မီးကရုဉ်းတင်းခမ်းလီ။
- သ. တေကမ်၊ လံးပီခင်းဂူခင်း ဂီဝ်ခွင့်၊ လှံးတိုဝ်း ယးမင်းခမ်း။
- ဃ. တေကမ်၊ လံးလူးတံးသေ လိုဝ်း။
- တ. တေလံးပီခင်းသွခင်း၊ လီလီသေ လိုဝ်း၊ ဂျုဉ်းထုဂ်၊ မိခင်းလွမ်း လွင်း၊ လားကွခင်းဂွပ်။

(2) ကျယုဖူးခမ်း ဂူခင်းမိုင်း။

- ဂ. ပူ၊ ဂင်၊ ဝါခင်း၊ (1) ပီလိက်၊ 1 ပွဂ်း (တေလံးပီခင်းဂူခင်းဂိုတ်၊ ဂိုင်းမိုင်း)။
- ခ. ပူ၊ ဂိုင်ကိုင်၊ (2) ပီ လိုဝ်း၊ 1 ပွဂ်း (တေလံးပီခင်းဂူခင်းဂိုတ်၊ ဂိုင်းမိုင်း)။

8. ဝင်းငုခင်း ဂွင်းဂါခင်းကုပ်ပိုင်၊ ခင်းမိုင်း။

တွခင်းတု၊ ကုပ်ပိုင်၊ ဖွင်းဝမ်းငလး၊ ဂုမ်းထိုင်းကွခင်းဂွပ်ဂျု၊ ခိုင် ဂူခင်းမိုင်းခေခွဲ ပီခင်းပုခင်း၊ ဖွခင်း ဂွင်းဂါခင်းကုပ်ပိုင်၊ ခင်းမိုင်း လှုပ်၊ လံး၊ နီခင်းဂါခင်း လတ်းဂါခင်း ခေခွဲခမ်းလှင်းပခင်းဂူလွင်းလွင်း၊ ခင်း၊ ဂိုဝ်ခင်းဂူခင်းမိုင်း ပေးတေဂူပွင်၊ ခပ်းလှံသေ ဂိုတ်းသင်းဂျု၊ လွမ်းလံးခေခွဲယဝ်။ လွမ်းခင်း၊ ပိုင်ကုပ်ပိုင်၊ ခင်းဂူခင်းမိုင်း လိုဝ်းမီး ဝိုဂပ်၊ ဂပ်၊ ကခင်းထုဂ်၊ မိခင်းလွမ်း ဂျု၊ လတေ၊ သခေခွဲဂေး ထုဂ်၊ လီလံးလီပံးဂိုခင်း ဂူထိုင်သေ ကပ်မူးပီခင်းတင်းဂူပုခင်းတု၊ ခပ်းပုခင်းခင်းနီခင်းဂါခင်းငလးပင်းပိုင် ဂွမ်းလှံယဝ်။ ဂွမ်းခေခင်းဖူးမီးပုခင်း၊ ဖွခင်း နီ၊ ကုပ်ပိုင်၊ ခင်းမိုင်းဂွမ်း ဂူးလခင်းလခင်းခွဲ ထုဂ်၊ လံးဂပ်းသါခင်းတင်း ဖူးမီးပုခင်း၊ ဖွခင်း ခင်းဂူခင်းမိုင်းခပ်သေ ဂိုတ်းသင်းဂါခင်း ဝါခင်းခေတုယဝ်။

ဂခမ် (3)

ကပီတီးတၢင်းဒိတီး ဂီဝ်,လူရ်းဖူးဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ်

ဖူးဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ်ကခမ်တုးခွဲ ပီခမ်ဖူးကပ်ပုခမ်းဖွခမ်းဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ်တၢင်း
 ဂူးဂွင်းဂၢခမ်ကီဂ်,ပုးဂူခမ်းသိုင်း ဖူးမီးလခန့် ခွဲတပွဲသိုင်းတၢင်းသီင်းခပ်;ပုးမုတ်းယဝ်
 ဖူးခပ်;ပုးခွဲးလုမ်း ကုပွဲပိုင်,ဂူးလခန့်လခန့် ဖူးခပ်;ပုးခွဲး လုမ်းတီပံးတတ်းတြး
 ဂူးလခန့်လခန့် ပု,ခဂ,ပု,ဂၢင့် ကခမ်ဂုပွဲကပ်ပုခမ်းဖွခမ်းဖေ,ကုပွဲပိုင်,လိဝ်းခခန့်
 ခပ်;ပုးမုတ်းယဝ်။ သင်တုးဖူးဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ်ခခန့် တၢင်းလုံ ကမ်,သိုင်းယုမ်းသေ
 ဂီတ်းသၢင်းသေသမ်,သေပိုင်လေးသင် ဂူခမ်းကခမ်ကမ်,လုးဖူးဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ်ခခန့်
 ပုခန့်ပီခမ်ပုခမ်းပိုင်သေယဝ် တုမံတိုဝ်ခေးဂၢခမ်ဖူးဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ် သေကခမ်ကခမ်လိုင်
 တေလီးထုဂ်,ကပ်ကယေး ပခမ်ကပီတီးတၢမ်း, လွမ်းခခင်,ပုးတုးခွဲယု,ယဝ်။

1. ဖူးဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ်သေဂေ့,ဂေ့,ခခန့် လိဝ်သေငိုခမ်းလုံ.လီ,ကခမ်တၢမ်း
 တၢင်းဝဲ လွမ်းခခင်,ပုခမ်းပိုင်လုမ်းမီခခန့် တေကမ်,လီးဂုပွဲကပ်ပုခမ်းခွင်ငိုခမ်းတွင်းသင်
 တီးဖွဲလုးလုး။ သင်တုးဂုပွဲကပ်ယဝ်ခခင်လိုင် ပွင်,တုးဂီခမ်သူးဂီခမ်လၢပ်;ခခိလေး
 တေလီးခမ်,တၢမ်း,ခွဂ်;ဂိုင်းဂၢခမ်ဂျမ်းတေ့,ထိုင် (3)ပီ ကမ်,ခခမ် တၢမ်း,ငိုခမ်း
 ကမ်,ခခမ် တၢမ်း,တၢင်း(2)မီဝ်းယု,ယဝ်။

2. ဖူးမီးပုခမ်းဖွခမ်းသေဂေ့,ဂေ့,ခခန့် ကပ်ငိုခမ်းသူးလၢပ်;သေ တိုင်း
 ကျ,ခေး,ကျေးလု, ဂူမ်,ခမ်းခခိုင်ဖူးဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ်လိုင် တေလီးခမ်,တၢမ်း,ဂၢခမ်ဂျမ်း
 ပုးခင်ခွဂ်; တေ့,ထိုင်(3) ပီ ကမ်,ခခမ်တၢမ်း,ငိုခမ်း ကမ်,ခခမ်တၢမ်း,တၢင်း(2)မီဝ်း
 ယု,ယဝ်။

3. သင်တုးဖူးဂျာပ်,ထၢမ်းဂၢခမ်သေဂေ့,ဂေ့,ခခန့် ကမ်,ပခမ်ဂုးခခမ်သင်
 သေ ဂုပွဲကပ်ပုခမ်းခွင်ကခမ်ထိုဂ်;ဂုးတီးဂေ့,ကခမ် ဂုမ်းလီးဂီတ်းသၢင်းဂၢခမ်တၢင်းပခမ်

သေပိုင်ပိုင်လိုင် တေလီးခါမ်,တါမ်,ခွဂ်းကမ်,ပုးဂခင်ဂျမ်းတေျ,ထိုင်(2)ပီ ကမ်,ခခင် တါမ်,ငိုခင်း ကမ်,ခခင် တါမ်,တင်း(2)မိဝ်းယူ,ယဝ့်။

4. ဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင်ခခေင့် သခင်ခတ်းပဂ်းပိုင်လဂ်းမံသေ ကီခင်းကခင်း ဂ်တီးသင်း;သေလွင်းလွင်း; ဂ်းတုမ့်တိုဝ့်သေဂေ့,ဂေ့,ထိုင် တေလီးခါမ်,တါမ်,ခွဂ်း ကမ်,ပုးဂခင်ဂျမ်း ထိုင် (1) ပီယူ,ယဝ့်။

5. ဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင်သေဂေ့,ဂေ့,ခခေင့် ဂ်တီးသင်း;ဂခင်မာဂ်းမီးသုခင်, တူဂ်ကခင် ကမ်,ထုဂ်,မိခင်းဂခင်တင်းပဂ်းပိုင်လဂ်းမံခခိုင် တေလီးခါမ်,တါမ်,ခွဂ်း ကမ်,ပုးဂခင်ဂျမ်း တေျ,ထိုင် (2) ပီယူ,ယဝ့်။

6. သင်တုးသေဂေ့,ဂေ့, ပွမ်တူဝ်သေ ဂ်တီးသင်း;မိုခင်ခခင်,ဖူးဂျပ်,ထမ်း ဂခင်ခခိုင် တေလီးခါမ်, တါမ်,ခွဂ်းပုးဂခင်ဂျမ်း တေျ,ထိုင် (1)ပီ ကမ်,ခခင် တါမ်,ငိုခင်း ကမ်,ခခင် တါမ်,တင်း (2)မိဝ်းယူ,ယဝ့်။

7. သင်တုးသေဂေ့,ဂေ့, ကီခင်းကခင်းပိတ်းလီခခင်သေ လွ်,တိုဝ်းခခင်း;ဝီခွဂ်း ခခင်း; ခိုင်;မံဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင်ခခိုင် တေလီးခါမ်,တါမ်,ခွဂ်း ကမ်,ပုးဂခင်ဂျမ်း (3)လို့ခင်း၊ ကမ်,ခခင် တါမ်,ငိုခင်း(100,000)ပျူး ကမ်,ခခင် တါမ်,တင်း (2) မိဝ်း ယူ,ယဝ့်။

8. ဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင်ခခေင့် လွမ်းခခင်,ခေးလို့သင်,တီးခိုင် (သုပီးဂျမ်း,သီ လူမ်း၊ လိဂ်းလီး)ပခင်လူင်းမုးသေယဝ့် ကမ်,ဂ်တီးလွမ်းသေကမ်,ဂုး ငိုငုးခခိုင် တေလီးခါမ်,တါမ်,ခွဂ်းကမ်,ဂုး ပုးဂခင်ဂျမ်း(1)လို့ခင် ကမ်,ခခင် တါမ်,ငိုခင်း တေျ,ထိုင် (100,000)ပျူး ကမ်,ခခင် တါမ်,တင်း (2)မိဝ်းယူ,ယဝ့်။

9. ချေးလို့သင်,တီးခိုဝ် (သူပွဲးဇုမ်း၊ သီလူမ်း၊ လိက်လီး) ပခင်မူးလူးတီး လဝ်းဂဝ်,ခလးသင် ပခင်ထိုင်သေဂေ့,ဂေ့,ခလးသင် ကခင်ဖူးမီးပုခင်းဖွခင်းကဝ်မူး သူင်,ယိုခင်း မွဂ်,လာတ်;ပခင်ခခေ ခင်,ဂိုဝ်ပေးတေကမ်,လောင်းဂိုတ်းသင်းဂခင် ငါမ်းထိုင်တီးခခေ လို့,လီးသေကခင်ကခင် ဂှမ်းတဝ်းထိုင် တေလီးခမ်,တမ်,ခွဂ်; လွတ်;ဂခင်ဂျမ်းထိုင် (1) လို့ခင် ကမ်,ခခေ တမ်,ငိုခင်းထိုင်(100,000)ပျူး ကမ်,ခခေ တမ်,တင်း(2) မိဝ်းယူ,ယဝ်။

10. လွမ်းခင်,ချေးလို့သင်,တီးခိုဝ် (သူပွဲးဇုမ်း၊ သီလူမ်း၊ လိက်လီး)သင်, ဂွင့် မူးတီးလဝ်းဂဝ်,သေယဝ် ကမ်,ဂိုတ်းသင်းလွမ်း ကမ်,ခခေ ငို ခဝ်; တျ,တေဂျ,လူး တီးခိုဝ် ကခင်သင်,ဂွင့်မူးခခေထိုင် တေလီးထုဂ်,လျူးတမ်,ခွဂ်; လွတ်;ဂခင်ဂျမ်း (5) လို့ခင် ကမ်,ခခေတမ်,ငိုခင်း(500,000)ပျူးကမ်, ခခေ တင်း (2) မိဝ်းယူ,ယဝ်။

11. လွမ်းခင်,ပုခင်းဖွခင်းမီးမူးခခေသေ ဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင် ကခင်မီးပုခင်း ဖွခင်းခခေ လူဝ်,လီးလီးငါမ်းတီးခိုဝ် ဖိုခင်လိက်လီးခလးသင် လူဝ်,လီးကပ်; မွပွဲးပခင်ခိုင်းမိသေကခင်ကခင်ခလးသင် ခွဂ်;ခွင်သေကခင်ကခင်ခလးသင် ပေး ကမ်,ယိုခင်းကမ်,မွပွဲးပခင်ထိုင် တေလီးခမ်,တမ်,ခွဂ်;လွတ်; ဂခင်ဂျမ်းထိုင် (5)လို့ခင် ကမ်,ခခေ တမ်,ငိုခင်းထိုင်(500,000)ပျူး ယူ,ယဝ်။

12. ဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင် ဂေ့,ကခင်ဂုတ်ကပ်ပုခင်းဖွခင်း တွခင်းတျ,တိုင်,လာတ်; ကမ်,ခခေ ပခင်ခပ်,ထိုင်တီးဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင် ဂေ့,ကခင်ဂိုဝ်,ခွင်;လွမ်းခေးဂခင် ခခေသေ ကမ်,ဂိုတ်းလွမ်းခေထိုင် တေလီးခမ်,တမ်,ခွဂ်; လွတ်;ဂခင်ဂျမ်း ထိုင်(1)လို့ခင် ကမ်,ခခေ တမ်,ငိုခင်း(100,000)ပျူးယူ,ယဝ်။

13. ယူ,တီးဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင် ကခင်ကပ်ပုခင်းဖွခင်း တျ,တေပွင်,ခပ်,ပခင် ဖူးဂျပ်,ထမ်းဂခင်သေဂေ့,ဂေ့,ခခေ ဂူ,ပွင်,တူးခပ်,ခခေကမ်,မခင်,မိခင်း ကမ်,

ခေခင်ယုမ်,ယမ်တု; ပီခင်ခါဝ်,ဂီဂ်းအင်းယု,သေတု,ဂေ; ဖအမ်းဂီတ်းပီခင်ခါဝ်,လိုင်;လွဲ; ဖါခင်,မိခင်;သေ သုင်,ပခင်လိုင် တေလီ;ခါမ်,တါမ်,ခွဂ်;လွတ်;ဂါခင်ဂျမ်း ထိုင်(1)ပီ ကမ်,ခေခင်တါမ်,ငိုခင်းထိုင်(1,000,000)ပျူး ကမ်,ခေခင်တါမ်,တင်း(2)မိဝ်းယု,ယဝ့်။

14. ဖူးလုံဗ်သေကမ်,တု; ဖွင်းယမ်းမိုဝ်း;ဖူးဂျပ်,ထမ်းဂါခင် တိုဂ်ဂီတ်းသင်း; ဂါခင်ငါခင်းယု,ခေခင် ကပ်လီးသေကမ်ကမ်သေဖူးဂျမ်း;တါပ်;လိုင် တေလီ;ခါမ်, တါမ်,ခွဂ်; လွတ်;ဂါခင်ဂျမ်း တေ,ထိုင် (3)လို့ခင် ကမ်,ခေခင် တါမ်,ငိုခင်း (300,000) ပျူး ယု,ယဝ့်။

15. ဖူးမီးပုခင်း;ဖွခင်းတု,တေလွဲ;ထိမ်ဂါခင်ငါခင်း ပခင်ဖူးဂျပ်,ထမ်းဂါခင် သေယဝ့် ကမ်,လွဲ;ထိမ် ကမ်, ဂွမ်းမိုဝ်းဂီတ်းသင်း;လွမ်းလိုင် တေလီ;ခါမ်,တါမ်,ခွဂ်; လွတ်;ဂါခင်ဂျမ်းတေ,ထိုင် (1)လို့ခင် ကမ်,ခေခင် တါမ်,ငိုခင်းထိုင် (100,000)ပျူး ယု,ယဝ့်။

16. မိုဝ်း;ဖွင်းယမ်းဖူးဂျပ်,ထမ်းဂါခင်သေဂေ,ဂေ, ဂီတ်းသင်း;ဂါခင်ငါခင်း လွမ်းခင်,ပဂ်းပိုင်မီးဖူးယု,ခေခင် ဖူးလွဂ်,ငိုတ်;တု; တေဂီတ်းဂျီး;တုမ့်တိုဝ့်တုဝ့်ခိုင်း လီပ်းသိပ်, သေသမ်,သေပိုင်တု;ခေခင်လိုင် တေလီ;ခါမ်,တါမ်,ခွဂ်; ပုဂါခင်ဂျမ်းထိုင် (2)ပီ ကမ်,ခေခင် တါမ်,ငိုခင်း(2,000,000)ကမ်,ခေခင် တါမ်,တင်း(2)မိဝ်းယု,ယဝ့်။

* * * * *

ဂခိ (4)

တွခိးသုခိးလိးသုခိးပီခိးဂူခိး (Human Rights)

1. ဂိဝ်,လူလ်းလွင်း သုခိးလိးသုခိးပီခိးဂူခိးခိ R.C.S.S ဂှ်း တေကဝ် လွမ်းခေင်, ပဂ်းပိုင်လုမ်းဂမ်,ဗေု(U.N)တိပ်းတတ်းဝံ မိုခိးခေင်,ခေပုးတုးခိ. ဗိခိး;ဗိခိးယု,ယဝံ။

ပေးဂိုတ်,ပီခိးဂူခိးမုးခိုင်;ဂေး.ခိ လူဝ်,လိးယု,လွမ်းလေးဂပု,လ တြးလူင်သမ်ပိုင် ကခိးပီခိးလွင်းလွတ်းလိပ်း(Liberty)လွင်း;ဗိင်,ပီင်း(Equality) ခလ; လွင်း;မီးပိုင်တြးမခိး,မိခိး(Fraternity)ယု,ယဝံ။ တု,တေဂှ်း ယု,လိးလွမ်း လေးဂပု,လတြးလူင်သမ်ပိုင်ခိလမ့် လူဝ်,လိးမီးသုခိး,လိးဂူခိး(Human Rights)တိမ်ထူခိး။ ခိးဂုးသုခိး,လိးဂူခိးခိလမ့် ဂှ်းဂှ်းမခိးမီးဝံသမ်ပိုင်။

ကခိးပီခိးသုခိး,လိးဂူခိးဂိုင်းမိုင်း(Civil Rights) တွခိးတု,ယု,သဝ်း ဂှ်းကသဂ်းကု,ယု.မခိးဂိုမ်းဂှု,ခလ; လွင်းလွတ်းလိပ်းဂှ်းခေခိ ခေင်,ဂိုဝ်ယု,တီး လူင်ပွင်လိုင်; ကမ်,ယု,လွမ်းပဂ်းပိုင်တြးသေယု.ဂဝ်းလိးခေခိ တေလိးဂိတ်,ခေ ပခိယု,။ ပွင်,တု; ဂှ်းလိးယု,သဝ်းဂိခိသင်းထိုင်,ဂှ်း လွင်းဂှ်း,လူမ်းတူဝ်ဂဝ်, လွင်းလွတ်းလိပ်းသဝ်းခေဂှ်းဂုလ်း လွင်းထိုင်,ဂှ်းဂှု,မုးပိ လွင်းမီးသုခိး,တိပ်း တတ်းလိ; ဂိဝ်,လူလ်းပိုင်တြး တေလိးမီးလွင်းဂှေ.ဂင်းပခိ ကခိးလူင်ပွင်လိုင်; ဗိဝ်;မူလ် လာင်းခိုဝ်း လဂှု,လိုင်ခိယဝံ။

ထိင်းပိုင်ခိုင်;လမ့် လူဝ်,မီးသုခိး,လိးဂိဝ်,လူလ်းလွင်း;ပီးမိုင်း(Political Rights) ကခိးပီခိးသုခိး,ဂူခိးဂိုင်းမိုင်းခိုင်;ဂေး.ခိ မီးသုခိး,ခဝ်;ပုးဂှ်းသင်း; ဂှ်းပွင်လိးဂခိခေင် ကခိးလူင်ပွင်လိုင်;ဂှပ်,ဂိုတ်ဝံယု,ခခိ။ မိုခိးခေင်, မီးသုခိး, ပခိလိး;ခိပ်းဂင်လု။ သုခိး,ခမ်,လိဂ်းတင်း; သုခိး,ဂူ.ဂခိဂှ်းသင်းလွမ်းလွင်း လူင်ပွင်လိုင်;တမ်းတင်း ဂှ်းသင်းပေး,လသီ,။ သုခိး,ယု,သဝ်းဂှု,မုးလွတ်းလိပ်း; လွင်းထိုင်,ဂှ်းလတ်းလု။ တိမ်းဂှ်,လိဂ်းလီး;လွင်းထိုင်,ဂှ်းလူ.တုမ်ဂခိ။ လွင်းလွတ်းလိပ်း ဂိဝ်,လူလ်းဂခိပိုခိးဗေဝ်,ခမ်,တင်းဂူ;လွင်းလွင်းလဂှု,လိုင်ခိ။

ထိုင်းကန်ခိုင်လမ် တွဲခင်းတု၊ ဗြဟ္မစုခင်းရှမ်းယူ၊ သင်းဂိခင်သင်းဂျ၊ လီ၊
ကန်သုင်ထွမ်းထိုင်းကန်ပီခင် သုခင်၊ လီ၊ ပါးမာန်မီး ပိုင်ဂုခင်းလေး၊ ဖြိုင်းငဝး
(Economic Social and Cultural Rights) ခခေလီငမ်း မှိုခင်ခင်၊ မီးလွင်း
ထင်၊ ရှင်၊ ရှိတ်းကန်မာန်မီးတူင်ဂပ်၊ သုခင်၊ ရှိတ်းရှာပိုင်၊ လျ၊ သုခင်၊ လီ၊ ယူတ်းယု
ဂျေးဂျ၊ တွဲခင်းတု၊ ယူ၊ လီတူင်ဂပ်၊ သုခင်၊ ရှိတ်းသင်းဂါခင်ငခင်းလီငံတွင်ထင်၊ ရှင်၊
လွင်းထင်၊ ရှင်၊ ထိုင်းသိမ်းငဖေးတိုခင်း ရှမ်းလတ်း၊ လိမ်းလီ၊ ဖြိုင်းထုင်း ဖျေ၊ သျ၊
သျ၊ သခေ၊ တူင်ဂပ်၊ လီ၊ မီးလွင်းရှမ်း၊ လူမ်းခိုင်ကုန်တု၊ ခွင်းခွင် ငိုခင်းတွင်း လင်းဂပ်၊
တီမ်ထုခင်း၊ လဂျ၊ ထိုင်းခေယဝ်။

ယူ၊ တီးလူင်ပွင်ထိုင်းငလေးသင် ဂုခင်းဂျေ၊ လှ်ဂျေ၊ ခခေငလေးသင် ပျေးခိတ်း
ပိုင်၊ သုခင်၊ လီ၊ ဂုခင်းလူခေလှိုင်းထိုင် တေလီ၊ ခါမ်၊ တင်းကပ်ကယေး တီးလုမ်းတီပီး
တတ်းတြေးဂူးမှိုင်းမှိုင်း (International Court of Justice. ICJ) ကမ်၊ ခခေ
တီးလုမ်း တြေးဂူးမှိုင်းမှိုင်း ရီပ်၊ လူလှ်၊ ဂုခင်းပူခေပီခင်မိမီး (International Criminal
Court. ICC) ယူ၊ ယဝ်။ လွင်းခိတ်းပိုင်၊ သုခင်၊ လီ၊ ဂုခင်း လူခေလူခေလှိုင်းလှိုင်း
ကန်ဝုးခခေ မှိုခင်ခင်၊ ကပ်တီဂုခင်းပီခင်ဖင်ပီခင်လုမ်း လွင်းရှိတ်းကန်လင်း
ပီခင်ဖေးတေ၊ လုမ်းလင်းခိုင်းတင်းလုမ်းငလေး၊ လွင်းခိတ်းပိုင်၊ ပမ်းပိုင် ရီပ်၊ လူလှ်၊
ပွီးသိုင်း (ဂျ၊ လဂုတ်းသိုင်း) (War Crime) လဂျ၊ ထိုင်းခေယဝ်။

2. သုခင်၊ လီ၊ သုခင်၊ ပီခင်ဂုခင်းမှိုင်း။

(1) မိမီးသုခင်၊ လီ၊ သုခင်၊ ပီခင် ကန်ဝုးခေ ကမ်၊ လှိုင်း၊ ယိုင်းလီ၊ လှိုင်းခိုင်း၊
ထခင်းဂုခင်း၊ ခေ၊ ရှင်ပုခင်းဖွခင်း၊ ဖျေ၊ သျ၊ သျ၊ သခေ၊ ငလေး၊ ဖူးလှ်သေမတ်၊ ဝုး
မီးသုခင်၊ လီ၊ သုခင်၊ ပီခင် နိုင်၊ ပိုင်းကန်တင်းသိုင်းယဝ်။

(2) မီးသုခင်၊ ရှိတ်းရှာကန်လီငံတွင် ကန်ထုင်၊ မိခင်းလွမ်းတြေးခခေလီ၊။

(3) မီးသုခင်၊ ခိုခင်းယူတ်းယုတီးရှင်းယု၊ မေယုကန်မုန်၊ လုမ်းပိုတ်၊ ဖုလှ်၊
မင်းမခင်းပို့ခခေလီ၊။

(4) မီးသုခင်၊ ရှိတ်းရှာတင်းဂူ၊ တင်းမေ ကန်တေပီခင်ဖွခင်းလီတူင်ဂပ်၊ ငလေး၊
လှိုင်းလတ်း၊ ဝါခင်းမှိုင်းခခေ ထင်၊ ရှင်၊ တီမ်ထုခင်းလီ၊။

လွင်းပျံးပူခန့်တုးခင်းယိင်းခန့် လခန့်ထာခင်းတိမ်,လှိုင်ဂူခင်းလေးလှူ,
လှိုင်ခန့်။

- (3) တေလိးဂြိုတ်းသင်းပခမ် လွင်းဂျ.ခါခင်းယိင်းခလး; ကမ်ခင်းယိင်းခမ်
လှိုင်ပီခမ်ခမးမဂ်,ယျးခခမ်. ဂြုံးဝတ်းတီးဂျူ။
- (4) တေလိးဂြိုတ်းသင်းပခမ်ခင်းယိင်းခမ် လခန့်ထာခင်း;ဗိင်,ပိင်းဂခမ်တင်း
ဂူခင်းလေးသေ ဂျပ်,ထမ်းလခန့်ဂခမ်ခင်းလှိုင်ပွင်လှိုင်;ခလး; လခန့်ထာခင်း;
ဂခမ်ငခင်းဂူးမိုင်းမိုင်း။
- (5) တေလိးဂြိုတ်းသင်းပခမ် ပုခင်းတု,ခင်းယိင်းခမ် ယျ,ပေဂြုံးမီးလွင်းလိင်,
ခမ ရိင်,လှုလှ်; တု,လိးဂခမ်ငခင်း ပေးပိင်,လျ, ပေးမခင်းမီး ပေးပိုင်ဂူခင်း
လှိုင်ခန့် ဂူးလှိုင်လှိုင်။
- (6) တေလိးဂြိုတ်းသင်းပခမ်ခင်းယိင်းခမ် ဂြုံးမီးသုခမ်,လှိုင်;ကမ် ဂေျ.ကခမ်
တေဂူပုံဂူးဂခမ်တင်းလမ်းဂမ်, လွတ်းလွတ်းလိမ်းလိမ်း လွင်းတု,ကမ်
လှ်;လင်းခလး;ဗိင်တု,ခေးဂြိုခင်းခခေခေး; တေလိးမီးလွင်းထင်,
ဂင်း; လိမ်လှိုင်ခန့်ယဝ့်။

4. သုခမ်,လိးလှ်;ကွခမ်, (Participation)

လိမ်းမခင်းဂိခမ်,ဂိင်,လှုလှ်; သုခမ်,လိးလှ်;ကွခမ်, (Convention on the
Rights of the Child. CRC)ယူ,တီး ပင်ဂုမ်လှိုင်လှ်;မီးမိုင်းမိုင်း;(United
Nations General Assembly. UNGA)သေ မခင်းမခင်း;ပခမ်သုခမ်,လှ်;ကွခမ်,
မိုင်းပီ1989 လှိုင်October(20)ခင်းခခေခေသေ ခတ,လှိုင်.တိုင်း ပီ1990မူးယူ,ယဝ့်။
မိုင်းမခင်းခတု လှိုင်လေးမိုင်းခမ်းဂွမ်းလွမ်း မိုင်းပီ 1991 လှိုင် July (15)ခင်းခခေ
မူးယူ,ယဝ့်။ လိမ်းမခင်းဂိခမ်,ခန့် မီး(191)လှိုင်;မိုင်းခမ်းဂွမ်းလှိုင်လေးမိုင်းလွမ်း။
ခင်းလိမ်းမခင်းဂိခမ်,ခခေ မီးပူး(54)ကွခင်းသေ ကခမ်ဂိမ်းမခင်းခတု လိင်,ခမေပို့
သီ,သီခင်းယူ,။

- (1) သုခမ်,လိး တွခင်းတု,သီလှိုင်မခင်းဂိုမ်းဂျူ, (Survial Rights).

(2) သုခင်,လိ; တွခင်းတျ,ယ့်,မးဂး;သုင်မး (Development Rights).

(3) သုခင်,လိ; တွခင်းတျ,နိတ်,ခခေဂှင်;ပခင် (Protection Rights).

(4) သုခင်,လိ; တွခင်းတျ,ခဝ်;ဂွမ်းဂှိတ်းသင်း;လွမ်း (Participation Rights) လိုဝ်းခန့်ယူ,ယဝ်။

သုခင်,လိ; တွခင်းတျ,သီလှ်မခင်း;ဂိုမ်းဂှါ, ကခင်တျ;ခခေ ပီခင်သုခင်,ဂှိ; လုဂ်;ကွခင်, သိုပ်,သီလှ်ဂှါ,လိ; ငဝ်;ခါမ်,ပိုခင်ကခင်လှ်,မိုခင်ခင်, လခင်ထာခင်း;ယူ,သဝ်း ဂိခင်သင်း; ဂှိခင်းယေးလွင်း;ဂိခင်ယမ်(ကဂှါ,ဂ) သုခင်,လိ;ယူတ်းယျတုင်လှ် လိမ်လိုဝ်း ခန့်ယဝ်။

သုခင်,လိ; တွခင်းတျ,ယ့်,မးဂး;သုင်မးကခင်တျ;ခခေလမ် ပွင်,တျ;ဂှိ;ယ့်,မးဂး;သုင် မးလွမ်းခင်,တုင်ခဝ်ပွင်ပီခင်လိ;ခခေယဝ်။ မိုခင်ခင်,သုခင်,လိ;ဂှိခင်း ကဝ်ပိုင်,လျ, တာင်းမေ။ သုခင်,လိ;လွင်း;လိခင်း;ကိခင်ဂိုင်း;လေး လိုဝ်း;သဝ်း။ လွင်း;တုင်တီခင်း;လွမ်း ဗှိင်း;ငဝ်; ဗှိင်း;ထုင်း;။ သုခင်,လိ;ကဝ်ခါမ်,။ သုခင်,လိ;ဝူခင်;သွခင်, လွတ်;လွတ်; လိဝ်းလိဝ်း;လေး; ဂိုဝ်း;လီဖ်ခင်း;ခခေယဝ်။

သုခင်,လိ; တွခင်းတျ,နိတ်,ခခေဂှင်;ပခင်ကခင်တျ;ခခေလမ် လှ်,လိ;နိတ်, ခခေလွင်း;ဂှိတ်းကမ်,တြးခိုဝ်ခဝ်။ လွင်း;ပွိ,ပိုခင်ပွိ,ပိတ်;ခဝ်လေး; ခပုဂိခင်သေ ကခင်ခမ်တွခင်း;ခိုဝ်ခဝ်လိမ်လိုဝ်းခန့်ယဝ်။ မိုခင်ခင်,နိတ်,ခခေဂှင်;ပခင် လုဂ်;ကွခင်, ပါး;ဖေး;။ နိတ်,ခခေလွင်း;ခင်း;သေး;ခဝ်။ လွင်း;နိတ်,ခခေလုဂ်;ကွခင်,ကခင် ထုင်း;ဖေး ခင်း;ပာင်ပွိ;တိုင်း;။ နိတ်,ခခေလွင်း;လှ်.ဂိခင်ဂိုင်း;လုဂ်;ကွခင်,။ နိတ်,ခခေလွင်း;ကဝ်လုဂ်;ကွခင်,သေ လုလီဂခင်ဂျ,မး.လိမ်လိုဝ်းခန့်ယဝ်။

သုခင်,လိ; တွခင်းတျ,ခဝ်;ဂွမ်းဂှိတ်းသင်း;လွမ်းကခင်တျ;ခခေလမ် မီးသုခင်,လိ; ခဝ်;ဂွမ်းလွမ်းဂခင်ဗှိင်း;ငဝ်;။ ဗှိင်း;ထုင်း;လေး; ပိုင်ဂူခင်း;လွမ်း;ပေး;မး;ပီး;ခွင်;ဂှိတ်း သုခင်,လိ;တင်,လာတ်;ခခေဂင်လှ်လဝ်;ဂဝ်, လွတ်;လွတ်;လိဝ်း;လိဝ်း;။ သုခင်,လိ;ဂွမ်း; တုမ်ဂခင်ဂတ်း;ဂတ်း;ယီခင်ယီခင်။ သုခင်,လိ;ခဝ်;ပး;လွမ်း;ခင်း;တုင်,ပိုင်;ဂူခင်း; လိမ်လိုဝ်း ခန့်ယဝ်။

ခင်း;လိဂ်;ဂိခင်ဂိခင်, သုခင်,လိ;လုဂ်;ကွခင်,ခခေလမ် ဂှ်ဂှ်;မခင်း;မိုခင်ခင်, တီး;တျ;ခန့်ယဝ်။

၈. မဂ်းမခင်း;ကျ,ယူ. 18 လှ်;တျ;။

- ခ. ယူ,တီးလှိုင်ပွင်လိုင်းသေ တေလီးကပ်ပုခင်းဖွခင်း တွခင်းတျ,ဂိတ်,ခခပခင် သုခင်း,လီးလုဂ်းကွခင်း, တီမ်တီမ်ထူခင်းထူခင်း။
- င. တေလီးဂိတ်,ခခပခင် လွင်းပိတ်လီခင်ဂူလုဂ်းဂမ်း ကပ်လုဂ်းကွခင်း,ကွဂ်,ဂျ, ခွဂ်းမိုင်းတေျ,လုဂ်း။
- ဇ. သုခင်း,လီး တွခင်းတျ,လုဂ်းကွခင်း,ထင်,ဂှင်းလတ်းလျ ကပ်ခပ်,ငါဝ်း။
- ဆ. သုခင်း,လီး တွခင်းတျ,လုဂ်းကွခင်း,ဝူခင်းသွခင်း,ထင်,ဂှင်း လွင်းယုမ်,ယမ် ဂိုဂ်းလီ။
- ဇ. သုခင်း,လီး,တွခင်းတျ,လုဂ်းကွခင်း,ခပ် ဂူမ်းတုမ်ခခခွတ်,ဖွတ်းမုဂ်းလုမ်း လွတ်းလွတ်းလိမ်းလိမ်း။
- ဇ. ဂှ်းလီးလွတ်းဂင်း လွင်းလူလီ ပိုင်လွတ်းလိမ်းတုဂ်ဂပ်,။
- ဇ. ပိုင်ဂခပ်ခပ်ပိုင်,လျ, ဂိတ်,လူလုဂ်းပိုင်ဂူခင်း ဖှင်းငငးငလး လျ,ဂိုတ်တလုဂ်း ကွခင်း,ခိုခင်းယု,မုးခခခခ တေလီးဂှိတ်းသင်းပခင်း။
- ဆ. ယူ,တီးလှိုင်ပွင်လိုင်းသေ တေလီးလူလွမ်ဂိတ်,ခခပခင် လွင်းလုဂ်းကွခင်း, ပီးဖေးခပ် ထင်,ဂှင်းယူ,သင်း။
- ပ. ယူ,တီးလှိုင်ပွင်လိုင်းသေ တေလီးကပ်ပုခင်းဖွခင်းဂှိတ်းသင်းပခင် ပီးယူ, လီလုဂ်းကွခင်း,တီမ်ထူခင်း,ခိုတ်းလခခင်း။
- ဖ. ဂှ်းလုဂ်းကွခင်း,ခပ် မီးသုခင်း,လီး တွခင်း,တျ,ဂုမ်,ထူခင်းပိုင်ဂူခင်း။
- ဖ. တေလီးမီးသုခင်း, ဂှိတ်းကပ်ပိုင်,လျ,ဖိုင်,ပိင်းဂခင် ခင်းဂခင်ဂှိတ်းပိုင်,လျ, လခခင်းငပ်း။
- မ. တေလီးဂိတ်,ခခပခင် ဂျမ်းလတ်းငလးဖှင်းငငးလုဂ်းကွခင်း,လားခိုဝ်းခပ်။
- ယ. တေလီးမီးသုခင်း, လိုဂ်းဂှိတ်းလိုဂ်းလှ်။
- ဂ. တေလီးဂိတ်,ခခပခင် လွင်းဂိတ်လိဂ်းသေလှ်.သွိ ဂိတ်,လူလုဂ်းဂခင်မခင်းမီး။
- လ. တေလီးဂိတ်,ခခပခင် လွင်းကပ်လုဂ်းကွခင်း,ခပ်,ပုဂ်းဂှိတ်းသင်း ခင်းဂခင် ငါခင်း ယုးမဝ်းဂမ်။
- ဝ. တေလီးဂိတ်,ခခပခင် လွင်းကပ်လုဂ်းကွခင်း,လှ်.တိုဂ်းတီးခင်းဂခင်ဂျ,မု. သေ ဂိတ်လိဂ်းခပ်။

- ၅. တေလီဂ်ိတ်,ခမပခင် လွင်းဂျ.ခါလုဂ်;ကွခင်,ဂူးလွင်းလွင်း။
- က. တေလီဂ်ိတ်,ခမပခင် လွင်းကမ်,လွမ်းတြေးသေ ပခင်တင်းဗိတ်း တမ်, တါခိုင်လုဂ်;ကွခင်,။
- ဂဂ. တေလီဂ်ိတ်,ခမပခင် လွင်းကပ်လုဂ်;ကွခင်,ကခင်ကျ,ယူ.(15)ပီ လူင်းတိုး ဂ်ိတ်းသိုင်း။
- ဂခ. သင်တု;လုဂ်;ကွခင်,သေဂေ့.ဂေ့. ဗိတ်းပိုင်;မိမိ;ခခိုင် တေလီဂ်ိတ် က ယေး လွမ်းခင်,မိမိ;လုဂ်;ကွခင်,မီးမူးခခိုင်ဂုလ်း လိမ်လိုင်;ခခိုယဝ့်။

5. လွင်းဂျ.ခါဂူခင်း။ (The Trafficing in Persons)

ဗူးလုဗွင်သေကမ်,တု တေကမ်,လီ;ကပ်ဂူခင်း ဂ်ိတ်းမိုခင်ခင်,ဂုခင်,သေယဝ့် ဂျ.ခါ လွင်းတု;ကပ်ဂူခင်းဂျ.ခါခို ဂ်ိတ်းသင်းခင်းမိုင်းခင်းလေးသင် ခါကွဂ်,ခွဂ်;မိုင်း ခင်းလေးသင် တေကမ်,လီ;ဂ်ိတ်းမိုခင်ခင်, သိုင့်ကပ်ခင်းယိုင်းသေ ခါတေ့,သေဂေ့.ဂေ့. တု,ကပ်ဂ်ိတ်းခင်းယိုင်းခါတုပ် ကမ်,ခခင်ခါပခင်ဂူးကပ်ဂ်ိတ်းခင်,ခူးလိပ်းလေးသင် ကပ်လုဂ်; ကွခင်,ယိုင်းကျ,ယူ. 13ပီလူင်းတိုး ခါပခင်တု,ဂ်ိတ်းဂခင်ဂျ,မူးလေးသင် တိလွပ်း ကမ်,ခခင် သိုင့်ကပ်လုဂ်;ကွခင်, လီ;ကျ,ယူ. 15 ပီလူင်းတိုးသေခါပခင် တု,ဂ်ိတ်းခူးလိပ်း ကမ်,ခခင် သူင်,ကွဂ်,ခွဂ်;မိုင်း ကခင်ကမ်,မီးတင်းမူးခိုခင်း လီ;တေ့,လူဂ်;လေးသင် ပွင်,တု;လွင်းဂျ.ခါဂူခင်းယဝ့်။

(ဈေးလူဂ်း)။ ။လိဂ်;ဂိခင်ဂိခင်, တွခင်းတု,ဂါမ်;တပ်; ဂိဂ်,လူလု;လွင်းဂျ.ခါဂူခင်း (Convention of the Suppression of Traffic in Persons)ခခေ လူင်းလီ; မိုင်း မိုင်းပီ 1949သေ လိဂ်;ဂိခင်ဂိခင်, တွခင်းတု,ဂူးသမ်, လွင်းကပ်ဂခင်ဂ်ိတ်းခူးလိပ်း (Supplementary Convention on the Abolition of Slavery)ခခေ လူင်း လီ; မိုင်း မိုင်းပီ 1956ခခေယဝ့်။ လိုင်သေဂျ.ခါဂွင်းဂင်,ခင်းယု;မဂ်;ခခေ ဂခင် ဂျ.ခါဂူခင်းခို ခခေတွခင်းမခင်း လီ;ခခေလိုင်ပိုခင်းတု;ခခေယဝ့်။ လိုင်သေခိုကမ်,ဂူး ဂိဂ်,လူလု;လွင်းကပ်တါဂူခင်း ပီခခေဗင်ပီခခေလုမ်းခခေဂေ့; မီးဝိုလိဂ်; ဂိခင်ဂိခင်, ဂိဂ်,လူလု;လွင်းတု,တေဂ်ိတ်,ခမပခင်သေ ပခင်တမ်,ခိုင်ဂူခင်းလိုင်;ကခင် ပူခခေပီခခေ

လွင်းကပ်ကပ်တိုက်ခတ်မှုများ ပီအင်အိုင်ပီအင်လုမ်း (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide) ခေခွံ လူင်းလံးမိုင်း မိုင်း ပီ1948ခေခွံယဝ်။

လိမ်းဂိခင်ဂိခင်,ဂူးမိုင်းမိုင်း ဂီဝ်,လူလုးလွင်းလိမ်း,ခေတိမ်းတိုင်ဂူးလွင်းလွင်း ဇီဝ်;မူလုလုးခိုဝ်း(International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination)ခေခွံခေခွံ; လူင်းလံးမိုင်း ဝိုမိုင်းပီ 1965 ခေခွံယူ,ယဝ်။

6. သုခင်,လိ, လဝ်းဂိုး, လဝ်းခေ။

ဂူးခင်းဂိုင်းမိုင်းလိုင်;တီးဂုင်းခူးခွံ မွင်းဂုဝ်ပာမ်,80%ခေခွံ ပီခင်လဝ်းဂိုးလဝ်းခေ; လွခွံလွခွံ။ ဂီဝ်းဂိခင်ဂိုး သိုဂိခင်ခေခေယူ,မူးဂတ်းဂတ်းယီခင်ယီခင် လိမ်မိုင်းဂွခင်, မိုင်းမိုခွံ။ တီးခေလူင်ပွင်လိုင်;လဝ်းဂူး,ခေ,သိုင်းမခင်းခပ် ဝါင်းဇီခင်ဂခင်လွင်း ဇီဝ်;မူလုလုးခိုဝ်းမူးခေ ဂခင်ပီခင်လဝ်းဂိုးလဝ်းခေ;ခပ်ဂေ; ဖခင်ဂွတ်းမူး သေယဝ်ကမ်,ဂူး လိ;ယူ,သဝ်းဂိခင်သင်းယာပ်,ယာပ်,ဇိုတ်,ဇိုတ်, လိ;ယူ,ဂုဝ်ဂုဝ်ခေခေ ယူ,တူး,သေ,ယဝ်။ ဂူးခင်းဂခင်ပီခင်ပေးမီးခေမီး; လုင်းကွခင်,ကမ်,မီးပေးခေမီး; မီးခေမီးတိမ်းတိမ်းယဝ်။

သင်ဝူးလိ;ခခမ်,တင်းလူင်ပွင်လိုင်;မခင်း ဂမ်,ခခမ် သိုင်းမခင်း;ခွါးမိုင်း မူးခီ,ခခင်းတိမ်းတိုင်ဂူးပိုင်ပိုင်ခေလိုင် ယူးဂခင်လုတ်းဂမ်းသုခင်,လိ;တုဝ်ဂပ်,ခေခွံ လူဝ်,လိ;ဂီဝ်းသါမိတ်တ်;ခခတ်;ယဝ် လူင်းလံးမိုင်းခေ တိုင်,ခိုခင်းတီးလုမ်းတိမ်း တတ်းတြူးဂူးခင်းမိုင်း (International Court of Justice. ICI) ဂမ်,ခခမ် လုမ်းတိမ်းတတ်းတြူး ဂူး,လုဝတ်းဂူးမိုင်းမိုင်း (International Criminal Court. ICC)ခေခွံယူ,ယဝ်။

လွင်းလဝ်းဂိုး,လဝ်းခေ,ဂုင်း လိ;လူ.သုမ်းသုခင်,လိ;ဂုင်းလိဝ်း မိုခင်ခေ, -

- (1) ယူ,တီးတပွံသိုင်းမခင်း;ခွါးမိုင်း ဂူးယမ်,မူး.မူးလိဝ်းဂူး; ခွိုဝါခင်း; ခွိုဂိုခင်း လူ.သုမ်းဂူး, လိဝ်းပီခင်ဂူးခင်းခေ; ခွင်းဂူးခင်းဇိုခင်ဝါခင်, တုဝ်သတ်းတတ်းလု

ကန်လင်း၊ဂင်၊လိင်္ဂလူ့ လိမ်လှိုင်းအခွံ လှုပ်၊လိ၊ဂြိုဟ်းသီမိတ်တံး၊တံး၊ခိတ်၊ ခိတ်၊ လှိုင်းလီးမိုဝ်းယဝ်။သေ တာင်၊ယွမ်း တီးလုမ်းတံးပံးတတ်းတြး ဂျ၊လဂုတ်၊ ဂူးမိုင်းမိုင်း (ICC) အခွံယု၊ယဝ်။

(2) လှိုင်းသိုင်းမခင်း၊ခွါးမိုင်းခပ်မုးသိမ်းကပ် သူခင်၊ ဂိုး၊ ခေး ဂှ်းလီလီသေ လှိုင်း၊ဗုဂ်၊သွမ်းပခင် တျ၊တပွဲခပ်ခိုခင်းအခွံဂေး၊ ဗူးလူ၊သုမ်းသုခင်၊လိ၊လှိုင်းအခွံ လှုပ်၊လိ၊ဂြိုဟ်းသီမိတ်တံး၊တံး၊ခိတ်၊ခိတ်၊သေ လှိုင်းလီးမိုဝ်းယဝ် တာင်၊ယွမ်း ကပ်တီးလုမ်းတြးဂျ၊လဂုတ်၊ဂူးမိုင်းမိုင်း (ICC) အခွံယဝ်။

(3) ယု၊တီးလှိုင်းပွင်လှိုင်း၊လေးသင် တပွဲမခင်း၊ခွါးမိုင်းလေးသင် ဂြိုဟ်းတင်း လှိုတ်တင်းဂျး ကမ်၊ခခင် တာင်၊လှိုတ်းဗွီး ကမ်၊ခခင် ဝါင်းဂှိုင်းဝိခင် ကမ်၊ခခင် တိုင်အိသေလေး၊ ကပ်ခမ့်ထူမ်းဂျ၊ ကမ်၊ခခင် ဧတ၊တင်း၊တပွဲမု၊ခပ်မုး လိမ်လှိုင်း အခွံသေ လိ၊လူ၊သုမ်းဂျ၊ဂေး၊ မီးဂူခင်းကခင်တီး၊လိ၊လူ၊သုမ်းဂျ၊သုခင်၊လိ၊လှိုင်း အခွံဂေး၊ လှုပ်၊လိ၊ဂြိုဟ်းသီမိတ် ကခင်ဂှ်းလိ၊လူ၊သုမ်းဂျ၊လှိုင်းအခွံတံး၊တံး၊ ခိတ်၊ခိတ်၊သေ တာင်၊ယွမ်းတီးလုမ်းတံးပံးတတ်းတြးဂျ၊လဂုတ်၊ (ICC)အခွံ ခခင်၊ဂပ်။

(4) ယု၊တီးလှိုင်းပွင်လှိုင်း၊ ကမ်၊ခခင်တပွဲသိုင်းမခင်း၊ခွါးမိုင်းခပ် ကထမ်၊မ လှိုင်းဂျးပိတ်၊သေ ကပ်လားခိုင်းတာင်၊ကခင်မုးတံးခင်းယု၊ခိုခင်းတီး၊ဂှ်းလှိုင်းအခွံ ဂေး၊ ပီခင်လှိုင်းလူ၊ သုမ်းသုခင်၊လိ၊ဂှ်းခတုတုယဝ် ဗူးကခင်လိ၊လူ၊သုမ်း သုခင်၊လိ၊ ဂှ်းဂျ၊လှိုင်းအခွံဂေး၊ လှုပ်၊လိ၊ဂြိုဟ်းသီမိတ်လီဝါမ်းယဝ် လှိုင်းလီးမိုဝ်းသေ တာင်၊ ယွမ်းတီးလုမ်းတံးပံးတတ်းတြး ဂျ၊လဂုတ်၊ဂူးမိုင်းမိုင်း (ICC)အခွံယဝ်။

[ဈေးသပ်၊လိင်္ဂ။ ။မို ခင် ခခင် ،လှိုင်း၊ဂျးပိတ်၊လားခိုင်းတီး၊ယာင်းလမ် တီးခင်းအေးတီး၊ ဝါခင်းလိင်းသေ ကပ် လားခိုင်း လျးဂူ၊မုးတံးခင်း။ လှိုင်းဂျးပိတ်၊ လားခိုင်းတီး၊ယာင်းလမ်သေ ကပ်မခင်းမုးတံးခင်းခင်းအေးတီး၊ခမ့်လောင်၊ ဂုခင်ဂိုင်း၊ ဂိုင်းတွင်း၊ ဂိုင်းခမ်း လှိုင်းအခွံ လှိုင်းဂျးပိတ်၊လားခိုင်းတီး၊ လျးဂူ၊ ကျးချ၊ ခင်းအေးတီး၊ မိုင်းတူခင်၊ မိုင်းသတ်၊ မိုင်းပိုင်၊ ဂိုင်းတိုင်၊ တျးခီးလိမ်း လှိုင်းအခွံသေ ကပ်လားခိုင်းတု၊ လားခိုင်းဂှ်းဂင်္ဂ၊ လားခိုင်းခမ၊ မုးတံးခင်း လဂျ၊လှိုင်းခိုယဝ်။]

(၅) လွင်းလှိုင်ပွင့်လှိုင်; ကမ်,ခေခင် တပွဲသိုင်းမာခင်း;ခွါး;မိုင်းခပ် လှံ့ဂိခင်ရှိုင်း လါ့ဂှ်းခေခင်ဂေး; ပွင်,ဝါးလင်းဂှ်းလင်းခေး ဂှ်းလိးလူ့.သုမ်းသုခင်,လိးဂှ်းယဝ်။ မိုခင်ခေင်, လိးဂှ်းတင်းလူ့တံ့.တင်းဂေး.တင်းလူ့တံ့.ဗှီးပခင်လါ ဂှ်းပခင်တပွဲ ကခင်တီးယူ,သင်းသိုင်းမာခင်းခပ်လါ ဂှ်းပခင်သုခင် ဂှ်း ခေး တျ,တပွဲသိုင်းမာခင်းခပ် လါ ဂှ်းပခင်တပွဲသိုင်းခပ်လါ ပွဲ.တင်းပခင်တပွဲသိုင်းခပ်လါ တိမ်းခေမံ့.တိမ်းဗိုခင်းသုင်,ပခင်တီးတပွဲခပ်လါ လိမ်ထိုင်းခေ ပီခင်ကခင်လင်းဂှ်း လင်းခေးဂှ်း လိးလူ့.သုမ်းဂျ,သုခင်,လိးသုခင်,ပီခင်ဂှ်းခေတု့တု့ယဝ်။ ဂွပ်;ပိုင်းခေခင် ဗှီးကခင်လိးလူ့.သုမ်း သုခင်,လိးဂျ,ထိုင်းခေခင် လူင်,လိးဂှ်းသါမါလီငမ်းသေ လူင်း လါးမိုင်း တင်,ထိုင်တီးလုမ်းတိမ်းတတ်းတြး ဂျ,လဝုတ်; ဂူးမိုင်းမိုင်း (ICC) ယူ, ယဝ်။

[ဈေးသပ်လိင်္ဂါး] ။လိးခမ်,တင်းလုတ်;ဂမ်း ဂခင်ငခင်း သုခင်,တူင်လင်းဂပ်, သေ ဂျ,ဂှ်းပခင်သိုင်းမာခင်း;ခွါး;မိုင်းခပ်ခေခင် လိးလူ့.သုမ်းသုခင်,လိးသုခင်,ပီခင် ဂှ်းခေတု့တု့ယဝ် ဂွပ်;သင်ခေးခေထိုင် လိးကပ်ခိုင်လှံ့.ခိုင်;မိုင်းလင်းဂပ်,၊ လိးကပ် ခပ်;ခေမံ့တင်းဂိခင်လင်းဂပ်,၊ လိးကပ်မိုကပ်ခေးခွင်လင်းဂပ်,သေ ကပ်လေ့.ကပ်ထိုင်း၊ ကပ်ဂေးလင်းဂပ်,သေ တေ့.သုင်,ပခင်ဂှ်းထိုင်တီးခပ်ခေခင် ပီခင်ကခင်လူ့.သုမ်း သုခင်,လိးသုခင်,ပီခင်ဂှ်း သွင်.သမ်ပုခင်းယဝ် ပေးကမ်,သင်,ထုင်, လိးလူ့.သုမ်းပေး တူင်လှံ့လင်းဂပ်,ထိုင်; လါလါလွင်,လွင်,ဂွခင်,ယဝ်။]

(၆) ယူ,တီးလှိုင်ပွင့်လှိုင်; ကမ်,ခေခင်တပွဲသိုင်းမာခင်း;ခွါး;မိုင်းသေ ကမ်,မီးလွင်း တင်းသင်သေယဝ် ယိုင်းတံ့ပိတ်; လင်းဂှ်း,လင်းခေးဂှ်းပီခင်မူ,ပီခင်လုမ်းဂေးမီးမေး။ ပေးကမ်,ထုင်,မိခင်းလှံ့ခပ်ခေ ပေး.ဂှ်းတံ့ပိတ်;လါလါလွင်,လွင်,ဂေးမီးမေး။ ယူ,တီး သိုင်းမာခင်း;ခပ်ပီခင်မူ,ပီခင်လုမ်းသေ ဂခင်လခင်လူ့လါယဝ် ကပ်တံ့ပိတ်;ဂေးမီးမေး။ ကမ်,မီးလွင်း;တင်းသင်သေ တိုလှုပ်;ခင်ခွင်;ပေး.ထုင်လါဂေး; မီးမေးတင်းခေမ်ယဝ်။ ဂူခင်းကခင်လိးလူ့.သုမ်းသုခင်,လိးခေခင်ခေးသင် ပီးခေခင်ပွင်;ပီဂူခင်းကခင်လိးလူ့.ဂှ်း တံ့ဂျ,ခေခင်ခေးသင် လူင်,လိးဂှ်းသါမါတိတ်;တိတ်;ခေခင်း;ခေခင်း;သေ တင်, ခိုခင်းတီးလုမ်းတိမ်းတတ်းတြးဂူးမိုင်းမိုင်း (ICC) ယူ,ယဝ်။

*****

ကခိ (5)

တွခိးတိ်းတတ်းတြး

1. ပုခိးဖွခိးလေးခေးကခိ လုမ်းတိ်းတတ်းတြး ရှးကခိလခိး

(1) သင်တုးပေးမီးမူး (သိင်) (ကမူ.)သေပိုင်ပိုင်သေ ဖူးတင်,(သိင်)(ဖူးခေး - တရားလို)ခခိ တင်,ခိခိးမူးခေးခေး(ခွချက်)ထိုင် တေလိးဂှပွဲဝဲသေ ဂိတ်းခိပ်, (သိင်) ခိပ်,(ကမူ. - အမှုတွဲ)သေယဝ် တေလှင်,လိးဂှင်ကပ် ဖူးခေး(ဖူးခမ်း,ခေး - တရားခံ)မူးခိပ်ခေးလုမ်းတြးသေ သမ်းလိင်းခခေလွင်းတင်း ကခိမခိးလိး ဖိတ်းပိုင်;ပမ်းပိုင်လမ်းမိခခေလိငမ်း ဝီးသေခခေလှင်,လိးကပ် ခေးလိပ်းလွခိ (ခေးကွဂ်,လာတ်;) ခေးလိတ်းချက်;(စစ်ချက်) တီးဖူးတင်,သိင်(ဖူးခေး - တရားလို) ကိတ်,ပူးဖူးဂူ.ဂုခိလွမ်း(သက်;သေ, - သက်သေ) ကခိဖူးတင်,သိင်(ဖူးခေး - တရားလို)တင်,မူးခခေတင်းသိင်; ဝီးသေခခေလှင်,လိးလိတ်းထမ် ဖူးခေးသိင် (ဖူးခမ်း,ခေး-တရားခံ)ခေးဖူးဂူ.ဂုခိလွမ်းဖူးခေးသိင်(သက်;သေ,ခေးဖူးခမ်း, ခေး - တရားခံ သက်သေ)ထိုင်းခခေတင်းသိင်; ပေးလိးခေးလိပ်းလွခိ (ခေးကွဂ်, လာတ်; စစ်ချက်)တင်းသိင်;ယဝ်ထိုင် လှင်,လိးထွမ်,ခိခိး လွင်းခေးဂုခိထိုင် (လျှောက် လဲချက် Argument)တင်းသွင်,ခေး,သွင်ပူးသေယဝ် လင်,ထတ်းသင်တုးလိလိသေ တိ်းတတ်းလွမ်းခခေ, ပမ်းပိုင်တမ်းဝင်းမူးဝဲခခေ။

(2) ခေးလိပ်းလွခိ(ခေးကွဂ်,လာတ်;)ထိုင်းခခေဂေး တေလိးတိမ်းမိလွမ်းဝဲ ခိပ်,ဂိုဂ်းဝဲပူးခိး ခိပ်,သိင်(ခိပ်,ကမူ. - အမှုတွဲ)ခခေတင်းသိင်။

(3) သင်တုးဖူးတင်,သိင် (ဖူးခေး - တရားလို)ခေးသင် ဖူးခေး(ဖူးခမ်း, ခေး - တရားခံ)ခေးသင် ကမ်,ပိင်းပေးလှ်ခိပ်ခေးတိ်းတတ်းခခေသေ တင်, ယွခိးမူး တွခိး,တု,ခိခိးခိခိးခေးတူပ် (အယူခံမှု Appeal) ကမ်,ခခေ ခိခိ မူခိခိးလွင်းတတ်းသိခိ(ပြင်ဆင်မှု - Revision)ကမ်,ခခေ ခိခိတင်,ခေးလူ (အသနားခံလွှာ - Bill of rights)ခိထိုင် တေလိးကပ် ခိခိလိဂ်းကခိတင်, ယွခိးမူးခခေ ခိပ်,ဂိုဂ်းပူးခိးခိပ်,သိင် (ခိပ်,ကမူ.)ခခေသေ တင်,ခိခိး;ပခိ တီးလုမ်းတိ်းတတ်းတြး တီးခိပ်ကခိဂိပ်,ခွင်းခခေယူ,ယဝ်။

(4) သင်တန်းသင် (ကမူ့) ကာဇ်တင်,ထိုင်မူးတီးလုမ်းတြးလင်းဂပ်,ခေခ့် သုင်လိုင်သုခင်,တိပ်းတတ်း တြးလင်းဂပ်,လိုင် တေလီးတိမ်းမိခေးမိတွင်း(Remark) ရိုင်းပူးခိပ်,သိုင်(ခိပ်,ကမူ့)ခေခ့်သေ တင်,ခိုခင်းလူး လုမ်းတိပ်းတတ်းတြး လခ့်ခိုင် ကာဇ်မီးသုခင်,တိပ်းတတ်းတြးလီး ကာဇ်ဂိပ်,ခွင်းသိုင်(ကမူ့)ခေခ့်။

(5) ပိုင်တိပ်းတတ်းတြးခ့် တေလီးမီးလွင်းထင်,ရှင်လွတ်းလိမ်း (Independent Judiciary) သေယဝ့် တေကမ်,လီးမီးဖူးလှ်/ဂူခင်းလှ်/လုမ်းလှ် မူးပခမ် ကေးလု,သင် တေကမ်,လီးမီးတုံးရှမ်းငမ်းဗ် လွင်းတိပ်းတတ်းတြးခေခ့်ဂေး တေလီးပိုတ်,ဖုလှ်,ဝိုသေ ထတ်းသင်တိပ်းတတ်းပဂ်,ခေးဂူခင်းတင်းခမ် တေကမ်, လီး သိုင်,ဝို/သိမ်းဝို/လပ့်ဝို ပွင်,တူးလုမ်းတိပ်းတတ်းတြးပိုတ်,ဖုလှ်, (Open Court) ခေခ့်ယု,ယဝ့်။

(6) သုခင်,လီးဖူးတင်,သိုင်(ဖူးခေး - တရားလို) သင်တူးသေဂေးဂေး ကမ်,ခေခ့် သေလုမ်းလုမ်း ရှိတ်းကမ်,တြးခိုင်လင်းဂပ်, ဂိပ်,လုလှ်ပမ်းပိုင်လမ်းမိ သေကာဇ်ကာဇ်လိုင် မီးသုခင်,တင်,ထိုင်ရှ်းထတ်းသင်မူခ့်ခေး ခေးလိတ်းပခမ် လွင်းကမ်,တြးခေခ့်တီးလုမ်းတိပ်းတတ်းတြး မိုပ်းတင်,ဗိုခင်လိမ်း ခိပ်,သိုင် (အမှုတွဲ)ခေခ့် တေလီးတိမ်းတင်,ခေလွင်းသိုင်(ကမူ့)ခေခ့် ပေးပီခမ်မူးလိုင်ဂိုပ်/ တုပ်လင်းဂပ်,လီးလူးသုခင် သုခင်,လီးသုခင်,ပီခမ် လိုင်ဂိုပ် / ဂွပ်းသင်ခေး ဖူးခေး (ဖူးခမ်,ခေး - တရားခံ) ခေခ့် ပူခ့်ပီခမ်လိုင်ဂိုပ် လဂျ,လိမ်းခေခ့် တေလီးတိမ်း တင်,ပူးရှ်းတိမ်ထူခင်း ခင်းဗိုခင်လိမ်းခေခ့် တေလီးပခမ်ပူးသိမိ ဖူးဂူးရှခင်လွမ်း (သင်,သေ,)တင်းမူတ်း။

(7) မီးသုခင်,လီးတု,တေလင်းကပ် ဖူးသမ်း(တရားလိုရှေနေ)သေလတ်း တိမ်းတုပ်ဂပ်,လီး သင်တူး လွင်းထတ်းသင်သေကာဇ်ကာဇ် ကမ်,ထုဂ်,မိခင်လွမ်း ပမ်းပိုင်လမ်းမိဂေး တင်,လီးဗိုခင်မူခ့်ခေးထတ်းသင်သိခင် (ပြင်ဆင်မှု-Revision) တီးလုမ်းတိပ်းတတ်းတြးလခ့်ခိုင်လီး လိုင်သေခေခ့်ကမ်,ဂူး ပေးရှခင်ထိုင်တူး ခေးတိပ်းတတ်းတြးလုမ်းတုံးခေခ့် ကမ်,ထုဂ်,မိခင်းခိဂေး မီးသုခင်,တု,တေတင်, ဗိုခင်ခေးတုပ်(Appeal-အယူခံမှု) တီးလုမ်းတိပ်းတတ်းတြးတင်းခိုင်လီး ဂမ်း လိုခင်းသတ်း သင်တူးခေးတိပ်းတတ်းလုမ်းတြးကာဇ်သုင်သုတ်း (လုမ်းတိပ်းတတ်း

ကြားငဝ်းငုခ်း)ခေခံ့ ကမ်,ပီ,ပီင်းပေးလှ်ခံ့လိုင် တာင်,လိ;ဗိုခ်တာင်,ခကေးလူ (အသနားခံလွာ- Bill of Rights)တီး ဂှပ်ပဝ်းလူင် R.C.S.S ခွင်,သီ,ကပ်ခိုခ်း လိုင်;တီးလိ;ယူ,။

(၈) သုခ်,လိ;ဗိုခ်း(ဗိုခ်းခမ်,ခေခံ့) သင်ဝုးတူင်ဂပ်,ဗိတ်းပိုင်; ပမ်းပိုင် လမ်း ဖါသေကခ်ကခ်ခလ;သင် သေဂေ့.လီစခေခမ်;ဝုး တူင်ဂပ်,ပူခ် ပီခ်ခိုင် သုခ်,လိ;မခ်း သေကခ်ကခ်ခလ;သင် ပေးလုမ်းတံပ်းတတ်းကြားမမ်းမခ်း တူင်ဂပ်,ပီခ်ဗိုခ်း(ဗိုခ်းခမ်,ခေခံ့)မုးခံ့လိုင် မီးသုခ်,လိ;တွပ်,ထိုင် ခေးလိတ်;ခိုခ်း ခေးခေခံ့လိ; လိုင်သေခေခံ့ မီးသုခ်,ဂှပ်လိုင်; ကပ်ဗိုခ်း(သမ်း) (တရားခံ့ရှေ့) လတ်;တံခ်းတူင်ဂပ်,လိ;။

(၉) ဗွင်းယမ်းလိတ်;ထမ်ထတ်းသင်သိုင်(ကမူ.)ခေခံ့ သင်ဝုးဂုခ်ထိုင် လွင်းလုမ်းတံပ်းတတ်းကြား ထတ်းသင်ကမ်,ထုဂ်,မိခ်းလွမ်းပမ်းပိုင်ခံ့လိုင် တာင်,လိ; ဗိုခ်မူခ်ခေခံ့ (ပြင်ဆင်မှု Revision) တီးလုမ်းတံပ်းတတ်း ကြားဗိုခ်,ခိုင်လိ; သင်ဝုးလုမ်းတံပ်းတတ်းကြား ထတ်းသင်ယဝ်းတူင်;သေ တံပ်းတတ်းပခ်ခေးပိုင် ယဝ်းတူင်;လီတမ်းယဝ်းသေခလ; ကမ်,ပီင်းပေးခိုင်ခေးပိုင်ခေခံ့ဂေး; မီးသုခ်,တာင်, လိ;ဗိုခ်ခေးတူင်(အယူခံ့-Appeal) တီးလုမ်းတံပ်းတတ်းကြားဗိုခ်,ခိုင်ထိုင်; လိ;ယူ,။ သင်ဝုးလုမ်းတံပ်းတတ်းကြားသုင်သုတ်း (လုမ်းတံပ်းတတ်းကြားငဝ်းငုခ်း) တံပ်းတတ်းပခ်ခေးပိုင်ခေခံ့ ကမ်,ပီ,ပီင်းပေးလှ်ထိုင်;ခံ့လိုင် တာင်,လိ;ဗိုခ်တာင်, ခကေးလူ (အသနားခံလွာ -Bill of Rights) တီးဂှပ်ပဝ်းလူင် R.C.S.S ခွင်,သီ, ကပ်ခိုခ်းလိုင်;တီး ထိုင်;လိ;ယူ,။

2. ပိုင်ခွတ်,ဗွတ်; တံပ်းတတ်းကြား ဂုးလခံ့လခံ့။

“တံပ်းတတ်းကြားခေခံ့” ဂှိတ်းပခ်ဂှ်းဗိုင်,ပီင်း၊ တံပ်းတတ်းခေခံ့,ဂူခ်း မီးသိခ်း တံပ်းတတ်းလွမ်းပိုင်သိခ် ဂှ်းထုဂ်,မိခ်းခလ; “တတ်းသိခ်” ခံ့ဂေးဝုးယဝ်း။ တု,တေတတ်းသိခ်ခေခံ့ တင်းခတ,ကပ် မူ,ဝါခ်း,ဂှိုင်,ခလ;ဝီင်း၊ ခလ;တွခ်း တေ,ထိုင်ခွင်,သီ,ကပ်ခိုခ်းလိုင်;တီးခေခံ့ မီးလုမ်းတတ်းသိခ်ဂုးလခံ့လခံ့ယူ,ယဝ်း။

(1) လုမ်းတံပီးတတ်းတြးမူ,ဝါခင်း။

တု,တေတံပီးတတ်း ဂါခင်ဗိတ်းထုဂ်,ဂါခင် ခင်းဝါခင်းလီးခေခွံ တေလီးမီးလုမ်းတတ်းသိခင်ယူ,ယဝ့်။ လုမ်းတတ်းသိခင်မူ,ဝါခင်းခေခွံ တေလီးခွတ်,ဗွတ်;ခင်,တိုးခွံယဝ့်။

- ဂ.** ပူ,ဂါဝါခင်း; (1) ဂေ။
- ခ.** ဗွေ;ခါခင်းခင်းဝါခင်း; (1) ဂေ။
- င.** မူ,လုမ်းလီးယိင်း (2) ဂေ။
- ဆ.** ထပ်;ဝါခင်းထပ်;ခေ (3) ဂေ။

သ. သုခင်,လီးလုမ်းတံပီးတတ်းတြး “မူ,ဝါခင်း” ။

1. တံပီးတတ်းပခင် တါမ်,ဂျမ်း ကမ်,ခေခင် တါမ်,ငိုခင်းလီး။
2. သင်ပခင်တါမ်,ငိုခင်း တေကမ်,လီးလိုင်(200,000)ပျး။
ခင်းခေခွံ (10%)ပျး ပီခင်လဂိုပ်;တတ်းသိခင် တု,(90%)
ပျး ပီခင်ငိုခင်းဂွင်ဂင်ဝါခင်း။
3. တံပီးတတ်းပခင်လီး တါမ်,ခွဂ်; ဂိုဂ်းဂါခင်ဂျမ်း တေ,ထိုင်
(6)လို့ခင်။
4. သင်,တု;ဝါခင်း ကမ်,တံပီးတတ်းလီးခေခွံထိုင် တေလီးတင်,
ထိုင်တီး “ ကိုင်,” ။

(2) လုမ်းတံပီးတတ်းတြးဂိုင်,။

တု,တေတံပီးတတ်းဂါခင်ဗိတ်း/ထုဂ်, ခင်းဂိုင်,ငလး; ကါခင်ဝါခင်း; ကမ်,တံပီးတတ်းလီးခေခွံ တေလီးမီး လုမ်းတတ်းသိခင်ဂိုင်,ယူ,ယဝ့်။ လုမ်းတတ်းသိခင် “ ကိုင်,” ခေခွံ တေလီးခွတ်,ဗွတ်;ခင်,ပု;တိုးခွံယဝ့်။

- ဂ.** ပူ,ဂိုင်ဂိုင်, (1) ဂေ။
- ခ.** ဗွေ;ခါခင်းခင်းဂိုင်, (1) ဂေ။
- င.** မူ,လုမ်းလီး/ယိင်း (2) ဂေ။

က. ထပ်တမ်းထပ်တမ်း (5) ဂျေ။

သ. သုခင်၊လီးလုမ်းတိမ်းတတ်ကြား “ ကိုင်, ”

1. တိမ်းတတ်ပခင်တမ်၊ဂျမ်း ကမ်၊ခခင်တမ်၊ငိုခင်း။
2. သင်ပခင်တမ်၊ငိုခင်း တေကမ်၊လီးလိုင် (500,000)ပျူး ခင်းခခင် (10%)ပျူး ပီခင်လဂိုင်းတတ်သိခင် တျ, (90%)ပျူး ပီခင်ငိုခင်းခွင်ဂင်ကိုင်,။
3. တမ်၊ဂျမ်းဂိုင်းပျူးတမ်၊ခွင်းထိုင် (2) ပီ။
4. သင်တျ၊ကိုင်,ကမ်၊တိမ်းတတ်လီးခခင်လိုင် တေလီးတိမ်းလိမ်း၊ ဂိုင်းဂွမ်းလွမ်းသေ သိုင်,တင်,ထိုင်တီး “ လင်းခေးတီးဗေ၊ ကုပ်ပိုင်, ” ယူ,ယဝ့်။

(3) လုမ်းတိမ်းတတ်ကြားငင်းငုခင်း။

တျ,တေတိမ်းတတ်ဂခင်ဗိတ်/ထုဂ်,ဂခင် ကခင်ကိုင်, ကမ်,တိမ်း တတ်လီးခခင် တေလီးမီး လုမ်းတိမ်းတတ်ကြားငင်းငုခင်းယူ,ယဝ့်။ လုမ်းတိမ်း တတ်ကြားငင်းငုခင်းခခင် တေလီးခွတ်,ဗွတ်,ခခင်,ပျူး တျ,ခခ့်ယဝ့်။

ဂ. ဗူးဂတ်ခခင်, ဗေ,မီမီး (1) ဂျေ။

ခ. ဗူးမီး သမ်,မု,ထိ (2) ဂျေ။

င. ဗူးခင်းပျူး (2) ဂျေ။

က. သုခင်,ကခင်ငင်းငုခင်းတိမ်းတတ်ကြားတတ်သိခင်လီး။

1. တေလီးတိမ်းတတ်ဂခင်ဗိတ်/ထုဂ်,ဂခင် ကခင်ကိုင်,ကမ်, လင်းတတ်လီးယဝ့်လေး ပျူးခခင်,လိမ်းပိုခင်းတင်းဗိတ်။ ခေးလိတ်,ခေးထမ်၊ ခေးတွပ်,ခပ် လိုင်းဗူးလီးခမ်,ခခင်း ဗူးခခင်းလေးသမ်းသေ, တိမ်တိမ်ထူခင်းထူခင်းလင်, တေ လီးတိမ်းတတ်ပခင်။

- 2. သင်ပခင်တမ်း၊ငိုခင်း တေကမ်၊လီးလိုင် (5,000,000)ပျူး
ခင်းခခေ ဘျ (10%)ပျူး ပီခင်လရိုပ်းတံပ်းတတ်းတြူး။
(90%)ပျူး ပီခင်ငိုခင်းဂွင်ဂင် ဂွမ်းဖွခင်းမုန့်လုမ်း။
- 3. တံပ်းတတ်းပခင်လီးတမ်း၊တံ၊ ဂူလ်းခေ၊လူင်၊ခေးလီးလွံတီး
ဂူပ်ပပ်းလူင် R.C.S.S ခွင်၊သီ၊ကပ်ခိုခင်းလိုင်တီး လင်၊တေ
လီးပခင်တမ်း၊တံခိုခင်း။
- 4. ဂှပ်ကပ်တံပ်းတတ်း ထတ်းသင်လီး၊ဖိုခင်မူခင်းမေး(Revi
sion) ကမ်၊ခခေ ဖိုခင်မူခင်းတူပ် (Appeal)ကခင်လုမ်း
ပျူးတီး တင်၊ခိုခင်းမူးလိုင်ခခေ။
- 5. လုမ်းတံပ်းတတ်းတြူးငပ်းငုခင်းခို မီးကျ၊ခေ၊တံပ်းတတ်း
တြူးသုင်သုတ်းသေ ခေးတံပ်းတတ်းခခေ ပီခင်တီးယွတ်း
ဂွတ်းတီးဟီယဝ်။ (ခွင်၊လိုင်သေပခင်တမ်း၊တံ)။
- 6. ဂူလ်းခေ၊ သင်ဝျး ဖူးခမ်၊ခခေခခေ ခွ်းတင်၊ယွခင်းဖိုခင်
တင်၊ခေးလူ (Bill of Rights) ခိုင်ခေးတံပ်းတတ်း
တြူးခခေ တေလီးဂှပ်ကပ်သေ သိုပ်၊တင်၊ထိုင်တီး ဂူပ်ပပ်း
လူင် R.C.S.S ခွင်၊သီ၊ကပ်ခိုခင်းလိုင်တီး ခမ်းတင်ခင်း
(90)ဝခင်း။

* * * * *

ကခိ (၆) လွင်းယားမင်းဂမ်

1. **ယားမင်းဂမ်**ကခိဝုးခခေ ဝှင်,ဝုးပီခခိယားယုကခိ သူ,၊ သမ်း၊ ဂိခိ၊ တုး
သေယဝှ် ကပ်ဂုခိးဂှ်း ငမ်းငဝ်းမင်းလိမ်းဂှ်, ဂှ်းသမ်,ဂှ်းပိုင်ခခေယဝှ်။

- (1) ခင်းဂုး ယားမင်းဂမ်ခခေ တေခင်းပုး ကခိပီခခိလိမ်းယားဟိခိ, မှိုခိခခေ,
ယားလမ်၊ မခင်းယားလမ်၊ ဗွင်ဂှ်းယားလမ်၊ ယားဟိခိ,ဗှိုခိ, ငဂှ်,လိမ်း
ခခေ ခင်းပုးမူတ်း။
- (2) လိမ်းကခိပီခခိ ပင်း(ဂှ်) မှိုခိခခေ, တူခင်းပင်း၊ ဝှ်ပင်း၊ ဗွင်မခင်း ကခိ
ကပ်တီးပင်းဂှ်တီးကွဂ်,မုး ခင်းပုးမူတ်းယဝှ်။
- (3) လိမ်းကခိပီခခိ ဂှ်,ဂိခိး (Cocaine) မှိုခိခခေ, ဗွင်၊ ခခေ၊ မခင်း
ကခိကပ်တီးတူခင်းတီးဝှ် ဂှ်,ဂုး(Coca)ဂှ်တီးကွဂ်,မုး ခင်းပုးမူတ်းယဝှ်။
- (4) လိမ်းကခိပီခခိယားယု ကပ်ခွင်းခွင်တုးတုးပေ,တုး(Chemical) မှိုခိ
ခခေ, ယားမုး၊ ယားဂှ်း ငဂှ်,လိမ်းခခေ ခင်းပုးမူတ်းယဝှ်။

ဗှ်းလှ်ဗှ်းသေကမ်,ဝုး ပေးဗှ်းသွမ်း၊ ဂှ်တူမ်း၊ ဂှ်တီးကွဂ်,၊ သိမ်းသေးခွင်း
ခွင်၊ ဂှ်းထိမ်းဂိတ်,ခခေပခိ၊ တေ့.သှ်,ပခိ၊ ဂုးခိ၊ သူ,၊ သမ်း၊ ဂိခိ၊ တုး ယားမင်းဂမ်
ခခေလိုင် တေလိးဝုးပီခခိဂုခိးမီးတင်းဗိတ်းယူ,ယဝှ်။

2. လွင်းဗှ်းသွမ်း ယားမင်းဂမ်။

ဗှ်းလှ်ဗှ်းသေကမ်,ဝုး ပေးဗှ်းသွမ်းယားမင်းဂမ်သေကခိကခိ ယားဟိခိ,၊
ပင်း၊ ဂှ်,ဂိခိး၊ ငဂှ်, ခခေလိုင် တေလိးခမ်,တမ်,ခွင်းဂှ်းဂါခိဂှ်း၊ ကမ်,ခခေ တာ
မ်,ငှ်ခိး၊ ကမ်,ခခေတမ်,တင်းသွင်မိမ်း။ သှ် ယားမင်းဂမ်ခခေ တေလိးထုဂ်,ယု
လိတ် တီး,ဗိတ်းပိတ်းသိင်း။

3. လွင်းဂှ်တူမ်း ဂှ်တီးကွဂ်, ယားမင်းဂမ်။

ဗှ်းလှ်ဗှ်းသေကမ်,ဝုး ပေးကပ်ဂုခိ,လိမ်းဂုခိ,ဂှ်း ယားမင်းဂမ်သေကခိကခိ
မုးဂှ်တူမ်းသေယဝှ် ဂှ်တီးကွဂ်,မုးယားမင်းဂမ်ကခိထိုဂ်းဂုးခခေလိုင် တေလိးခမ်,

တၢ်မံၤ၊ခွၢ်ဂိုၢ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂျၢၢ်မး၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်တၢ်မံၤ၊ငိုၣ်ခၢ်၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်တၢ်မံၤ၊တၢ်ငးသွၣ်မိၣ်း
ယုၤ၊ယဝ်ၤ။ ခွၢ်းခွၢ်ခွၢ်ခွၢ်ကၢ်ခၢ်ဂၢၢ်တၢ်မံၤ၊လှိုၣ်းခခၢ်ဂၢၢ်၊ တေလိၤ၊ခၢ်မံၤ၊ယုၤ၊လိၣ်ပိတ်းမူတ်း၊
ယုၤမၤမးဂၢ် ကၢ်ခၢ်ဂိုၢ်းကွၢ်ဂၢၢ်၊မးခခၢ်ဂၢၢ်၊ တေလိၤခၢ်မံၤ၊ နီၣ်မံၤလှိုၣ်၊ ယုၤ၊လိၣ်၊ နီၣ်မံၤ
ပိတ်းမူတ်း။

4. လွၢ်းသိမ်းသေး ခွၢ်းခွၢ်ယုၤမၤဂၢ်။

န့ၣ်လှိုၣ်သေကၢ်မံၤ၊တုၤ ပေးသိမ်းသေးဝံၤ ယုၤမၤမးဂၢ်ကၢ်ခၢ်ပီၣ်ခၢ်ဂုၢ်ခၢ်၊ဂျၢၢ်မး၊
ကၢ်မံၤ၊ခခၢ် ယုၤမၤမးဂၢ် ကၢ်ခၢ်ပီၣ်ခၢ်ဂုၢ်ခၢ်၊ခေၤ၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်ခွၢ်းခွၢ်ဂၢၢ်တၢ်မံၤ၊ ယုၤမၤမးဂၢ်
သေကၢ်ခၢ်ကၢ်ခၢ်၊ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်ခွၢ်းခွၢ် ကၢ်ခၢ်သ့ၤ၊ယုၤမၤမး ဂၢ်တၢ်၊တေသိုၣ်၊သိမ်းဝံၤလိၣ်၊
ကၢ်မံၤခခၢ်ခွၢ်းခွၢ်ခွၢ်ခွၢ်ဂၢ်မံၤ တွၢ်ခၢ်၊တုၤ၊န့ၣ်သွၣ်မး ယုၤမၤမးဂၢ်သေကၢ်ခၢ်ကၢ်ခၢ်ခၢ်လှိုၣ်
တေလိၤ၊ခၢ်မံၤ၊တၢ်မံၤ၊ခွၢ်ဂိုၢ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂျၢၢ်မး၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်တၢ်မံၤ၊ငိုၣ်ခၢ်၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်တၢ်မံၤ၊တၢ်ငး
သွၣ်မိၣ်း။ ခွၢ်းခွၢ်ကၢ်ခၢ် သိုၣ်၊သိမ်းဝံၤလှိုၣ်ခခၢ်ဂၢၢ်၊ တေလိၤ၊ခၢ်မံၤ၊ယုၤ၊လိၣ်၊ နီၣ်မံၤ
ပိတ်း၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ် သိမ်းကၢ်ပီၣ်ခၢ် နေၢ်ခၢ်၊တုၤ၊ မုၢ်လုၢ်မးယုၤ၊ယဝ်ၤ။

[ခေးသၢ်လိၣ်း။

ခွၢ်းခွၢ်ကၢ်ခၢ်သိုၣ်၊သိမ်းဝံၤခခၢ် မီးတီးခၢ်ခၢ်၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ် သိုၣ်၊၊ ထီၣ်၊ သူခၢ်၊
ခေး ကၢ်ခၢ်ပီၣ်ခၢ်ခွၢ်လၢ်ဂၢ်၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ် လူတုၤ ဂူးမိၣ်း၊ လေၤ၊ လုၤ၊ မုၤ လၢၤ၊လှိုၣ်
ခခၢ်ခၢ်ပုၤမူတ်း။]

5. လွၢ်းဂုၢ်ထီၣ်။

န့ၣ်လှိုၣ်သေကၢ်မံၤ၊တုၤ ပေးလူလွၢ်ဂုၢ်ထီၣ်ပခၢ် သူခၢ်၊ ဂိုၢ်၊ ခေး၊ ကၢ်ခၢ်တီး
န့ၣ်၊သွၣ်မး ယုၤမၤမးဂၢ် ကၢ်မံၤ၊ခခၢ် ဂၢၢ်ဂၢၢ်တၢ်မံၤ၊ ဂိုၢ်တီးကွၢ်ဂၢၢ်၊ယုၤမၤမးဂၢ်၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်
ခွၢ်းခွၢ်ကၢ်ခၢ်ဂိုၢ်းကွၢ်ဂၢၢ်၊ယုၤမၤမးဂၢ်ဂူးလွၢ်းလွၢ်း၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်ယုၤမၤမးဂၢ်မိၣ်းမိၣ်း၊
ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်ဂိုၢ်းယေး၊ထီၣ်၊သိုၣ်၊ ကၢ်ခၢ်တီးသိုၣ်၊သိမ်း ဝံၤယုၤမၤမးဂၢ်တၢ်ငးသိၣ်းခၢ်လှိုၣ်
ပွၣ်၊တုၤကၢ်ဂုၢ်မံၤ၊လူမံၤ၊ဂုၢ်ထီၣ်ယုၤမၤမးဂၢ်မးလး၊ တေလိၤ၊ခၢ်မံၤ၊တၢ်မံၤ၊ခွၢ်ပုၤဂၢၢ်ခၢ်ဂျၢၢ်မး၊
ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်တၢ်မံၤ၊ငိုၣ်ခၢ်၊ ကၢ်မံၤ၊ခခၢ်တၢ်မံၤ၊တၢ်ငးသွၣ်မိၣ်းယုၤ၊ယဝ်ၤ။

6. လွင်တျော့သွင်,ယျးမဝ်းဂမ်။

ဗူးလုံဗွံသေကမ်,ဝျး ပေးကပ်ခွိုင်;တျော့သွင်,သေကပ်ကပ် မှီခင်ခင်, လူတုံဂူးမိဝ်းမိဝ်း၊ လျော့၊ မျး၊ လျး၊ ဂူခင်းဂျပ်, တျော့ကပ်ယျးမဝ်းဂမ် ကပ်ခွိုင်လိဝ်း လံးတီးလိး(Movable Property)လုဂ်တီးခိုင်;ခွိုင်သွင်,ထိုင်တီးခိုင်;လိုင် ပွင်,ဝျး လွင်;တျော့သွင်,ယျးမဝ်းဂမ်ယဝ်း။ ဗူးကပ်တျော့သွင်,ယျးမဝ်းဂမ်ခေခွိုင် တေလံးခမ်, တမ်, ခွင်;ဂိုဝ်းဂပ်ဂျမ်း၊ ကမ်,ခေခင်တမ်,ငိုခင်း၊ ကမ်,ခေခင်တမ်,တင်းသွင်မိဝ်း။

[ဗေးသဝ်းလိဝ်း။

ခွင်;ခွင်ကပ်ခွိုင်လိဝ်းလံးတီးလိး (Movable Property) ကပ်ဝျးခေခွိုင် လိုင်သေ ခွင်;ခွင်ဂူ ခင်းယေး ကပ်ဂိုတ်းလပ်းဗင် ဝို ခင်းလိခင် ကမ်,ခေခင် ခွင်;ခွင် ကပ်မုးလပ်းဂိုဝ်းဝိုတီးခွင်;ခွင် ကပ်ကမ်,ခွိုင်လံးလိးတင်,တီး (Unmovetable Property) ခေခွိုင် ခင်းပျးမုတ်းယဝ်း။]

7. လွင်;ဂျးခါယျးမဝ်းဂမ်။

ဗူးလုံဗွံသေကမ်,ဝျး ကပ်လံးခေခွိုင်တွင်းဗွင်းလိသေ ကပ်ယျးမဝ်းဂမ် သေကပ်ကပ် သိုဝ်း ခါသေ လံးလမ်,ပူလ်းလွမ်းမခင်းခေခွိုင် ပွင်,ဝျးဂျးခါ ယျးမဝ်းဂမ်ယဝ်း။ လွင်;ဂျးခါခေ သိုဝ်းကပ်တီးခိုင်;သေသွင်,ခါတင်,တီးခေခွိုင် ပျးမုတ်းယဝ်း။ ကမ်,လင်းဝျး ဂျးယို, ဂျးလူင်၊ ဂျးယို, ဂျးယိမ်း၊ ပေးသိုဝ်းကပ်ယျး မဝ်းဂမ်သေ ခါခိုခင်းခေခွိုင်ဂျးပွင်,ဝျး ဂျးခါယျးမဝ်းဂမ်ယဝ်း။ ဗူးကပ်ဂျးခါ ယျးမဝ်းဂမ်ခေခွိုင် တေလံးခမ်,တမ်,ခွင်;ဂိုဝ်းဂပ်ဂျမ်း၊ ကမ်,ခေခင်တမ်,ငိုခင်း၊ ကမ်,ခေခင် တမ်,တင်းသွင်မိဝ်းယူ,ယဝ်း။ ယျးမဝ်းဂမ် ကမ်,ခေခင် ငိုခင်းတွင်း ကပ်ဂိုဝ်း,ဂပ်း လွင်;ဂျးခါယျးမဝ်းဂမ်ခေခွိုင်ဂျး တေလံးခမ်,ဗိဝ်းသိမ်း ကပ်ခပ်;ပီခင် ဗေခင်,တျးမုတ်းလမ်းယူ,ယဝ်း။

8. လွင်; သူ,၊ သမ်,၊ ဂိခင်,၊ တျး ယျးမဝ်းဂမ်။

ဗူးလုံဗွံသေကမ်,ဝျး လုံးတိုဝ်းယျးမဝ်းဂမ်သေကပ်ကပ်သေယဝ်း သူ,၊ သမ်,၊ ဂိခင်,၊ တျး ဂျးပေး ငမ်းငမ်းလိမ်းဂျးဂူးပိုင်လိုင် တေလံးခမ်,တမ်,ခွင်;ဂိုဝ်းဂပ်ဂျမ်း၊ ကမ်,ခေခင်တမ်,ငိုခင်း၊ ကမ်,ခေခင်တမ်,တင်းသွင်မိဝ်း ယူ,ယဝ်း။

၉. လွင်းကမ်လပ့်ဂီဝ်,လူလ်းယးမဝ်းဂမ်။

ဗူလ်းလ်းသေကမ်,ဝါး ဂူ.၇.ခမ်လွမ်းလွင်းဖုဂ်,သွမ်;၊ ဂူင်းတူမ်းဂီဝ်းကွဂ်,၊
သိမ်းသေးခွဂ်းခွင်၊ ဂုမ်းထိင်း ဝိုဂူးလွင်းလွင်း၊ လွင်းတေ့.သုင်,၊ လွင်းဂု.ခါ၊ လွင်းသု,
သမ်းဂိခမ်တး ယးမဝ်းဂမ်ယူ,သေတု.ဂေ့း ယွခွ်ပိုဝ်းဂုပ့်လိ; ဝိုခမ်းသူးဝိုခမ်းလာပ်;
ကမ်,ခေခမ် ပီခမ်ဂေ့.သးပီ;ခွင်သေယဝ့် ကမ်,ပွင်,ခါဝ်,ပခမ်တီးဗါ,ကုပ့်ပိုဝ်,၊ ဗါ,
လုမ်းတြး၊ ထဝ်းခေးတီး ထဂျ,လိဝ်းခွိုလိဝ် ပွင်,ဝါးလွင်းကမ်လပ့် ဂီဝ်,လူလ်း ယး
မဝ်းဂမ်ယဝ့်။ ဗူးကခမ်ကမ်လပ့် ဂီဝ်,လူလ်းယးမဝ်းဂမ်ခေခမ် တေလိ;ခါမ်,တါမ်,ခွဂ်း
ဂိုဂ်းဂါခမ်ဂျမ်း၊ ကမ်,ခေခမ်တါမ်,ဝိုခမ်း၊ ကမ်,ခေခမ်တါမ်,တင်းသွင်မိဝ်းယူ,ယဝ့်။

* * * * *

ဂဇနိ (၇)

လွင်းတော့လွင်း

လွင်းတော့လွင်းကဇနိတုးခွဲ မခင်းခပ်းပုးလွင်းတော့လွင်းလွမ်း မာန်ပခင်၊ သီ၊တူဝ်၊ ထီ၊ (36) တူဝ်၊ တော့၊ဗုဒ္ဓါ၊ တော့၊မာန်၊လီင်၊ တော့၊မာန်၊ဂိင်းလွံ၊ တော့၊မာန်၊ခွဲခွဲ၊ လွင်းမု၊ တော့၊ဂိ၊ လဂျ၊လိဝ်းခွဲပုးသီင်းယဝ်။ သင်တုးဂေ၊ခိုင်းလး၊ ဂေ၊ခိုင်း မင်၊ခွဲးလီးငိုခင်းဂဇနိသေ ကပ်လီးသေကဇနိကဇနိ မုးစခွဲင်၊ဂဇနိလိုင် ပွင်၊တုးဂဇနိ တော့လွင်းယူ၊ယဝ်။

လွင်းဂဇနိတော့လွင်းခွဲ ယူ၊တီ၊မခင်းခွဲးမိုင်းခပ် တမ်းဝင်းဗီခင်ဂဇနိသေ ဂီတီးသင်းဂွဲးဂုခင်းမိုင်းဂှပ်းဗဒါခင်ခွတ်း၊ ဂီတီးဂွဲးလု၊ဂိဂွဲးတဂုခင်းမိုင်းဂှပ်းတိမ်၊ယေ၊ ဂျ၊သေ ဂမ်းလိုခင်းသုတ်းမုး ဂီတီးဂွဲးလိဝ်းလတ်းတခင်းမိုင်းဂှပ်းလုမ် ဂါဂျ၊ ခပ်မီးဗီခင် ဂဇနိသေ ဂီတီးသင်းမုးခိုင်ဂှပ်းယူ၊ယဝ်။ ဂွပ်းပိုင်းခခင်လး၊ ယူ၊တီ၊ခွင်၊သီ၊ကပ်ခိုခင်း လိုင်းတီးသေ တမ်းဝင်းဝဲပေ၊လသီ၊ တွခင်းတု၊ဂုမ်းတပ်းပခင်တမ်၊ ဂိပ်၊လုလုး လွင်းတော့လွင်း ဂုးပိုင်ပိုင်ယူ၊ယဝ်။

- ၁. တမ်းဝင်းပမ်းပိုင်လမ်းမီ လွင်းဂုမ်းတပ်းဂဇနိတော့ဂဇနိလွင်း ဂုးပိုင်ပိုင်။
- ၂. တမ်းဝင်းလွင်းကပ်ကယေးပခင်တမ်၊ ဗုဒ္ဓ၊ကဇနိဂိပ်၊ခွင် လွင်းဂဇနိတော့၊ ဂဇနိလွင်း။
- ၃. သုခင်းတုမ်ဂုခင်းမိုင်း ဂွဲးသခင်ခတ်း လွင်းဂဇနိတော့ဂဇနိလွင်း။
- ၄. တေပခင်တင်းဂု၊ လွင်းဗွခင်းလု၊ ဂဇနိတော့ဂဇနိလွင်းဂျ၊ ခိုင်ဂုခင်းမိုင်း လဂျ၊လိဝ်းခွဲယဝ်။

1. ဂဇနိဂီတီးတိုင်၊တော့လွင်း။

ဗုဒ္ဓလုဗုဒ္ဓသေကမ်၊တုး ဂီတီးလဝ်းတိုင်၊သေ ကပ်လွင်းတော့လွင်းသေကဇနိကဇနိ မုးချု၊ပခင်ဂွဲးဂုခင်းတင်းခမ် မုးတော့လွင်းဂဇနိ လွင်းမာင်၊လီးငိုခင်းတွင်းခိုင်ဂဇနိ ခခင် ပွင်၊တုးဗုဒ္ဓဂီတီးတိုင်၊တော့လွင်း ကမ်၊ခခင် လဝ်းတိုင်၊ ယူ၊ယဝ်။ လဝ်းတိုင်၊

ခေအံၣ် တေလိၣ်းခါမ်၊ တါမ်၊ခွၢ်း၊ ရိုၣ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂျၢမ်း၊ ကမ်၊ခေအံၣ် တါမ်၊ငိုၣ်ခါမ်၊ ကမ်၊ခေအံၣ် တါမ်၊တင်းသွၣ်မိၣ်း ငိုၣ်ခါမ်တွင်းကၢၢ်တေၤလွၣ်းခေအံၣ်ဂေၤ တေလိၣ်းခါမ်၊သိမ်းကၢ်ပီၣ်ခၢ် ဖၢၢ်ခၢ်၊တၢ်မုၢ်လုၢ်လုၢ်ယူၤ၊ယဝ်။

2. ကၢၢ်ခၢ်တေၤလွၣ်း

ဖူၤလုၢ်ဖၢၢ်သေကမ်၊ဝါး ကၢ်ငိုၣ်ခါမ်တွင်းသေ မၤတေၤလွၣ်းတီး၊ပၢ်လွၣ်းခေလိၣ် ပွၣ်၊ဝါးကၢၢ်ခၢ်တေၤလွၣ်းယဝ်။ ကၢၢ်ခၢ်တေၤလွၣ်းခေအံၣ် တေလိၣ်းခါမ်၊တါမ်၊ခွၢ်း၊ရိုၣ်းဂၢၢ်ခၢ် ဂျၢမ်း၊ ကမ်၊ခေအံၣ်တါမ်၊ငိုၣ်ခါမ်၊ ကမ်၊ခေအံၣ်တါမ်၊တင်းသွၣ်မိၣ်း ယူၤ၊ယဝ်။ ခွၢ်းခွၢ် ငိုၣ်ခါမ်တွင်း ကၢၢ်ခၢ်ဂီၢ်၊ဂပ်းလုၢ်လုၢ်ဂၢၢ်ခၢ်တေၤလွၣ်းခေအံၣ်ဂေၤ တေလိၣ်းထုၢ်၊သိမ်းကၢ် ဂီၢ်တီးဖၢၢ်ခၢ်၊တၢ် မုၢ်လုၢ်လုၢ်ယူၤ၊ယဝ်။

3. ဖူၤဂုၢ်ပခၢ်တီးယူၤ၊တၢ်တေၤလွၣ်း

ဖူၤလုၢ်ဖၢၢ်သေကမ်၊ဝါး ပေးကၢ်ဂၢၤခၢ်ငိုၣ်ခါမ်တွင်းသေပခၢ်တီးယူၤ တွၢ်ခၢ်၊တၢ် တေတေၤလွၣ်းသေပီၣ်ပီၣ်ခေအံၣ်လိၣ် ပွၣ်၊ဝါးဖူၤဂုၢ်ပခၢ်တီးယူၤ၊တၢ်တေၤလွၣ်းယူၤ၊ယဝ်။ ဖူၤဂုၢ်ပခၢ်တီးယူၤ တၢ်တေၤလွၣ်းခေအံၣ် တေလိၣ်းခါမ်၊တါမ်၊ခွၢ်း၊ရိုၣ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂျၢမ်း၊ ကမ်၊ခေအံၣ်တါမ်၊ငိုၣ်ခါမ်၊ ကမ်၊ခေအံၣ်တါမ်၊တင်းသွၣ်မိၣ်းယူၤ၊ယဝ်။ ခွၢ်းခွၢ်ငိုၣ်ခါမ်တွင်း ကၢၢ်ခၢ်ဂီၢ်၊ဂပ်းလိၣ်လွၣ်းပခၢ်တီးယူၤ၊တၢ်တေၤလွၣ်းခေအံၣ်ဂေၤ တေလိၣ်းခါမ်၊ဂုၢ်ပသိမ်း ကၢ်ဂီၢ်တီးဖၢၢ်ခၢ်၊တၢ်မုၢ်လုၢ်လုၢ်ယူၤ၊ယဝ်။

[ခေးသၢ်းလိၣ်း။

တီးယူၤ၊တၢ်တေၤလွၣ်းကၢၢ်ခၢ်ဝါးခေအံၣ် ပီၣ်ခၢ်ဂီၢ်ခါမ်၊ သုမ့ၢ်၊ ထီၣ်၊ တီးလိၣ်ခါမ်၊ တီးယူၤ၊သၢ်းသေတီးတီးသေကၢၢ် ကၢၢ်ခၢ် တွၢ်ခၢ်၊တၢ်တေၤလွၣ်းပၢ်တေၤလွၣ်းလိၣ် ခေအံၣ် ခပ်းပုၤမုၢ်တီးယဝ်။]

4. ဖူးဂိမ်းခွခမ်,ပင်လွင်း

ဖူးမီးကျ၊ခေ၊သေဂေ့ဂေ့ဂေ့။ ကမ်,ခေခမ် ဖူးမီးပုခမ်;ဖွခမ်းသေဂေ့ဂေ့ဂေ့။ ကမ်,ခေခမ် လမ်းခေ;တီးသေဂေ့ဂေ့ဂေ့ခေခမ် ဂှပ်ကပ်ငိုခမ်းတွင်းတီးလမ်းတိုင်,ပင်လွင်းသေ ပခမ်ကခွင်ဂိုတ်းသင်း; ပင်လွင်းဂျ၊ ဂှ်းပေးပီခမ် ပွီးတေ့,ပွီးလွင်းဂျ၊ခေခမ် ပွင်,တူးဖူး ဂိမ်းခွခမ်,ပင်လွင်းယဝ့်။ ဖူးဂိမ်းခွခမ်,ပင်လွင်းခေ တေလီးထုဂ်,ကပ်ကယေး ပခမ်တမ်,ခွဂ်;ဂိုဂ်းဂခမ်ဂျ၊မ်း။ ကမ်,ခေခမ်တမ်,ငိုခမ်း။ ကမ်,ခေခမ်တမ်,တင်းသွင်မိမ်းယူ,ယဝ့်။ ခွင်းခွင်ငိုခမ်းတွင်း ကခမ်ဂိပ်,ဂမ်းလူလု;လွင်း;ဂိမ်းခွခမ်,ပင်လွင်းခေခမ် တေလီးထုဂ်,သိမ်း ကပ်ပီခမ်ဖခမ်,တူးမုဂ်လုမ်းယူ,ယဝ့်။

5. ဖူးသိုင်,သိမ်းကမ်လပ်လွင်းဂခမ်တေ့,ဂခမ်လွင်း

ဖူးလုဖွင်သေကမ်,တူး ဂှ်းဂှမ်လွမ်းလွင်း;တေ့,လွင်းဂူးပိုင်ပိုင် ကမ်,ခေခမ် သေသမ်,သေပိုင်သေယဝ့် ကမ်,ပွင်,လိင်းပခမ် တီးဖူးမီးပုခမ်;ဖွခမ်း။ ကမ်,ခေခမ် လုမ်းကုပိုင်,။ ကမ်,ခေခမ် လုမ်းတိမ်းတတ်းတြးလိင်းခေခမ်ခလ;သင် ကပ်သူး ကပ်လ၊ပ်;တီးဖူးဂိပ်,ခွင်းဂခမ် တေ့,လွင်းလိပ်းခေခမ် ခလ;သင် ပွင်,တူးမီးတင်း ဖိတ်းခလ;တေလီး ခမ်,တမ်,ခွဂ်;ဂိုဂ်းဂခမ်ဂျ၊မ်း။ ကမ်,ခေခမ်တမ်,ငိုခမ်း ကမ်,ခေခမ် တမ်,တင်းသွင်မိမ်းယူ,ယဝ့်။

* * * * * * * * * * * * * * *

ဂခမ် (၈)

လွင်းတုမ်တိုဝ်၊ ဗျင်းမွင်လေးတုမ်တို

ဂူခမ်းသေဂျေ၊ဂျေ၊ခခခခ ပူခန့်ပီခမ်ဗိတ်းပိုင်;ပန်းပိုင်လန်းမီသေယဝ့် တာင်း
 ဂြိတ်းသင်း;မခမ်းခခခခ ဂျ၊တုမ်တိုဝ်သေဂျေ၊ဂျေ၊ ဂီဝ်,လူလုး;ခွင်းခွင်လေးသင်၊
 ဂီဝ်,လူလုး တုမ်တိုဝ်လေးသင် ဂျေ၊ကခမ်ဂြိတ်းသင်း;ခခခခ မီးတာင်းဗိတ်းသေ ထိုဂ်း
 တခမ်,လီကပ်ကယေးပခမ်တမ်,ယူ,ယဝ့်။ လွင်တုမ်တိုဝ်ခွင်းခွင်ခခခခ မိုခမ်ခခခခ,
 လန့်ကပ်၊ ဂြိမ်လိပ်းကပ်၊ လူခမ်ကပ် လဂျ၊လှိုင်းခန့်ယဝ့်။ လွင်းတုမ်တိုဝ်တုမ်တိုဝ်
 ကပ်ဂူခမ်းတို၊ လူခမ်သေယဝ့်ကပ်တိုပုးဂူခမ်း၊ ဂခန့်လခမ်လူလီခခခခယိုင်း
 လဂျ၊လှိုင်းခန့်ယဝ့်။

1. တာင်းဗိတ်း လွင်းတုမ်တိုဝ်ခခခခခခခခခခ

(1) လွင်းလန့်။

ဗျေးလှ်ဗျေသေကမ်,တုး ယူ,တီးလဝ်း;ခွင်မခမ်းကမ်,ဂူ,ကမ်,ဂုခမ်လွမ်းသေ
 ဝိုလှ်ကမ်,သိုဝ်းကမ်,ယူဝ်းသေယဝ့် ဂီခမ်းကခမ်းကပ်ခွင်းခွင်ကခမ်ခွါလီ;ခခခခ လီဂ်း
 လီ;တီးမခမ်းဝိုလှ် ပွင်,တုးပူခန့်ပီခမ်လွင်းလန့်ယဝ့်။ ဗျေးကခမ်ပူခန့်ပီခမ် လွင်းလန့်
 ခခခခခခခခ ဝေလီ;ခခခခ, တမ်,ခွဂ်းထိုင်(3)ပီ ကမ်,ခခခခ တမ်,ဝိုခမ်း၊ ကမ်,ခခခခ
 တမ်,တင်းသွင်ပိုင်ယူ,ယဝ့်။

(2) လွင်းလွဂ်,ဝိုတ်းသေယွခမ်းကပ်ခွင်းခွင်။

ဗျေးလှ်ဗျေသေကမ်,တုး လွဂ်,ဝိုတ်းဂြိတ်းသင်း; ဂြ်းဂူဝ်ယမ်သေ ယွခမ်းကပ်
 ခွင်းခွင်တီးသေဂျေ၊ဂျေ၊လှိုင် ပွင်,တုးလွဂ်,ဝိုတ်းသေယွခမ်းကပ်ခွင်းခွင်ယဝ့်။ ဗျေးကခမ်
 ပူခန့်ပီခမ်လွင်းလွဂ်, ဝိုတ်းသေယွခမ်းကပ်ခွင်းခွင်ခခခခခခခခ ဝေလီ;ခခခခ,တမ်,
 ခွဂ်းသေမိတ်းမိတ်းတေ, ထိုင် (3) ပီ၊ ကမ်,ခခခခတမ်,ဝိုခမ်း၊ ကမ်,ခခခခ တမ်,တင်း
 သွင်ပိုင်ယူ,ယဝ့်။

(3) လွင်းဂြိမ်လိပ်းကပ်။

ဗူးလုံဗွင်သေကမ်၊ ဝုး လွတ်၊ ဝုတ်းသေလတ်းဝုး၊ တေဂြိတ်းဂြိတ်းလတ်းခွင်
ခေခွင်တံ၊ ကမ်၊ ခေခေ ဂြိတ်းဂြိတ်းလိပ်းသိပ်၊ ယု၊ ခေခေဝုးခေသေ ယုခမ်းကပ်ခွင်ခွင်
ထိုက်၊ ဂုးတီးသေဂေ့၊ ဂေ့၊ လိုင် ပွင်၊ ဝုးဂြိမ်လိပ်းကပ်ယဝ်။ ဗူးပူခွင်ပိခေလွင်းဂြိမ်လိပ်းခေ
တေလီးခမ်၊ တမ်၊ ခွတ်းဂြိတ်းဂေခေဂျမ်းထိုင် (10) ပီ၊ ကမ်၊ ခေခေတမ်၊ ဝုတ်း၊ ကမ်၊ ခေခေ
တမ်၊ တင်းသွင်ပိုင်ယု၊ ယဝ်။

(4) လွင်းလူခေ

သင်ဝုးဗူးကခေပူခွင်ပိခေလွင်းဂြိမ်လိပ်းခေခေ မီးဂူခမ်း(5)ဂေ့၊ ခိုခမ်း
ခေခေလိုင် တင်းဂြိတ်းခေခေခေ ပွင်၊ ဝုးလွင်းလူခေယဝ်။ ဗူးပူခွင်ပိခေလွင်းလူခေခေခေ
တေလီးခမ်၊ တမ်၊ ခွတ်းတေ့၊ လူဝ်း ကမ်၊ ခေခေ တမ်၊ ခွတ်းဂြိတ်း ဂေခေဂျမ်းထိုင်(10)ပီ
သေကမ်၊ ဂုး တမ်၊ ဝုတ်းဂေ့၊ တေလီးခမ်၊ ပုးယု၊ ယဝ်။

2. တင်းခိတ်း လွင်းတုမ့်တိုဝ်ခေခေ တုတ်လုံဂူခမ်း။

(1) လွင်းဂုးခိတ်းခမ်း။

၈. ဗူးလုံဗွင်သေကမ်၊ ဝုး ပိတ်လိခေ ကမ်၊ ခေခေ ကပ်ဝုတ်းတွင်းပခေ
တီးပေးခေမး ကမ်၊ ခေခေ ဗူးဂုမ်းထိုင်းဂူခမ်းသေဂေ့၊ ဂေ့၊ ယဝ်လတ်းဝုး၊ တေဂြိတ်းပခေ
လွင်းဗွင်ခမ်းလိတ်းတွင်းတု၊ ဂူခမ်းဂေ့၊ ခေခေခေခေ သူင်၊ ကွတ်၊ ခွတ်းမိုင်း ကပ်ပခေ
သေဂေ့၊ ဂေ့၊ ယဝ် ကပ်ဂုးခေခေခေခေခေခေ လိုင် ပွင်၊ ဝုးဂုးခိတ်းယဝ်။ ဗူးကခေပူခွင်ပိခေ
လွင်းဂုးခိတ်းခေခေ တေလီးခမ်၊ တမ်၊ ခွတ်း ဂေခေဂျမ်းထိုင် (7)ပီ သေယဝ်ကမ်၊ ဂုး
တမ်၊ ဝုတ်းဂေ့၊ တေလီးခမ်၊ ယု၊ ယဝ်။

၉. ဗူးလုံဗွင်သေကမ်၊ ဝုး ကပ်ဝုတ်းပခေတီးပေးခေမး ကမ်၊ ခေခေ
ဂူခမ်းဂုမ်းထိုင်းလုတ်းကွတ်း၊ ယိုင်း ကု၊ ယု၊ (13)ပီလွင်းတွင်းသေယဝ် ပိတ်လိခေဝုး
တေသူင်၊ ပခေတီးဂြိတ်းဂေခေလိခေသေယဝ် ကပ်လုတ်းကွတ်း၊ ယိုင်းခေခေ ဂုး၊ ခိတ်း
ပခေတီးတွင်းဂေခေခိတ်းခွတ်းမိုင်းလိုင် ပွင်၊ ဝုးဂုးခိတ်းယိုင်းဂုး၊ ခွတ်းမိုင်း ကပ်ဂြိတ်း
ပိတ်ခေမးမုတ်၊ ယု၊ ခေခေယဝ်။ ဗူးပူခွင်ပိခေကပ်ခေခေယိုင်း ဂုး၊ ခိတ်းပိတ်ခေမးမုတ်၊ ယု၊

ခန့်လှိုင် တေလီးခါမ်,တါမ်,ခွမ်းထိုင် (20) ပီ သေယဝ်ကမ်,ဂျး တါမ်,ငိုခင်းဂျေးတေလီးခါမ်,ပျးယူ,ယဝ်။

င. ဖူးလှဲဖွဲသေကမ်,ဝျး ပီတုံလီခင်ကပ်ငိုခင်းပခင်တီးပျးဧမးကမ်,ခေခင် ဂူခင်းဂုမ်းထိုင် လုဂ်းကွခင်,လီခါမ် ကခင်ကျ,ယူ.(15)ပီလူင်းတို;သေသုင်,ကွဂ်,ခွမ်းမိုင်း ခါပခင်ဂွံ;ကပ်လုံ. ခင်,ချးလိပ်းလိုင် ပွင်,ဝျးဂျ.ခါလုဂ်းကွခင်ကပ်ပခင်ပိုခင်းဂိုတ်းချးယဝ်။ ဖူးပူခင်ပီခင်ခေခင် တေလီးခါမ်,တါမ်,ခွမ်းတေ့,ထိုင် (20) ပီသေကမ်,ဂျး တါမ်,ငိုခင်းဂျေးတေလီးခါမ်,ပျးယူ,ယဝ်။

(2) လွင်းကပ်တီဂူခင်း။

ဖူးလှဲဖွဲသေကမ်,ဝျး ကီခင်းကါခင်းတင်းလှဲသေယဝ် ဂိုတ်းသင်းသေကခင်ကခင် ဂွံ;ပျးတုမ့်တိုဝ် ကသါဂ်း၊ ကမ်,ခေခင်လွင်းလိပ်းသိပ်,ထိုင်တီးတီတေ့,သေဂျေ.သေဂူခင်းတီလိုင် ပွင်,ဝျး ကပ်တီဂူခင်းယဝ်။ ဖူးပူခင်ပီခင် ကပ်တီဂူခင်းခန့် တေလီးခါမ်,တါမ်,တီ၊ ကမ်,ခေခင်တါမ်,ခွမ်းတေ့,လူဂ်း၊ ကမ်,ခေခင် တါမ်,ခွမ်းဂိုဂ်း ဂါခင်ဂျမ်းထိုင်(20)ပီ ဂိုဂ်းပျးတါမ်,ငိုခင်းယူ,ယဝ်။

(3) လွင်းလူခင်သေ ကပ်တီဂူခင်း။

သင်ဝျးဂူခင်း (5) ဂျေ.ခိုခင်းခန့်ပီ ပူခင်ပီခင်လွင်းလူခင်သေယဝ် ခင်းခပ်သေဂျေ.ဂျေ. ကပ်တီခင်း; ဂူခင်းလိုင် ဂူခင်းလူခင်တင်းသီင်းခေခင် ထုဂ်,လီးခါမ်,တါမ်,တီ၊ ကမ်,ခေခင်တါမ်,ခွမ်းတေ့,လူဂ်း တါမ်,ခွမ်းပျးဂါခင်ဂျမ်းထိုင်(10)ပီသေယဝ်ကမ်,ဂျး တါမ်,ငိုခင်းဂျေးတေလီး ခါမ်,ယူ,ယဝ်။

(4) လွင်းဂခန့်လခင်လူလီခင်းယိုင်း။

ဂ. ဂွမ်းပိုဝ်းခင်းယိုင်းကမ်,ဖွဲမ့်လီးလှဲလွမ်း၊ ကမ်,ခေခင်ဂူခင်းကခင်လူလီခေခင် လွဂ်,ငိုတ်းဝျး တေကပ်တီခင်းသင် တေဂိုတ်းဂွံ;လိပ်းသိပ်,ယို,ခေခင်ခင်းသင် ပခင်ကခွင်ဖူးလူလီ၊ ကမ်,ခေခင်လီးလှဲဂခင်တင်းသွင်ဖါသေတျ.ဂျေးဂူခင်းယိုင်းခေခင် ကျ,ယူ.ကမ်,တီမ်(13)ပီလိုင် ပွင်,ဝျးဂခန့် လခင်လူလီယဝ်။

င. ယူတီးဂူခင်းဂျေခိုင်;လေးသင် ဂူခင်းခမ်လေးသင် လူလီလုဂ်; ကွခမ်,ယိင်း ကျယူ. (7) ခုပ်,လူင်းတုံးလိုင် ပွင်,တုးဂ်တီးသင်း;ပူခန်ပီခမ် ပမ်းပိုင် ဂူခင်းယဝ်းလေး; တေလီ; ခါမ်,တမ်,ခွဂ်;ဂိုဂ်းပုးဂခမ်ဂျမ်း တေ,လုဂ်;ယူ,ယဝ်း။

[ဈေးသပ်းလိင်း။

သင်တုးကင်,ဂျေဂူခင်းလီးခခေန် လီးပူခမ်.ပီခမ်ဂျေ,တီးကင်,ဂျေဂူခင်းယိင်းလိုင် ပွင်,တုးလွင်;လူလီခခေန် ထိုင်တီးယဝ်း။]

* * * * *

ဂဇန် (၅)

လွင်းထိင်းသိမ်း ကြိမ်းဂွမ်း (Environment)

ဧတ၊ကတ်မှိုင်း;သိုင်းမာခင်း;ခွာင်းမှိုင်းခပ် ဂှပ်;သိမ်းကပ်ကျ၊ခေ၊လိုင်;မှိုင်းမားခွဲ သဗျ၊ဝှိမ်းဂွမ်းဂှပ်ခွဲဂေး; လီးလူ့.သုမ်းဂျ၊တင်းခေမ်ယဝ့်။ ခေမ့်လီခင်ဂှိခင်ဗျဂေး; ဂှုခင်း,ပင်းလူ့.လိပ်။ ပျ၊ထိုခင်ပျ၊မို့ဂေး; ရီင်း;ပင်,၊ တူင်သတ်း တတ်းလှိုင်ဂေး; လူ့.ဂှိတံ ခေမ်။ တီးယူ,တခင်းသင်းဂိုင်းပိုခင်းဂေး; လီးလူ့.ပင်းဂျ၊တင်းခေမ် လဂျ၊လှိုင်းခွဲ ပေးမီး မားယဝ့်ဧလ; လှုပ်,လီး;ကွခင်ခင်ဂှု.ဂင်း; လူ့လွမ်းထိင်းသိမ်းဂျ၊ယူ,ဧတုဧတုယဝ့်။

1. ခေမ့်လီခင်ဂှိခင်ဗျ။

(1) မေး,သိုင်၊ မေး,ငိုခင်း၊ မေး,ခမ်း၊ မေး,ဧဂှ; ဂှုမိမ်းမိမ်း၊ သိုင်းမာခင်း;ခွာင်းမှိုင်းခပ် ဂျ၊ခုတ်းမား လှိုင်ကပ်ဂျ၊ဂတခေ၊ထိုင်းဂှ; ခင်းလီခင်ဂှပ်းသေ ကပ်ခီးလီခင်၊ခီးဂှိခင်မခင်း ပိတ်းမာဂ်,မာဂ်,မှိုင်းမှိုင်းထုမ်းဂှုလှ်;၊ ထုမ်းဂှိုင်; ဂှိတ်းဂှ်;ခေမ့်လူဂ်;၊ ခေမ့်လူခင်း။ ယျ၊ဂှ်;၊ ယျ၊ခေ၊ ယျ၊ပျ၊ တခင်း;ဂှုခင်းဂျ၊ ဂှပ်;ပိုင်းတျ; ကမ်,မီးခေမ့်သို ခေမ့်လီသေ လိမ်ဂှုခင်း လိမ်သတ်း သမ့်ပေးလီးပီးလီး;ခွဲခေခေ တုမ့်တိုဝ့်သုခင်း,လီးဂှပ်းဧတုဧတုယဝ့်။

(2) လွင်း;ဂှိတ်းဂှိခင်,ဗေခေမ်။

ဂှပ်;ပိုင်းတျ; လှိုင်ပွင်လှိုင်; လီးလှိုင်.တိုင်းဗှီးဗှု.သေယဝ့် ဂှိတ်းဂှိခင်,ဂှိတ်း ဗေတိုင်ခေမ့်ယိုင်;သေ တုမ့်တိုဝ့် လွင်းထိင်းသိမ်းဂှိမ်းဂွမ်းဂှပ်းမား မီးတင်းခေမ်ယဝ့်။ ယွခင်းတိုင်ဗေခေမ့်ယိုင်;ခိုခင်း;မား ကပ်ဂှ်;ခေ၊တခင်း; လှိုင်ဂှိဂျ၊ခင်းခေမ့်ဧလ; ပျ၊မို့ ဂှုလှ်;ထိုခင်,၊ မူ,တခင်း;ဂှိခင်းယေး၊ တီးယူ,တခင်းသင်းဂွခင်း,မွခင်း မှိုခင်းခေင်,ဗြေး၊ ဂှင်းမူး၊ ဝတ်.ရွှင်;၊ ဂှင်းဂေး; လှိုင်းခွဲလီးလှိုင်ဂှိလူ့.လိပ်ဂျ၊လွမ်းယဝ့်။

(3) လွင်း;တုမ့်တိုဝ့်ဂှိပ်,လူလှ်;ယျ၊လူ့.ပိုင်ထိင်းသိမ်းဂှိမ်းဂွမ်း။

မှိုခင်းခေင်,ယျ၊လူ့.ပိတ်; ပိုင်ထိင်းသိမ်းဂှိမ်းဂွမ်းဧလ; လီးတုမ့်တိုဝ့်မား မီးယူ,လီပိုင်ယဝ့်။ ဂှပ်;ပိုင်း လှိုင်ခုတ်းကပ်ခွင်းခွင်ဧလ; လွီလီးဂှုခင်း,ပင်းသေ ထုမ်းပိတ်;

ရှုလျှင်၊ ရွှင်၊ ခေမ့်ခွင်ခေခန့် ဂြိုဟ်းဂြိုဟ်းခေမ့်လှိုင်းလှိုင်း၊ ဂြိုဟ်းဂြိုဟ်းမူတ်း၊ ယု၊ သီ၊ ဗျာ၊ ဗျာခေ
ဂေး၊ လိတ်၊ လိတ်၊ တူဝ်သတ်းတတ်းလုံကခေယု၊ လှိုင်းခေခေမ့်၊ ခေခေထိုခေ၊ ဂေး၊ လိတ်၊ လှိုင်း
ဂြိုဟ်းလှိုင်းခေမ့် တူခေခေထိုခေ၊ ပု၊ မှီဂေး၊ လှိုင်းလှိုင်း ဂူခေခေဂြိုဟ်းဂေး၊ လိတ်၊ ခေမ့်၊ တာ
မ့်၊ ဂေး၊ ဂူ၊ မိတ်၊ မိတ်၊ မေးယု၊ ယဝ်။

2. တူခေခေထိုခေ၊ ပု၊ မှီ။

ယုခေခေပိုင်၊ ကပ်လုံလေး၊ ဗေတ၊ ဝပ်၊ သေယဝ် တိတ်၊ ဗေခေခေကပ်ပု၊ မှီခေခေထိုင်တိတ်၊
ပေးဂိတ်၊ လှိုင်း၊ ဂူ၊ ခေခေဂေး၊ တူမ့်တိုဝ်လှိုင်းထိုင်၊ သိမ်းဂြိုဟ်းဂြိုဟ်းခေတုခေတုယဝ်။ ဂွပ်၊ ပိုင်၊
ဝု၊ ကမ်၊ ဗေ၊ တိတ်၊ ခေခေခေပု၊ မှီခေခေ တူဝ်သတ်းတတ်းလုံ ကခေခေကိတ်ပိုင်၊ ယု၊ လှိုင်း
ထိုခေခေ၊ ပု၊ ခေခေဂေး၊ လိတ်၊ လှိုင်းဂြိုဟ်းလှိုင်းယု၊ ယဝ်။

ယုခေခေပိုင်၊ တိတ်၊ ဗေ၊ ထိုခေခေ၊ ဂိတ်၊ လှိုင်း၊ ပိတ်၊ မူတ်းခေခေ တူခေခေကခေခေကိတ်ပိုင်၊
ထိုခေခေ၊ မှီသေကွပ်၊ လှိုင်းလှိုင်းခေခေဂေး၊ လှိုင်းဂြိုဟ်းလှိုင်းဂူ၊ ယု၊ ယဝ်။ မှီခေခေခေ၊ ကခေ
ပိတ်၊ တူခေခေမ့်၊ မ၊ မ၊ ရှိုပ်မိတ်၊ ရှိုပ်တွပ်၊ မိတ်၊ ကခေခေခေပိတ်၊ ယု၊ ယု ကခေခေကွပ်၊ ရှိုပ်
ခေခေထိုခေခေ၊ ခေခေဂေး၊ လိတ်၊ လှိုင်းဂြိုဟ်းလှိုင်းဂူ၊ ယု၊ ယဝ်။ ကခေခေပိတ်ခေခေ သေ၊ ဝထိုဂ်၊ ဂေး၊
မှီခေခေခေ၊ မှီ၊ ခေမ့်၊ မှီ၊ ပု၊ ခေခေခေပု၊ ခေခေခေ တေ၊ လှိုင်းလှိုင်းခေခေဂေး၊ လိတ်၊ လှိုင်း
လှိုင်းယု၊ ယဝ်။ ခွပ်၊ ခွပ်ကခေခေကွပ်၊ လှိုင်းတူခေခေထိုခေခေ၊ ပု၊ မှီခေခေခေ၊ ဝပ်၊ ပပ်၊ ခေခေခေ၊
ယပ်ပိတ်၊ မ၊ မ၊ ခွပ်၊ ခေမ့်ခေခေခေလှိုင်းလှိုင်း ယု၊ လှိုင်းလှိုင်းဂူ၊ လှိုင်းတင်းခေခေယဝ်။

3. တူဝ်သတ်းတတ်းလုံ။

ဂွပ်၊ ပိုင်၊ ဝု၊ ကမ်၊ မိတ်၊ လှိုင်းထိုင်၊ သိမ်းဂြိုဟ်းဂြိုဟ်းခေခေ တူဝ်သတ်းတတ်းလုံ
ကခေခေလိတ်၊ ကိတ်ပိုင်၊ ထိုခေခေ၊ မှီ၊ ခေမ့်ခွင်လှိုင်းခေခေဂေး၊ လိတ်၊ လှိုင်းဂြိုဟ်းလှိုင်းတင်းခေခေ
ယု၊ ယဝ်။ လှိုင်းကခေခေကမ်၊ လှိုင်းကမ်၊ တေ၊ ဂေး၊ ဂွပ်၊ ပိုင်၊ ကမ်၊ မိတ်၊ တေ၊ တေ၊ သပ်၊ ယဝ်ခေခေ
လိတ်၊ ယု၊ ခေခေကိတ်ပိုင်၊ ဂြိုဟ်းလှိုင်း တေ၊ တေ၊ တေ၊ မှိုင်းဂူ၊ ဂေး၊ မိတ်၊ တင်းခေခေယဝ်။

တူဝ်သတ်းကခေခေကိတ်ပိုင်၊ ထိုခေခေ၊ ပု၊ မှီခေခေခေ၊ လှိုင်းထိုခေခေ၊ သိုဝ်၊ လှိုင်း
ခေခေဂူ၊ မိတ်၊ မိတ်၊ လှိုင်းခေခေ လိတ်၊ ယု၊ ပု၊ ခေခေလှိုင်းလှိုင်းဂြိုဟ်းလှိုင်းမှီခေခေခေ၊ မှိုင်းထိတ်၊ မှိုင်းလှိုင်း
မှိုင်းခေခေ၊ မှိုင်းဂေး (ကိတ်၊ တေ၊ လှိုင်း) လှိုင်းခေခေခေယဝ်။

4. တီးယူ,တခင်းသင်းမိုခ်.ဂွခ်,

တီးယူ,တခင်းသင်းမိုခ်;ဂွခ်,မိုခ်;မိုခ် မိုခ်ခင်, ဂူခ်,ဂှင်း;ဖြူးပီခ်လင်း; ဂွင်းမူး၊ ဝတ်ဂျင်း၊ ဂှင်းဂျေလင်း;ဖြူး လိုင်းခွဲဂျေး; ဂွပ်;ပိုင်းတု; ကမ်,မီးလွင်းထိုင်းသိမ်း ဂိုမ်းဂွမ်းသေ လီးလူးလီဝ်ဂျေ,လွမ်းယူ,ယဝ့်။

["တီးတိုင်းမခင်း"]

ယွခ်ပိုင်းတိုင်းအိုလူင်မိုင်းပီးလေး မူး,တခင်း; ငလ;ဝိုင်း ယွင်းဂူလ်,၊ မိုင်းလွဲ,၊ လာမ်ဂျေး လိုင်းခွဲလီးထူမ်းဂျေ,ငလ; ခွင်းခွင်ဂိုမ်းပိုခင်း၊ တီးယူ,တခင်းသင်းဂွခ်,မိုခ် ဂှင်း လီးလူးလီဝ်လူမ်ဂျေ,လွမ်းယူ,ယဝ့်။

ဂွပ်;ပိုင်းတု;လူင်ပွင်လိုင်းသိုင်းမခင်း;ခွင်းမိုင်းခပ် ပူခ်ပီခ်လွင်ထိုင်းသိမ်းဂိုမ်းဂွမ်း ခင်းလိုင်းတီးဂှင်းခွဲ မခင်းပီခ်အိုခ်ဂခ်ကခ်ခပ်တမ်းတင်းပို လွင်းတု,အိုမ်းမူလ် လောင်းခိုင်းခခ်ယဝ့်။ ဂွပ်;ခခ်လွင်းလူးသုမ်းလိုင်းခွဲ မီးပုခင်း;ဖြူးခင်းခိုဝ် လူင်ပွင်လိုင်းသိုင်းမခင်း;ခွင်းမိုင်းခပ် တင်းသိုင်း;တင်းမူတ်းယဝ့်။]

5. ပုခင်းဖြူးလွင်းထိုင်းသိမ်းဂိုမ်းဂွမ်း။

ကိုင်ခိုဝ်သဖြူး,ဝဂိုမ်းဂွမ်း ခင်းလိုင်းတီးဂှင်း လီးထုဂ်,ယု.တပ် ဂူခ်,မူလ်. လူးလီဝ်ယူ, ခင်,တု;မူးခခိ. ခင်,ဂိုဝ်ပေးတေကမ်,သိုပ်,ဂျေ,လီးထိုင်းခခ် ဂူခင်းမိုင်း လိုင်းတီးဂှင်း ဂူးလောင်းခိုင်းဂူးဂျေ. မီးပုခင်း;ဖြူးခင်း ရိတ်,ခခ်ဂှေ.ဂင်း ထိုမ်းသိမ်း လုမ်းလူးယူ,ယဝ့်။

မွှင်,သီ,ကပ်ခိုခင်းလိုင်းတံး

ဂခိန် (10) ခရုးဂခိန် ဇေံ,ကုပ်,ပိုင်,ဂူခိမ်းမိုင်း။

1. ဂိမ်းသံမံာ် လင်ဂူခိမ်းတမ်းလိခ် ဆွဲးလိုင်းတံး ဂူးပီ။
2. ဂိမ်းသံမံာ် ဂူခိမ်းယု,ဂိုက်းဂူခိမ်း ကခ်ယု,ဆွဲးလိုင်းတံး ဂူးပီ။
3. ဂိုတ်းပခ် ဝဲဂပ်းတူင်ဂူခိမ်း ကခ်ယု,ဆွဲးလိုင်းတံး ဂွဲးမီးဝံ.ဂူဂေ။
4. ထတ်းသင် ဂူခိမ်းခပ်/ကွက်, ဆွဲးဝါခ်း ဆွဲးကိုင်, ဆွဲးလိုင်းမိုင်း။
5. ယိမ်းထိင်း ကုပ်.ပိုင်, ဆွဲးဝါခ်း,ကိုင်,ဝီင်း။
6. သူခိမ်းတုမ်ဂူခိမ်းမိုင်း။
7. ဂိမ်းခွခ်, ဆင်,ပက်ပိုင် မွှင်,သီ,ကပ်ခိုခင်းလိုင်းတံး တီမ်းတတ်းမက်မခ်းဝံ.။
8. ပုဂ်းပွင်ပခ်ခိုင်း ပံးပိုင်,လျ,ဆွဲးမိုင်းခလး ဆွဲးဝါခ်း,ဆွဲးကိုင်,။ ဂွဲးလုဂ်းကွခ်, မိုင်းတံး မေ့လိက်းခလးမီးဂွမ်းဂူ. ခိုတ်းဂပ်းပခ်။
9. ပုဂ်းပွင် ပခ်ခိုင်း ဇေံ,ယု,လီ ဂွဲးမီးဂူ,ဝါခ်းဂူ,ကိုင်,။
10. ထိင်းသိမ်းဂုဂ်.သျ ပု,မံ.ခလး နူဂ်းမွှင်တုးလိခ်ဆိုင်လိခ် ဆင်,ဂိုပ်ထိုခ်,ဆမ်. လိခ်ခိုခ်ဇေ့ဂုဂ်း တေကမ်,လူ.လီပ် ဂွဲးသဇေ့,ဝိုင်,တံးဂုဂ်း ဂုဂ်းလီခ်ခိမ်းမုး။

(1) ဂိမ်းသံမံာ် လင်ဂူခိမ်းတမ်းလိခ် ဆွဲးလိုင်းတံး။

1. ဆင်,ဂိုပ်တေဂူ.သံမံာ်လင်ဂူခိမ်း ဆွဲးဝါခ်း,ကိုင်,လိုင်းမိုင်း ဆွဲးမိုင်းတံး ပတ်းပိုခ်.မီးဂုးဂိုပ်။
2. လူင်,ထတ်းသင်ဂူ.ဝုး ဂူးပီဝီဆခ်. သံမံာ်လင်ဂူခိမ်း မခ်းတူင်,ယွမ်း ဂုးဂိုပ်။
3. လူင်,လံးဂူ.ဝုး ခံးပံးဂျ,ယု,တီးလုံ ဝါခ်းလုံ ကိုင်,လုံ မိုင်းလုံ ခလးတေ လံးဂူ.ပုး လွင်းတင်မခ်း။
4. ခံး.ဝါခ်းဂျ,ဝါခ်းဆိုင်,ယပ်.ဝါခ်းဆိုင်,ဆခ်. လူင်,လံးယွမ်းကွခ်.။

ဝါးခင်း၊ ကိုင်း၊ ယဝ်။ လွှဲးပုးသံမာ်လင်ဂှိုမ်းခင်း/ကွတ်၊ ဝါးခင်းလွမ်း။

- 5. သံမာ်လင်ဂှိုမ်းတမ်းဆံ။ ပေးပုးသံမာ်ဂှိုမ်းယူ၊ ငှင်းစော့ယဝ်။ ဂှိုမ်းခင်း
ယေးလိဝ်ဂခင်းဂေး၊ တေလံးသွမ်းပိမ်းသွင်ဂှိုမ်းယူ၊ ယဝ်။ ဂှိုမ်းလိဝ်
ကမ်းမင်းမခင်းလံး။
- 6. ဂှိုမ်းယူ၊ သင်းခင်းဝါခင်းတင်းသိင်း၊ တင်းတေလံးမီးဝို ဝိုင်းဂှိုမ်း(သံမာ်
ဂှိုမ်းခင်းဂှိုမ်း) ငလး၊ ဝိုင်းဂှိုမ်းတူဝ်(မာတ်၊ ပုင်၊ တာင်၊) ကခင်းခုခင်းမခင်း၊ ဂှိုမ်း
ပခင် ကခင်းပိခင်းသံမာ်ဂှိုမ်းခင်းမိုင်းခင်းခင်းတင်းသိင်း၊ သင်တုးခုခင်းမခင်း
ကမ်း၊ ဂှိုမ်းပခင်းဂေး၊ ဂှိုမ်းလင်ဝါခင်းခခင်း၊ တင်းတေလံး၊ ဂှိုမ်းဝို သံမာ်
ဂှိုမ်းဂှိုမ်းလှိုင်းခင်းခင်းငလး၊ ဝိုင်းဂှိုမ်းတင်းတူဝ်ဂင်၊ ခခင်းဝိုင်းတင်းသိင်း။
- 7. မိုင်းကခင်းဂှိုမ်း၊ သံမာ် ဂှိုမ်းဝါခင်းယဝ်ခခင်း တေလံး၊ လိဝ်၊ ထာခင်း၊ ကျ၊ ယူ။
ပခင်းလှိုင်းပခင်းခင်းသေ တေလံး၊ ဂှိုမ်းခင်းပုး၊ ဂှိုမ်းပုခင်း၊ ဗွခင်းဝိုင်း “ လှိုမ်း
ခင်းဝါခင်း ” ယူ၊ ယဝ်။ လှိုမ်းခင်းဝါခင်းခခင်း ပိခင်း လှိုမ်းလိမ်းယိင်း၊ လှိုမ်း
လိမ်းဝါခင်း၊ ငလး၊ လှိုမ်းထဝ်၊ ဝါခင်း၊ ထဝ်၊ ခင်းခင်းယဝ်။

(2) ဂိမ်းသံမာ် ဂှိုမ်းဂှိုမ်းဂှိုမ်း ကမ်းယူ၊ ခင်းမိုင်းလိင်းတံး။

- 1. ဂှိုမ်းပေးဂှိုတ်၊ ငှင်းခင်းမေး လံး(1) လိမ်းယဝ်။ တိုမ်းလှိုင်း၊ သူင်၊ သံမာ်
ဂှိုမ်းဝိုင်းဂှိုတ်၊ ဂှိုမ်းဂှိုမ်းဝံ။
- 2. ဂှိုမ်းခင်းဂှိုမ်းမီးလံးဂေး၊ တူင်းယွမ်းဂေးဂှိုတ် လှိုင်း၊ သူင်၊ သံမာ် တီးဝါခင်း၊ ကိုင်း၊
လွမ်းဂှိုမ်းပီ။
- 3. ဂှိုမ်းခင်းဂှိုမ်းတူင်းယွမ်း ကမ်း၊ သူင်၊ သံမာ်ခခင်း၊ ပေးထတ်းဂှိုမ်းမေး ခင်းဂှိုမ်း
ဆခင်း၊ ငင်းဂှိုမ်းတေလံးခင်းမီး မီးတမ်း၊ ဂှိုမ်းခင်းမိုင်းဂှိုင်း(3) ဝါး။
- 4. သံမာ်ဂှိုမ်းဆံ။ တေလံးမီး။
(1) လိင်းပေး (2) လိင်းခင်း (3) တီးဂှိုတ်၊ (4) ပီဂှိုတ်၊
(5) လာင်းမိုင်းသင် (6) လုတ်၊ လှိုမ်းယူ၊ (7) ဂှိုမ်းဂိမ်းဂါခင်းသင်

(8)ဆပ်.ထိုင်သျှသဆျသင်။

(3) ထတီးသင် ဂူဆီးခပ်း/ကွက်။

1. တေလံးထတီးသင် ဂူဆီးခပ်း/ကွက်, ဆွဲဝါဆီးကိုင်။
2. တေလံးပွင်,လီင်း ဂူဆီးမူးဆွဆီးရှိုတ်းခိက်။ ဆွဲဂူဆီးခိက်,ဆဆမ်. လိုင်းသီင်၊ တီးယူးမူးရှိုတ်းသင်၊တေသိုပ်,ဂျးလှ် ဂွဲးပွင်,လီင်းတီတ်းတေး။ ပေးကွက်, ယပ်.ဂေး၊ လှပ်,ပွင်,ခလး၊ ခဆခိုဆီးဝး၊ ခိက်,ကွက်,မိုဝ်းယပ်။
3. ဂူဆီးကွက်,ဂျး,ရှာဂျးခါ ဂျးရှိုတ်းဂါဆမ်ဆွဂ်းကိုင်,ဆွဂ်းမိုဝ်း ဆွဆီးခိုဆီး ဆွဆီးလိုဆမ်ဆမ်. လှပ်,လံးပွင်,လီင်းဂါင်.ကိုင်။ ဂျး,တါင်းလှ် မိုဝ်းလှ်ဆမ် ဂွဲးရှူးလွင်းတါင်းဂူဆီးဂျး။ ပေးမီးပမ်ရှာမူးဂေး၊ လါင်းထတီးသင်ငါး။
4. ဂူဆီးဆွဂ်းမိုဝ်း ခပ်းမူးဆွဲမိုဝ်း လှပ်,လံးထတီးသင်ဂွက်,တါင်းခပ် ပိမ်ဂူဆီးမိုဝ်းလှ် တေဂျးလှ် ဂျးရှိုတ်းသင် ဗွဲရှင်.မူး တေဂျး,လူးဗွဲ မီးဂါဆမ်သင် လှပ်,လံးတွင်းထမ်ရှူးတီတ်းတေးယပ်.ပွင်,လီင်းပမ်ခိင်းဂါင်. ခိင်းရှိုင်းလဝ်းဆေးတီးကုပ်.ပိုင်,ဂမ်းလီပ်။
5. ဂူဆီးဆွဲဝါဆီးဆွဲကိုင်, လှပ်,လံးထတီးဂူဆီးခပ်း/ကွက်,ဝါဆီးကိုင်, ပေး မီးဂူဆီးပိက်,ဆေးခပ်းမူး ဆွဲဝါဆီးဆွဲကိုင်,လိုင် တေလံးရှင်.လံးငါဆမ်ဝါဆီး ဂူမီးထိုင်းဝံ.ယပ်. ပွင်,လီင်းဂူဆီးဗူးမီးပုဆီးဗွဲဆွဲဝါဆီးဂမ်းလီပ်။
6. တေလံးမီးပပ်.ထတီးသင် ဂူဆီးခပ်းကွက်,ဆွဲဝါဆီးဆွဲကိုင်,ဝံ. ဂူဝါဆီးဂူ ကိုင်။ ဆိုင်းလိုဆမ်လှပ်,ထတီးသင် တါင်,လဝ်းဆေးတီး(1)ပွက်၊ လွင်းဝး ဂူဆီးခပ်းကွက်,ဝါဆီးကိုင်, မီးဂျးရှိုပ်။

တု,တွင်း။ ဂူဆီးဆွဲဝါဆီးလီပ်ကိုင်,လီပ်ဂမ် ကမ်,သွမ်,ပိမ်ဂူဆီးခပ်းကွက်။

(4) ဂူမီးထိုင်း ဝါဆီးကိုင်,ဝီင်း ဆွဲလိုင်းတံး။

1. ဆွဲမိုဝ်းတံးဆမ်. မီး(52)ဝီင်း။
2. ဗေံ,တုးဝီင်း မီးကိုင်။
3. ဗေံ,တုးကိုင်, မီးမူ,ဝါဆီး။
4. ဗေံ,တုးမူ,ဝါဆီး မီးမူ,လုမ်း လံး/ယိုင်း။

- 5. ဇောံတုးမူဝါခ်း မီးလါးဝါခ်းဝါခ်း။
- 6. ဆဲးဝါခ်း ဆဲးကိုင်, ဆဲးဝါခ်းဆခ်း. တေမီး
  - (ဂ) ရှုင်းရှုမ်းသွခ်းလိဂ်း
  - (ခ) ရှုင်းမုခ်းလဝ်း
  - (င) စီင်,လဝ်းမိုင်း
  - (လ) ဂါတ်, 5ဝခ်း
  - (သ) ပွဲးဖိုင်းထုင်း
  - (ဃ) ယိခ်း,ခငး သီင်းတံး ပါခ်းဂပ်,/ပါခ်းမုံ,
  - (တ) မု,သု,ပင်သွမ်း
  - (ထ) ပွဲးဂါခ်းမိုင်း မိုခ်းဆင်, ဝခ်းခိုင်းတံး ပီမုံ,တံး။

ဆဲးဂုးကခ်းလါတ်းမုးလိဝ်းဆဲ. လုဝ်,လံးဂုမ်းထိင်း ကုပ်.ပိုင်, ရှုးပေး ဆိမ်သင်းဂတ်းယိခ်းခိုခ်းယွံ,။ တေကမ်,လံးမီးဂုမ်းသုဂ်.ယုင်းကုခ်းဂပ်.ဆခ်း.ယဝ်.။ ဖူးကုပ်.ပိုင်,ဆခ်း. ပိခ်းဖူးကွခ်းရှုဝါခ်း,ကိုင်,ခလး လဝ်းဆုးတီးကုပ်.ပိုင်,ခပ်ဆခ်း. ခလး ဖူးကွခ်းရှုဝ်ကုပ်.ပိုင်,ဆခ်း.လုဝ်,မီးဂုမ်းရှု. မီးဆမ်.ဂတ်. မီးကဂျင်.လီ ကွခ်းရှုဝ်လွမ်းတြးဖိုင်,ခိုင်းဂုခ်း, လင်,တေလင်ဂတ်းယိခ်းခိုခ်းယွံ,ယဝ်.။ ပေးဖူး ကွခ်းရှုဝ်ကုပ်.ပိုင်, ကမ်,မီးဂုမ်းရှု. ကမ်,မီးဆမ်.ဂတ်. ကမ်,ကုပ်.ပိုင်,လွမ်းတြးဖိုင်,ခိုင်း ကမ်,သိုင်းယုင်းလိုင် ဝါခ်း,ကိုင်,မိုင်းဆခ်း. တေကမ်,ဂတ်းယိခ်း တေကမ်,ခိုခ်းယွံ, လံး တေမီးဂါခ်းသုဂ်.ယုင်းထိုင်မေးဂခ်း ကမ်,ယဝ်.ကမ်,ဝံး တေ,ထိုင်ဝါခ်း,ကိုင်,မိုင်း တီဂ်,ယံးဂခ်းဆခ်း.ယဝ်.။

ဖူးကုပ်.ပိုင်,ဆဲ. ဂါခ်းတံးပတ်းထတ်းသင်တြးဆဲ. လမ်,လွင်းခတ. ခတ.။ ပေးဂါခ်းတံးပတ်းတြးကမ်,ဖိုင်,ခိုင်းဂေး ဂေးလု,ဖူးကုပ်.ပိုင်,ဆခ်း. လုတ်းလုင်းသေ ပုသဆုးဂေးလင်ဂိုဂ်းတါမ်းမုးလွမ်းယဝ်.။ ဖူးကုပ်.ပိုင်,ဆဲ. လုဝ်,လံး ကုပ်.ပိုင်,လွမ်းပဂ်းပိုင်ခေးရှုမ်းတါပ်းမီးဝံ.ခလး ခေးသင်,မီးမုးဆခ်း. လုဝ်,လံးရှင်. လုဂ်းဝါခ်း မုးသင်လင်ခခ်း ရှုးရှုဝ်.ရှု.လွမ်းယု,တု,သေ,။ လုဝ်,ဂံ,ရှင်.ပင်ဂုမ် သင်,သွခ်းခခ်းလုဂ်းဝါခ်းခပ် ရှုဝ်.ရှု.ဆုးဂါခ်းခလးပဂ်းပိုင်ဂုးပိုင်ပိုင်။ လုဝ်,လံး သပ်းလီင်းခခ်းခိုခ်းခပ်, ကမ်,မူ,ဝါခ်း,မီးခိုခ်းဂင်ဂင်.လိဝ်းဆခ်း. ရှုးလုဂ်းဝါခ်း

ရှပ်ရှပ် ပေးလှိုက်ဆဲဆဲ၊ တေလုံးရှိုတ်းပင်ဂုမ်ဆဲယူယပ်။

(5) လားကုပ်ပိုင်ဂုမ်းထိုင်းဆိုးဝိုင်း။

1. ဆိုးဝိုင်းဆဲ၊ ဂွမ်းပိမ်တီးသိုက်းမာဆဲးစပ်ပဂ်းသင်းကပ်ရှုမ်လူမ်းဝံ့၊ ခလး
ရှမ်းတေကပ်တပ်၊ ရှမ်းဂျ၊ ပဂ်းသင်းကုပ်ပိုင်၊ ကမ်၊ ပံ့၊ လဲး။ ပိဂ်းသမ်၊ ဝုး
တပ်၊ ရှမ်းကမ်၊ ဂျ၊ ပဂ်းသင်းကုပ်ပိုင်၊ လဲးဂေး၊ ဆေးဂါဆဲအေ၊ ကုပ်ပိုင်၊ ရှမ်း
ဆဲဆဲ၊ တိုဆဲးလုပ်၊ မီးယူယပ်။
2. လုပ်၊ လဲးဂပ်းသိုပ်၊ ရှင်ရှင်ဆေးပွဂ်၊ မေးရှပ်၊ ယပ်၊ သပ်းလီင်းခဆ မူပိုင်
တပ်၊ ရှမ်း။
3. လုပ်၊ လဲးဂပ်းသိုပ်၊ ပုးစူးသွဆဲးစပ်မေးရှပ်၊ သေ သပ်းလီင်းခဆမူပိုင်ရှမ်းယပ်၊
ယွဆဲးတင်းလွဲးလှိုပ်စပ် ဂျမ်းရှု၊ ဂျမ်းရှုဆဲးမင်လွင်း။
4. လုပ်၊ လဲးဂပ်းသိုပ်၊ ရှင်မုဆဲးကပ်း သင်၊ စု၊ ကပ်းစပ်သေ သပ်းလီင်းခဆ
မူပိုင်ရှမ်း ပေးလသီ၊ ရှမ်းယပ်၊ ယွဆဲးတင်းရှုဆဲးထိုင် ရှုံးစပ်ကပ်းလွဲးလှိုပ်
မုဂ်၊ လုမ်း ဂိပ်၊ ဂပ်းပံးဝူဆဲး၊ ပံးရှုဆဲးဂျ၊။
5. လုပ်၊ ဂပ်းသိုပ်၊ ရှုဆဲးကဆဲးမီးကေးလျ၊ ခလး ပိင်၊ လျ၊ လု၊ ဆဲးယွဲ၊ ကိုပ်းဆဲဆဲ၊
ရှုံးရှုပိုင်ရှမ်း ရှုံးစပ်ကင်းပဆဲးတင်းရှုဆဲးထိုင် လားရှိုတ်းသင်းခလးဆေး
ဂါဆဲးလှိုပ်၊ ကတ်းရှမ်းဂျ၊ မှိုပ်းဆေး ရှုံးစိုဆဲးယွဲ၊ ဂတ်းယီဆဲး။
6. ရှုဆဲးကဆဲးသါဆဲးစတ်းမူပိုင်ရှမ်းသေ ရှိုတ်းဂါဆဲးမှိုက်းလှိုင်း ကမ်၊ ယွမ်းရှုမ်း
မှိုင်းလွမ်းမူ၊ လုမ်းရှမ်းဆဲဆဲ၊ လုပ်၊ ဝူဆဲး၊ ခမးသင်၊ သွဆဲး လားဈေးလားကူဆဲး
ကွဆဲးသေ လားဂျမ်းရှုံးဝံ့၊ အေ၊ လင်။
7. မှိုပ်းရှပ်၊ ထုပ်းရှုဆဲးဆိုးဝိုင်းဆဲဆဲ၊ ရှမ်းတေလုံးဂိပ်းဝံ့၊ ပိမ်ဂျမ်းလပ်၊
ကပ်ရှုမ်လူမ်းပဆဲးစပ် ယု၊ ပေရှုံးဇေးစီဆဲးရှု၊ လွမ်းလေးလေး။ ဂွမ်းလင်း
ပိမ်ဇေးလူးစပ်။
8. ရှမ်းယု၊ ဝူဆဲးဝုး ရှပ်ပိမ်ဇေးစပ်ခလးကမ်၊ ရှတ်းဂပ်းသိုပ်၊ ယွဆဲးဇေးစီဆဲး
တိဂ်းတိုင်စပ်ဝံ့၊ ခလး ကမ်၊ ရှတ်းမေးရှပ်၊ လှိုင်းဆဲဆဲ၊ တေကမ်၊ လဲးပဆဲးပိမ်။
သင်ဝုးပဆဲးပိမ်ဂေး၊ ဂါဆဲးကုပ်ပိုင်၊ ရှမ်းသုမ်းပုဆဲးဇေးစီဆဲးယပ်။
9. မူ၊ လုမ်း လား / ယိုင်း။
  ၁. “ လုမ်းလားယိုင်းဆဲ ” တေလုံးခွတ်၊ ဇွတ်းမီးဝိုဂူ၊ ဝါဆဲး။

- ခ. တင်းတ၊ ကျယူ. 18 - 50 ပီ တေလိးပီခင်ယူခမ်းပုဒ် ခင်း “လုမ်းလိး/ ယိင်း” တင်းသိင်း။
- င. “ပိုင်ခွတ်, ဗွတ်;” လုမ်းလိးယိင်းခခေ ယူ, တီးခွမ်, မတီ, သေ ထုဂ်, ခွတ်, ဗွတ်; ယိင်းထိင်းခခေ, ဂိုင် ဂ်းပေးသင်, ထုဂ်, ခခေ ဂ်းခွတ်, ဗွတ်; ဂျ, တျ။
- လ. တေလိးမီးဂှ်ခေးလိးလေးဂှ်ခေးယိင်း ဂှ်ခမ်းဂခင်ပီခင် “ဂှ်ခေး လုမ်းလိး/ယိင်း” သေ ဂှ်ခမ်းထိင်းဂခင်။
- သ. မံခင်းမိုဝ်းခင်းတခင်း; မီးလွင်းလီလွင်းလျ. မး သေပိုင်ပိုင်ခခေလိုင် “လုမ်းလိး/ယိင်း” တေလိးဂှ်ခမ်းဂခင် ကပ်ပုခင်းဗွတ်ခင်း ဂ်းတင်းသင်း လွဲးထီမ်ဂျ။
- ဃ. တေလိးခွတ်, ဗွတ်; လုမ်းပွင်ဂခင်(ခွမ်, မတီ,) မှု, လုမ်းလိးယိင်းသေ ဂှ်ခမ်းထိင်းဂခင်ဂျ။ လုမ်းပွင်ဂခင် မှု, လုမ်းလိး / ယိင်းခပ်ခခေ
  - ဗွတ်လတ်းဂခင် (1) ဂေ။
  - ဂ်းမံဗွတ်လတ်းဂခင် (1) ဂေ။
  - ဗွတ်ခမ်းခင်း (1) ဂေ။
  - ဗွတ်ခမ်းပုဒ် ဂှ်ခေးလိး (1) ဂေ။
  - ဗွတ်ခမ်းပုဒ် ဂှ်ခေးယိင်း (1) ဂေ။

10. ပိုင်တူင့်တဂ် ခပ်ထိုင်ဂခင်။

- ဂ. တေလိးမေုမီးတင်းကူခင်းကွခင်, ခပ်ယမ်ဂခင်သေ ဂပ်းသိုပ်, လတ်းလျ တူင့်တဂ်ဂခင်။ မိုဝ်းဂှ်. ဂခင်ဂခင်ခခေ တေလိးဂှ်ခမ်းမိုဝ်း ယုဂ်ပိင်းကူဂ်းသေယဝ် တူင့်တဂ်ဂခင်တု; “မံ, သင်ခး” ခခေလူးဂခင်။
- ခ. လတ်းခိုဝ်းဂိုဝ်းမိုဝ်းလိုင်တီး ခိုဝ်းလုံသေမပ်, တု; တဂ်းတေလိးသင်, သွတ်ပခင် ဂ်းမေုတဂ်လတ်းလူးဂခင် ခခေ, ခေး “ဂ” ခခေမိုဝ်းဂခင်။ ကမ်, လွဲးခခေ, ဂှ်ခမ်းတီးဂေး ဂ်းလိးပီခင်ခေးတူင့်တဂ် ဂှ်ခမ်းလတ်း ဗွတ်ခင်း ကခင်မီးတီးပွင်, ဂှ်ခမ်းမံမိုဝ်းဂခင်။

12. လွင်းသိုင်းဂဝ်, လိုဝ်းဂိုတ်းပျေး။

- ဂ.** သိုင်းဂဝ်, ကခင်လိးဂိုတ်းသိုင်းယဝ်းလးသင် သိုင်းဂဝ်,သေပာခင် ပာခင်လးသင် တေလိးခဝ်းယူ,သဝ်းလွမ်းခင်းပဝ်းပိုင်လုမ်းလံး ယိင်း ကခင်တမ်းဝင်းဝိ.ခခေယဝ်း။
- ဃ.** သင်လိုဝ်းမီးခမ့်ဂတ်.သေပိုင်ပိုင်လး; ဂူဝ်ခေးဝါခင်းပခင်ပုခင်း; ဗွခင်းလိုင် တေလိးဂျပ်,ပုခင်း;ဗွခင်းခခေ တီမ်တီမ်ထူခင်းထူခင်း။
- င.** တေကမ်,လိးကပ် လိုဝ်းသိုင်တပွဲသိုင်းသေကခင်ကခင် မိုဝ်းကင်း; ကိုင်၊ ဥပ.ဂိခင်၊ တိုင်းတိုင် ဂူခင်းဝါခင်း;ဂူခင်းမိုဝ်း။
- ဆ.** တေကမ်,လိးယူ,သဝ်း လာတ်းလု လိုင်းလိုင်းလးလး။
- ဇ.** သင်လိုဝ်းထတ်းဂုခင် ဂိုတ်းသင်းကမ်,ထုဂ်,မိခင်း; ခခေ,ပဝ်းပိုင်ခေ လိုင် တမ်းတေလိးဂူပွဲလုးတမ်,။

* * * * *

ဂဓိ (11)

ပိုင်ဂဓိ ဂွင်းဂဓိမံ(1) တော့ မံ(5) ခင်းကိုင်း/ဝါခင်း

ဂွင်းဂဓိမံ(1)

1. ဂ်ဝ်းသံမံဂူခင်း။
2. ဂ်ဝ်းသံမံလင်ဂူခင်းတမ်း။
3. ထတ်းသင်သံမံ ဂူခင်းစပ်းကွက်။
4. တံပ်းတတ်းတြး ခင်းကိုင်း/ဝါခင်း။
5. ဂ်ဝ်းသိုက်း။ ကသက်း 18-45ပီ တေလံးမုးရှပ်,ထမ်းဂဓိသိုက်း။
ဗူးလံးစာပ်းတင်း (5)ပီ၊ ဗူးယိုင်း (3)ပီ။

ဂွင်းဂဓိမံ(2)

1. ကပ်စာပ်,မာခင်း။
2. ကပ်စာပ်, ဗူးလက်.ဂူခင်းလူခင်း။
3. ကပ်စာပ်, ဂူခင်းဗေတ်းပိုင်; ပပ်းပိုင်လက်မံ ခေးရှမ်းတပ်း။
4. ကပ်စာပ်, ဂူခင်းဗေတ်းသက်.လျ, ခိုင်လိုင်.လတ်းလေး ရှမ်းလင်မုက်.လုမ်း။
5. ကပ်စာပ်, ဂူခင်းကခမ်းမိခမ်း.ဂတ်.လိက်းလံးလေး ခမ်း.ဂတ်.ကခမ်းပီ,ပိုင်; လက်,လံးလိုင်ပိုင်ခင်း ခင်းကိုင်း,ခင်းဝါခင်း။
6. ကပ်စာပ်,သိုက်းတံး ကခမ်းကမ်း,လွမ်းပပ်းပိုင်လက်မံသိုက်းလေး လုလီရှိုတ်းတီး ဂူခင်းမိုင်း။

ပပ်းပိုင်ကပ်စာပ်,

1. တီးလှ်၊ မိုက်လှ်၊ ယမ်းလှ်၊ ဗွေ လိုဝ်းသင်၊ လွင်းတင်းဗေတ်းပီခမ်းသင်၊ ပီခမ်းလိုင်.ရှိုပ်၊ မီးသက်းသေ,ကီးသင်ဝံ၊ ယွခမ်းသင်လေးပီခမ်းမုး စတ,ဂျ၊ လိုဝ်းခမ်း ရှ်းစုပ်းထူခင်း။

2. ဧဝံ၊ ဗုဒ္ဓဗျာဓိ။ လိုဝ်းဗုဒ္ဓကွမ်ဂ္ဂုဝ် လိုဝ်းတပ်။ နီဆ်ရှိုင်းဂူဆ်း ရှိုင်းခိုင်းယိပ်း လွင်းတၢင်းခပ်မုးရှိုတ်းသင် ဧပ.ဂိဆ်ဂူဆ်းမိုင်းကိုင်းရှိုဝ်လံလံ၊ ကပ်ခွပ်းခွင် ဂူဆ်းမိုင်းကီးသင်လံလံ၊ သၢဂ်းသေ၊မီးဝံ.ကီးသင် လိဂ်းလံးလိုသင်၊ကိုင်းဆဆ်. ကပ်ဝံ.ရှိုးပိဆ်သၢဂ်းသေ၊ တၢင်း၊ခပ်၊မုးရှိုတ်းတီတီးတေး။ ဧဝံ၊ 1 ပုဂ်းဆ်. လှုပ်၊ တၢင်း၊ (3) ပုဂ်း။ ပုဂ်းထိ (1) တေပံ၊ တီမ်ထူဆ်း။ လှုပ်၊ သိုပ်၊ တၢမ်းကပ်ထီင်း သေ တၢင်း၊ ထီင်းပုဂ်း (2)။ ပံ၊ တီမ်ထူဆ်းဆင်၊ ပဂ်းပိုင်ခပ်၊ သိုပ်၊ ကပ်ထီင်း ဆင်၊ ရှုပ်၊ ဧဝံ၊ သေသိုပ်၊ တၢင်း၊ ရှုပ်၊ ဧဝံ၊ တၢင်း၊ ထီင်းပုဂ်း (3) ရှိုးခွပ်းထူဆ်း။
3. ဧဝံ၊ ဂူဆ်းမီးဆမ်.ဂတ်.လၢဂ်၊ လံးကမ်ဝုးဆဆ်. ဂူဆ်းဆ်းကိုင်းဆ်းဝါဆ်းရှပ်း ကမ်ဂျု၊ သွမ်လိဂ်းကွင်၊ မုးတင်းဆွဂ်းမိုင်းခလးသင် လံးပွံ.မုးဆ်းမိုင်းခလး သင် ဂူဆ်းမေတီမ်းကိုင်းဂတ်.ခီဆ်၊ မီးပံးပူဆ်.လီကိုင်းဆဆ်. လှုပ်၊ မီးဝံ. သံမံသေ တၢင်း၊ ဧဝံ၊ ရှိုးကပ်းဆးတီးခပ်လံးရှပ်.ရှူ. ပေးလှုပ်၊ ကပ်မုး လှုပ်၊ ဗုဒ္ဓမီးဆမ်.ဂတ်.ဂူဆ်းလီမုးဆဆ်. ရှိုးကပ်းလံးရှပ်.ပိဆ်ဗုဒ္ဓဆမ်.လီ။
4. တွမ်းတု၊ တေဂိပ်းကပ်လံး၊ သံမံဗုဒ္ဓဗျာဓိ ကမ်မုးခီ၊ ခီဂ်း / တီဂ်းတိုင် / ဧပဂိမ် / ပုခံပိမ် / လှုပ်၊ သုခမ်၊ လံးဂုခမ်တၢင်းသီင်းခခေ တေလံး ကွမ်ဂ္ဂုဝ်ရှိုတ်းသၢင်းဂျု၊ ဧလး၊ ဂျုခေးမုခမ်မမ်းရှိုတ်းတီးတေးလီ။
5. တေလံးဂိပ်းကပ်သံမံ ဂိပ်၊ ဂပ်းယုးမပ်းဂမ် ကမ်မီးယု၊ ခင်းခေးတီးကပ်း ဂပ်၊ ခခေ။
  - (ဂ) ဗုဂ်၊ သွမ်း တီးလှုပ် ခမ်ခေ၊ မွဂ်းဂျုဂ်
  - (ခ) ဂျု၊ ခီ လံးယွံး / ယှပ်၊ / တေးဗုဒ္ဓ / တီးလှုပ်
  - (င) သု၊ / သမ်း / ဂိမ် / တုး / ပိမ်ဗုဒ္ဓ / လိုဝ်းသင်
6. တွမ်းတု၊ ပမ်တၢင်းဂူ.တၢင်းဂုမ် ဂိပ်၊ ဂပ်းလှုပ်း ပံးပိုင်၊ လှုပ်၊ / ပံးယု၊ လီ / ပံးမိုင်း / ပံးသိုဂ်းခလး၊ ဗုဒ္ဓထုင်း ဗုဒ္ဓ၊ သု၊ ဧတ၊ ဂျု၊ လိုဝ်းခခေ လှုပ်၊ လံး ကွမ်ဂ္ဂုဝ် ရှိုတ်းသၢင်းဂျု၊ ပွင်ဂျု။

ရှင်းကမ်းမာ(3)

1. နီဆိန် ကတ်း ထတ်း စမ်း ဆိုင်ကမ်းကုပ်ပိုင်,ဂူးပိုင်။
2. သွမ်ကမ်း ဂုမ်းဂမ် လံးငါဆ်ဝါဆ်း။
3. ရှုံးသွမ် လံးစွမ်. လံးလီဝ်း လံးမိုဝ်း ပမ်လုန်းကွမ်,လုမ်းလံးယိင်းစပ် ရှုံးမေ့ဂီတ်,စစ်တူဝ်။ ရှာဩ,သွမ်လံးမားသွမ်ပမ် ရှုံးမေ့ဂူးဂေး။
4. လံးငါဆ်ဝါဆ်း။
  - ဂ. တေလံးခွတ်,ဗွတ်, မူ,လုမ်းလံးငါဆ်ဝါဆ်း; ဝိုဂူးဝါဆ်း။
  - ခ. လံးငါဆ်ဝါဆ်း;ခွဲ ကိုင်ခိုင်ဂူခင်းခင်းဝါဆ်း; ခမ်ကေ,ခေခွဲသေ ငလ; ဂူခင်းလိုင်ဝါဆ်း;တေလံးလိုင်;ကပ်ဗူးလံး လီဝ်းသိမ်းဂုတ်း ဂှာခမ် ခင်းဝါဆ်း; ကမ်ကျ,ယု မီးခင်း 18-40 ပီခေခွဲသေ ခွတ်, ဗွတ်;ဝို။
  - င. လံးငါဆ်ဝါဆ်း;ခေခွဲ တီးကေ,သုတ်းမခမ်း တေလံးမီး (2) ဂေး. တေးထိုင် (5) ဂေး။
  - လ. လံးငါဆ်ဝါဆ်း;ခေခွဲ တေလံးလိုင်; ကမ်ကမ်,လိုင်;ဂူခင်းခေ, တွဲ;ခွဲခေခွဲယဝို။
    - တေကမ်,လံးပီခမ် ဂူခင်းသူ, / သမ်း / ယုမမ်းဂမ် သေမိမ်းမိမ်း။
    - တေကမ်,လံးပီခမ် ဂူခင်းဂေး.ကမ်မီးဂေးဂု,တမ်းပီခမ် ကမ် လင်းလမ်းငဗး။
    - တေကမ်,လံးပီခမ် ဂူခင်းဂေး.ကမ်ခိုင်ထိုင်။
5. ခေးဂမ်ပုခင်း;ဗွခင်း။
  - ဂ. လံးငါဆ်ဝါဆ်း;ခွဲ တေလံးဂုတ်း မံးဗြာင်လံးငါဆ်ဝါဆ်း;ခေခွဲ ဂုင်းဂူလုး။ တေကမ်,လံးပုခင်းမံးဗြာင်သိုင်း။
  - ခ. လံးငါဆ်ဝါဆ်း;ခေခွဲ မီးသုခမ်,လုတ်းပမ်လွင်းဂှပ်,ထမ်းဂမ် ဂုတ်းသိုင်း ခင်းတပွဲသိုင်းလိုင်;တီး။
  - င. လံးငါဆ်ဝါဆ်း;ခွဲ ကမ်,ယု,တွဲ;ပမ်းပိုင်လုမ်းလံး / ယိင်း။

- က. လံးငါခင်ဝါခင်းခွံ တေလံးထွမ်,ခေးသင်, ဂှပ်ပဝ်းဝါခင်း ငလး
ဂှပ်ပဝ်းဂှိုင်, ကမ်,ခေခင် ဗဒီ,ကုပွဲပိုင်,ငဝ်းလိုင်း။
- သ. လံးငါခင်ဝါခင်းခေခွံ တေလံးဂှီခင်းကပ်တီး,ဗူးမံဂှိုင်, ဂီဝ်,လူလှ်း
ဂါခင်ငါခင်း ဂူးလွင်းလွင်း။
- ဃ. လံးငါခင်ဝါခင်းခွံ တေကမ်,လံးကပ်ကျ,ခေ,သေ ငပွဂီခင် တီဂ်း
တိုင် ဂှမ်းဝါခင်း။
- တ. လံးငါခင်ဝါခင်းခေခွံ မီးခေးတီးပုခင်း,ဗွခင်း ခေင်,တုးခွံယဝ်။
  - ကပ်ဂှမ်,လူမ်းဝါခင်း။
  - တို့လွပ်းဗူးလှ်း၊ ဂှမ်းလူခင်း၊ ဂှမ်းဂှီ၊ ဂှမ်းမိုဂ်း၊ ဂှမ်း
လူခွံလိုင် ပဂ်းပိုင်။
  - ကပ်ခပ်,ခွဂ်း / ခပ်,ခွင်း / လီ လျ။
  - ကိုင်ခိုင်လဝ်းခေးတီး,ခပ်လှပ်,မူးခေခွံ တေလံးလွံးထီမ်
ပခင်ဂှု, ဂှ်းခိုတ်းခိုင်,ဗွင်းယမ်း။
  - ကပ်ဂှမ်,လူမ်း မိုဂ်းဂှီတ်းပင်ဂှမ်။

ရှင်းဂါခင်မံ(4)

1. ယိဝ်းသံမံခပ်းသါခင် ကမ်လှပ်,လံးလွံးထီမ် တီးမုဂ်.လုမ်း။
2. ယိဝ်းငိုခင်းဂွင်ဂါင် ခွံးဂှိုင်,ဝါခင်း။
3. ဗီခင်ဂါခင်ပခင်လုဂ်းဝါခင်း ဂှ်းဗုဂ်,ဗေဂ်းခါဝ်းပွတ်း ဗုဂ်,မဂ်,ခါဝ်းယါဝ်း
ဗုဂ်,ခပ်း ဂှ်းပခင်ဂှိုင်းဂါခင်ဗုဂ်,သွမ်းခလး ဂါခင်လီင်.လူတူဝ်သတ်း ဂှ်းဂုမ်း
ထိင်း တေကမ်,လံးလဂ်.ဗေဂ်း လဂ်.မူဂ်,ဂါခင်လျးလျး။

ရှင်းကမ်းမာ(5)

1. တေလံးသူဆ်းတုမ်ဂူဆ်းဝါဆ်း ရှ်းရှိုတ်းလှိုမ်းလံး၊လှိုမ်းဝါဆ်း/ကိုင်၊ ရှ်းမီးလှိုင်း မူတ်းသ့။ ဂူးရှိုတ်းတေလံးမီး ရှ်းသူဆ်း(ထာင်တတ်၊)။
2. တေလံးသူဆ်းတုမ်လုတ်းကွဆ်း, (5) နှပ်,တေ, (17) နှပ်, ရှ်းလံးမေ့လိက်းသေ ယူ,ရှ်းရှိုတ်းဂူဂေ။ ကမ်,မီးရှ်းရှိုတ်း ရှ်းဂျး,ရှ်းသွဆ်းတီးရှ်းမုဆ်းလဝ်း။ လိက်းတံး လှိုပ်,ရှ်းလှိုပ်,မေ့ ပီဆ်းပိုင်လှိုင်းယဝ်။ လုတ်းကွဆ်း,လှိုင်းကမ်,မီး ပေးစမးစလးသင် မီးပေးစမးယူ,သမ်.ထုပ်းတာင်းယာပ်,ဗိုတ်,သေ ကမ်, သွဆ်းရှိုတ်းလံးလှိုင်းဆဆ်း. ရှ်းကပ်သူင်,ကပ်းပဆ်းတီးမုတ်.လုမ်း မုတ်.လုမ်း တေကပ်ပုဆ်းဗွဆ်းလုမ်းလုးသွဆ်းပဆ်း ရှ်းပေးစပ.တူင်ခိုဆ်းမုးယူ,ယဝ်။
3. တေလံးဂိပ်းဝံ. သါမါရှ်းမုဆ်းလဝ်းစလး နှပ်းဂပ်,စဂ,ဆ်းရှ်း ယျ,ရှ်းလံး ရှ်းရှိုတ်း။
4. တေလံးရှိုတ်းဝံ. သါမါမုဆ်းလဝ်း၊မုဆ်းလောင်း၊လဝ်းသင်,ဂပ်.ပီ, ဆ်းရှ်းဝံ. ရှ်းပီ တူပ်း/ယွမ်း/ဂိုတ်း ရှ်းရှိုတ်း။
5. တေလံးမီးဝံ.သါမါ ရှ်းရှိုတ်းသွဆ်းလိက်းစလး သါမါနူးသွဆ်း လုတ်းရှိုတ်းစပ်း ကွတ်,ဂိုတ်း ရှ်းပီ။
6. တေလံးမီးဝံ.သါမါ ရှ်းယျ မေ့ယျစလးဂူဆ်းပီဆ်း စပ်း/ကွတ်,ဂိုတ်းရှ်းပီ။ တေလံးမီး မေ့ယျဆ်းဝါဆ်း 1ဝါဆ်း 1ဂေ။
7. ပေးဝဆ်းလှိုင်း.လတ်းတံး၊ ဝဆ်းပီမုတ်,တံး၊ ဝဆ်းလှိုင်းရှ်းသင်းဂျာဆ်း,ဆဆ်း. တေလံးသူဆ်းတုမ်ဂူဆ်းဆ်းရှ်းတံးဂူဂေ. တေကမ်,လံးဆ်းရှ်းဗိုင်းထုင်း တာင်,ရှိုပ်း ရှ်းရှိုတ်.သျှပ်းဆ်း ဗိုင်းထုင်းဝံ. ရှိုပ်းဗိုင်း,ရှိုပ်းမဆ်း။
8. ရှ်းသူဆ်းတုမ်ဂူဆ်းမိုင်း ဂူလင်စားရှိုတ်း ရှ်းမီးလှိုပ်ပိပ်တံးဝံ. ဆိုင်းလင်ရှိုတ်းလှိုင်း (2)ဗိုင်း။
9. ရှ်းသူဆ်းတုမ်ဂူဆ်းမိုင်း ရှ်း.သျှပ်းစင်းစင်းတံးရှ်းပါဆ်းဂပ်,စလး ပဆ်းရှိုင်း ပါဆ်းမုတ်, ရှ်းရှိုတ်းဂပ်းပါဆ်း။
10. လှိုင်းသိမ်းပိုင်း ဗိုင်းထုင်း စလး နှပ်းခွင်ရှိုတ်းပိုဆ်း။
(ဂ) တေလံးဂုတ်းသျှပ်း သိမ်းပိုင်း၊ ယုတ်းယွင်း ဗိုင်းထုင်း လှိုင်းရှိုပ်းတူင်ဂပ်,

လေး၊ ဖြိုင်းထုင်း လိုဝံ့ခိုင်းဂူး၊ လောင်းခိုင်းမိုင်းတီး။ ဖြိုင်းဂပ်၊ တီးဂှ်း
မိုခ်ခင်၊ လိမ်းလီး၊ ဂှ်းလတ်း၊ လီးလိမ်း၊ လီးခွခ်၊ လီးမိုင်း၊
ဂူးခွတ်၊ ဂူးတူင်း၊ ဂွင်ဂှ်းလူင်၊ ဂှ်းတြေးမာန်၊ ကုခ် ဂတ၊ ဂှ်း၊
ဂှ်းဂပ်၊ ဂှ်းမွခ် ဂူးပိုင်ပိုင်ခေခ် တမ်းတေလိးခိုခ်းသွခ်ပခ်
ဂခ်။ မေုတိခ် မေုမိုင်း မိုခ်ခင်၊ ခိမ်းဂှ်း၊ ပခ်းဂှ်း၊ ခိုင်း
သုခ် တူးဂှ်းတူးဂှ်း၊ တေးဖေး တေးဖိခ်၊ ယွမ့်သီ၊ လင်း
လိမ်း၊ လင်းခမ်း၊ လင်းပိုခ်း၊ ဂှ်းသွမ်းခင် ဂတ၊ ဂှ်း၊ ခေးဂခ်
ကခ်ယမ်းဂှ်း သင်းမူးလိမ်ဂွခ်၊ ဂူးပိုင်ပိုင်လိုင်းခေခ် တင်း
သိင်း တမ်းတေလိးဂှ်းလုင်းတမ်းဖိခ်သိမ်း သိုပ်၊ သွခ်ပခ်ဂခ် ဂှ်း
မေုဂှ်းသင်းခိုခ်း။

(ခ) တေလိးဂှ်းသုသိမ်းပိုင်းဝံ့ ခိုင်းခွင်ဂပ်၊ မွခ် ကခ်ဂိုင်းပိုခ်းမူးဝံ့
လိမ်ဂွခ်၊ ခိုင်းခွင်ကျ၊ ယု ဂှ်းလိုပ် 75 ပီယဝံ့ခေခ် မမ်းမခ်းပိခ်
ခိုင်းခွင်ဂိုင်းပိုခ်းယဝံ့။ မိုခ်ခင်၊ ဝတ်တူးဖေုသိုပ်၊ ဂွင်းမူး၊ ဂှ်း၊
တြေး၊ ဂှ်း၊ ဂှ်း၊ ဂှ်းယေးလေး၊ ကခ်ဂပ်၊ ဂှ်း၊ ဂှ်း၊ ဂှ်း၊ ဂှ်း၊
တင်းသိင်းပိခ် “ခိုင်းခွင်ဂိုင်းပိုခ်း” ယဝံ့။

(ဂ) ပပွဲလိမ်းဂပ်၊ ဂှ်း၊ ဂှ်း၊ ဂှ်း၊ ဂှ်း၊ ခိုင်းခွင် ခိုင်းလင်းခွင်လှ်း
တိုင်းမူးမိုင်းဂွခ်၊ ဂတ၊ ဂှ်း၊ ကခ်ပိခ်ခိုင်းဂိုင်းပိုခ်းတင်းလံ၊ တေ
ကမ်းလိးခိတ်၊ ခွင်၊ ခိုင်း၊ ခွင်၊ မိုင်း။ သင်လိုပ်၊ မီးဂှ်းလင်း၊ ခိတ်၊
ခေုလိုင် တေလိးသိမ်းကပ်ခိုင်းခွင်ခေုသိုပ်သေ ပခ်တမ်း၊ ဂေု၊ ခိတ်၊
ခေုခေုခေုခေုခေု။ သင်တူးမီးလွင်းယပ်၊ ခိတ်၊ တူး၊ တေဂိုင်း
သိမ်းဝံ့ခေုလိုင် သင်၊ ပခ်မုတ်လုမ်း ဂှ်းသိုပ်၊ ကပ်ပခ်းဖေုခ်း ထိင်း
သိမ်းဝံ့ မီးတင်းယပ်၊ ခိတ်၊ လေး၊ ခိုင်း၊ ခိတ်၊ ခေုလိုင် တေလိးခိတ်
ယု၊ ဂှ်းလင်း လိုဝံ့ခိုင်းတူပ်ဂပ်၊ ကခ်မေုဂှ်း၊ ဂှ်းခေုသေ ဂိမ်းသိမ်း
ဝံ့ခေုသိုပ်။

(ဃ) တေကမ်းလိးသွခ်သွမ်းလူလိ၊ ဖြိုင်းထုင်းဂှ်းလတ်း၊ လိုဝံ့ခိုင်းဂူး
ဂိုင်းမိုင်းလိုင်းတီး။

11. ပန်းပိုင်ကန်မူလုမ်း လုံး/ယိုင်း တေလုံးနှိတ်း။

- (ဂ) တေလုံးမီးလွင်းယိမ်း,စငး။
- (ဃ) ဂျု,တင်းလို့ တေလုံးတင်,ရှင်ဆေး မူ,လုမ်းလုံး/ယိုင်း။
- (င) စတ,ဆေးရှိုမ်း တေလုံးတင်, မူ,လုမ်းလုံး/ယိုင်း။
- (ဇ) တေလုံးဆင်းစိုင်း နှိုးမီးဖောင်ရှင်းနှိမ်.လိပ်း။
- (ဈ) တေလုံးဆပ်.ထိုင် ရှင်ဆေးမူ,လုမ်းစလးဝါမ်းကိုင်း။
- (ဍ) ပေးမီးပွဲးလမ်းမေး တေလုံးလွဲးထိမ်ဂမ် နှိုးမီးလွင်းယိမ်း,စငး။
- (တ) လွင်းနှိတ်းဂါမ်ဂူမ်းတင်းဆမ် တေလုံးဆပ်.ထိုင်ကခိုင်,ဖွင်းယမ်း။
- (ထ) တေလုံးဆပ်.ထိုင်ဆေးဂါမ်ပုမ်းဖွမ်း ကမ်ဂူမ်းလှိုင်ကပ်းပမ်ဝံ.။
- (ဆ) သူပုံးတူင်ရှင်လို့ တေလုံးမီးကကျင်.လီ တေကမ်,လုံးဂိမ်လဝ်းဂိမ်ယး
သေဖိတ်းမေးဂမ်။
- (ပ) တေကမ်,လုံးလဂ်. တေကမ်,လုံးလူမ်း။
- (ဇ) တေလုံးဖိုဂ်းရှင်လိပ်းနှိမ်း ကပ်ဂမ်းရှင်.သို့,တူင်။
- (မ) တေလုံးထိုင်းသိမ်း ဖိုင်းစငးတံးရှင်း ယး,နှိုးရှင်းရှံ။
- (ယ) မိုမ်းဂျင်းမုမ်လဝ်း တေလုံးဆင်းစိုင်းတံး။ တေကမ်,လုံးဆင်းစိုင်း
သိမ်းပွတ်းဂူမ်းပွတ်းသေ မိုမ်းဂျင်းမုမ်လဝ်း။
- (ရ) ဖူးယိုင်း တေကမ်,လုံးဂပ်းမုမ်လဝ်းမုမ်လဝ်း။
- (လ) ဂူမ်းလုံး တေလုံးယိမ်း,စငး။ တေကမ်,လုံးရှင်းဂမ် ဂမ်.လမ်
ဆင်းယိုင်း။

ခေတ်ပိုင်းထုခပ် ရှုမိးသင်္ဂယုခပ်

1. ယု,ခတ်းလုံ ရှုးပိုခမ်းလွမ်းလင်းဂပ်,ဗေံ,လီဝ်။ လင်းဂပ်,ဂေး; ခတ်းလုံ
ခပ်းရှုပိုခမ်းဖွင်းသေ လွမ်းပိုခမ်းဖွင်း။
2. ယု,ဂုမ်,ဝူခမ်း.သေ ပွဲ.ထတ်းပွဲ.ခမ်းဂူလ်း။ ရှိတ်းခမ်းခမ်း.ခမ်းတူဝ်ဂါခမ်း
ကမ်းလင်းဂပ်,ရှု.ဂျိတ်းခမ်း. ခမ်းဖွင်းခလး။
3. ယု,ဂုမ်,ပံးပိတ်း မိုင်းတီးဂိုတ်,လင်းဂပ်,သေ ဘပ်တူဝ်လွတ်းရှင်းဂူလ်း။
ခတ်းလုံခပ်းရှု ဖွမ်းဂမ်းသေဂိတ်,ခမ်း လိမ်းမိုင်းတီးဂိုတ်,လင်းဂပ်,ခလး။
4. လင်းဂပ်,ယု,ခွဲးမာ်းမီးဝံးခမ်း။ ခတ်းလုံခမ်းဂါခမ်းလင်းဂပ်, ရှုးမမ်းဂိုမ်း
သေဂွမ်း။
5. ရှု.ခမ်းဂါခမ်းလင်းဂပ်,လိုင်သေ ဝိုခမ်းခမ်းခေလိုင် ဝမ်းခိုင်းလင်းဂပ်,
တေပိမ်းဂူခမ်း လိုင်းသိုင်ယွဲ,မာ်းမီးကမ်း,ရှု.ဂါဝ်။
6. ဂူခမ်းလီ၊ဖွေးကွမ်းရှုဝ်လီခမ်း. ယု,ဂုမ်,ကမ်းခွဲပိုခမ်းယု,။ လင်းဂပ်,ဂေး;
ရှိတ်းပိမ်းလံးယု,။
7. ပန်းပိုင်ခမ်း. ပေးမိုတ်းမမ်းလီယပ်. မမ်းခိုခမ်းပမ်းလင်းဂပ်, မီးတင်း
ဂတ်းယိမ်း မူခမ်းသိုင်းယု,။

မွတ်,ဂွမ်းတံး။
03.10.2006

၅၅ (4) ၅၅

1. ၵၢ်.တူဝ်ဂၢ်, နၢ်,ၵိုဝ်တၢ်ယု,လီလွတ်းဖးဒါ
2. ၵၢ်.ဂၢ်နၢ်နၢ်လၢ်ဂၢ်, ၵ်းခိုခိးယု,ါ
3. ၵၢ်.မုၢ်.လုၢ်လၢ်ဂၢ်, တၢ်,နီတ်,ခၢလိဝ်.လၢတ်း
4. ၵၢ်.ဖူၵ်းကွၢ်နၢ် ၵၢ်.ကွၢ်နၢ်ဝူၢ်.လၢတ်း,ၵိုတ်းပုၢ်နၢ်တၢ်,လိဝ်.လၢတ်း။

ယုၵ်, (4) ယုၵ်,

1. ယုၢ်,ယုၢ်နၢ်.ဂၢ်.တူဝ်ဂၢ်, ယု,ယုၢ်,ယုၢ်ပိုၢ်နၢ်လိဝ်တူဝ်ဂၢ်,ပုၢ်.တီး
2. ယုၢ်,ယုၢ်လိဝ်.လၢတ်း,ၵ်း နၢ်တၢ်နၢ်လိဝ်သၢ်,လၢတ်း
3. ယုၢ်,ယုၢ်ဖူၵ်းကွၢ်နၢ် ၵၢ်.ထုၢ်,နီၢ်နၢ်လၢ်တြး
4. ယုၢ်,ယုၢ်မုၢ်.လုၢ်လၢ်ဂၢ်, တၢ်,နီတ်,ခၢလိဝ်.လၢတ်း။

သၢ်ကုၢ် (4) ပူၵ်

1. ၵ်းမီးသိၢ်.လၢ်,နီၢ်လိဝ်.လၢတ်း ယု,ၵ်းလၢ်လိဝ်.လၢတ်း
2. ၵ်းမီးသိၢ်.လၢ်,နီၢ်မုၢ်.လုၢ် ယု,ၵ်းလၢ်မုၢ်.လုၢ်
3. ၵ်းမီးသိၢ်.လၢ်,နီၢ်ဖူၵ်းကွၢ်နၢ် ယု,ၵ်းလၢ်ဖူၵ်းကွၢ်နၢ်
4. ၵ်းမီးသိၢ်.လၢ်,နီၢ်ကုၢ်ဂၢ်. ယု,ၵ်းလၢ်ကုၢ်ဂၢ်။